

Kri je tekla na Zaloški cesti

str. 4

Kar obljubljam, moramo storiti

str. 5

Praznovanje prvega maja v Sloveniji

str. 7

Zborovanje Gradnikovcev

V Črnem vrhu nad Idrijo se je v soboto v pravem snežnem metežu zbralo veliko število ljudi na proslavi 35. obletnice ustanovitve tretje slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade Ivana Gradnika. Med udeleženci je bil tudi nekdanji komisar te prve primorske partizanske brigade, sedaj poveljnik ljubljanskega armadnega območja Franc Tavčar-Rok. Zbranim je spregovoril eden od komandantov Gradnikove brigade generalpodpolkovnik Rado Klanjšček – Jakec.

Legendarna 3. SNOUB Ivana Gradnika je bila ustanovljena 10. aprila 1943. Po ognjenem krstu na planini Golobar 26. aprila 1943 in uspešnih borbah na Stolu, Krnu in drugje je bila po ukazu vrhovnega štaba NOV in POJ 13. julija 1943 vključena v sestav 1. slovenske divizije. Takrat je odšla na Goriško fronto. Tu je bila vključena v 31. divizijo kjer je delovala do konca vojne. V brigadi se je borilo prek 2000 borcev in bork, imela je 150 spopadov s sovražnikom, onesposobila je prek 2300 sovražnikovih vojakov in zajela več kot 1000 sovražnikov. V njenem sestavu se je borilo 11 narodnih herojev, padlo pa je okoli 800 borcev.

Pozdravljeni prekomorci

Ob mostu čez Kolpo pri Vinici, kjer je 5. prekomorska brigada 17. aprila 1945 prvič stopila na slovenska tla, se je v nedeljo, 16. aprila letos zbralo okrog 1500 nekdanjih borcev, gostov in domačinov. O ustanovitvi brigade in njeni bojni poti je govoril dr. Rado Bordon, Belokranjci pa so borce te enote NOV tudi tokrat pristrčno pozdravili.

Na fotografiji prebivalci pozdravljajo borce 5. prekomorske brigade ob njenem prihodu v Črnomelj.

»Moškričevo značko pri nas vsi poznajo, od najmlajših do najstarejših občanov,« smo zvedeli na Zvezi prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje. Zakaj bi je torej поблиže ne spoznali tudi mi!

Gre za tekmovanje iz znanja naše novejšje zgodovine, za svojevrstno šolo idejnega, političnega in marksističnega izobraževanja mlade generacije, pa za dokaz največje ljubezni do Tita, do našega narodnoosvobodilnega boja in naše revolucije ter ne nazadnje za dokaz pripadnosti našemu samoupravnemu socializmu. In tudi če povemo, da to pionirsko tekmovanje, katerega organizatorica je Zveza Prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje, vodi in usmerja poseben odbor, ki ga zvečine sestavljajo borci narodnoosvobodilne vojske, predvsem Druge grupe odredov, ter izvajajo zgodovinarji – mentorji iz vseh sedmih centralnih šol v moščanski občini, še zdaleč nismo povedali vsega.

Senco je ob tekmovanju – točneje pri zbiranju obveznega gradiva za pripravo tekmovalnih ekip oziroma tekmovalcev za značko Jožeta Moškriča – pustilo le spoznanje, da je v učbenikih zgodovine za peti, šesti, sedmi in osmi razred osnovnih šol ter v knjigi o spoznavanju družbe, o življenju in delu tovariša Tita, delavskem gibanju, milo povedano, zapisanih bore malo vrstic... V Mostah so si znali pomagati. In kako bo tam, kjer za seboj nimajo dolgoletnih izkušenj in ne toliko zagnane delavnosti, da ne govorimo o izjemno ustvarjalni prisotnosti borčevske organizacije? Kaj lahko bi se zgodilo, da bi ta, v današnjem zapisu o tekmovanju za Moškričevo značko podčrtani podatek (ob dejstvu, da nimamo na voljo na pretek tovrstnih in tej starosti primernih publikacij!), ohromil dragoceno zamisel o bogatenju naših najmlajših z revolucionarnimi izročili. Revolucija pa ni samo zgodovina, marveč je tudi naša sedanost in naša prihodnost in mladi so njen najbolj dragoceni del.

Zato s toliko večjim zadovoljstvom pozdravljamo tekmovanje, ki je teklo pod geslom »Jože Moškrič in njegov čas«. Da je razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij postalo del nas, je potrdila tudi njegova sklepna prireditelj. Če je bilo na njej prvo leto le nekaj predstavnikov šole in mladina, so letos to zdaj že tradicionalno in spoštovano pionirsko tekmovanje počastili najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja občine. Zbrali so se vsi, ki želijo, da bi vrednote našega narodnoosvobodilnega boja prepletale naš vsakdan! »In bilo jih je,« tudi to smo zvedeli na Zvezi prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje, »veliko.« Tu torej ne gre kaj menjati. Slednje za šolske učbenike, da se ustavimo le pri zgoraj imenovanih, žal, prav gotov ne velja.

Treba je pisati resnico

Odmev na »Po poteh prekomorskih brigad«, 9. številka TV-15

V 9. številki TV-15, ki je izšla 9. marca letos, ste objavili članek »Po poteh prekomorskih brigad« Albe-
rta Kluna. V tem sestavku piše avtor, da so se borci 1. in 2. prekomorske brigade 25. maja 1944 udeležili bojev v obrambi vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije.

V tem času sem bil oficir-gojenec v šoli vrhovnega štaba v Drvarju in mi je znano, da so bili v boje za obrambo vrhovnega štaba vključeni: oficirska šola vrhovnega štaba, zaščitni bataljon vrhovnega štaba in popoldne je prispela 3. brigada 6. ličke proletarske divizije. Morda misli tovariš Klun na nekaj prekomorcev, ki so bili v inženirski brigadi vrhovnega štaba? Ta brigada pa je bila onemogočena za boj še takrat, ko so bili nemški padalci še v zraku. Kot oficirju 1. proletarske divizije mi je tudi znano, da sta januarja leta 1944 prispeli z Visa 1. in 2. prekomorska brigada, ki sta bili takoj razporejeni po enotah 1. proletarske divizije, ki se je takrat borila v centralni Bosni. Med desantom nemških padalcev na Drvar (sedež vrhovnega štaba) je imela 1. proletarska divizija položaje na črti: Glamočko polje, Ribnik-Mrkonjić grad, to pa je dosti daleč od Drvarja. Iz tega se jasno vidi, da 1. proletarska divizija ni neposredno sodelovala v bojih na Drvarju pa tako tudi ne prekomorci, ki so bili v njej. In še nekaj: v 1. proletarski diviziji ni bilo artilerijske divizije prekomorcev. Nadalje piše tovariš Klun, da bo izlet prekomorcev potekal preko Titovega Užica in Valjeva, koder so se bojevali prekomorci v sestavi 1. proletarske divizije. Znano mi je, da 1. proletarska divizija ni sodelovala v bojih za Titovo Užice in Valjevo. Albert Klun nadalje piše, da so se prekomorci bojevali na sremški fronti v treh armijah jugoslovanske armade. Na sremški fronti pa sta se bojevali samo 1. in 3. armada jugoslovanske armade.

Nimam namena omalovaževati deleža prekomorcev v narodnoosvobodilnem boju. Nasprotno, cenim njihovo sodelovanje in velike žrtve, ki so jih dali na dolgem bojnem pohodu preko Bosne, Sandžaka, Srbije in sremske fronte. Zaradi tega je treba pisati resnico, ne pa neodgovorno in za zgodovino na nedovoljen način predstavljati javnosti dogodke, ki niso točni.

NIKOLA FRKOVI
p. Ljubljana
Bratovševa ploščad 10/IV.

Srečanje po triintridesetih letih

Alojzu Reščiču se je želja izpolnila prav s pomočjo tovarišev iz organizacije A.N.A.C.R. Nanterre

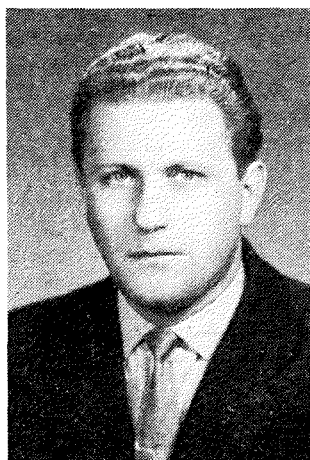
Partizansko bolnišnico Franjo poznajo tudi zunaj meja naše domovine. Vsako leto jo obišče na desetisoče obiskovalcev in med njimi veliko tujcev.

Pred nekaj leti so kot gostje organizacije ANPI iz Tržiča obiskali bolnišnico Franjo nekateri nekdanji borci francoskega odporniškega gibanja A.N.A.C.R.

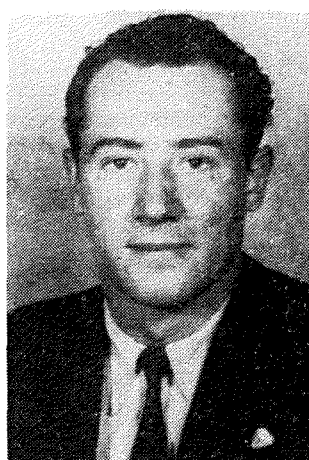
(Association Nationale des Anciens Combattants de la Resistance) iz pariškega predmestja Nanterre. Ti francoski tovariši so ob vrnitvi domov v svojem časopisu L'Eveil lepo opisali bolnišnico Franjo, obdržali pa so tudi stike z borci, s katerimi so se srečali ob tej priložnosti. Med drugim hranijo »franjevci« pozdrave z velike spominske slovesnosti, ki jo je organiziral francoski

nacionalni komite v spomin 4.500 borcev odpora, ki so jih nacisti ustrelili od leta 1940 do 1944 na gori Valerien nad Parizom. Med ustreljenimi borci je bil tudi Spartaco Fontanot, eden izmed ožjih sorodnikov bratov Fontanot, po kateri so pri nas imenovali narodnoosvobodilno brigado, ustanovljeno 17. 12. 1944 na Suhorju nad Metliko.

Naj povem, da se je v bolnišnici Franja zdravilo mnogo borcev tuje narodnosti. Eden izmed teh borcev, ki so se borili daleč od svoje domovine, v slovenskih partizanskih vrstah, je tudi g. Thermo, doma iz Grenobla. Konec leta 1944 so ga ranjenega prinesli v bolnišnico Franjo in ga namestili skupaj z ranjenim Alojzom Reščičem iz Šempetra pri Gorici. Ranjenca, ki sta bila različne narodnosti, sta se sporazumevala v italijanskem jeziku in po daljšem času sklenila prijateljstvo. Thermo je dal Reščiču v spomin svojo sliko s posvetilom, oba pa sta si obljubila, da se bosta, če preživita

Alojz Reščič iz Šempetra pri Gorici

Thermo, slovenski partizan iz Grenobla

vojno, tudi osebno obiskala. Francoski tovariš je nato odšel v svojo operativno enoto, saj je vojna trajala še polnih pet mesecev. Alojz Reščič se je po vojni večkrat spomnil francoskega soborca in pisal na naslov, ki pa žal ni več odgovarjal. Želel je zvedeti, če je nekdanji sotrpni preživel vojno. Želja se mu je izpolnila lani in to prav s pomočjo tovarišev iz organizacije A.N.A.C.R. Riz Nanterre, ki so ga na osnovi poslane slike (Thermoza), ki jo je le-ta podaril Alojzu Reščiču 1. 12. 1944 v bolnišnici Franji in nekaj skopih podatkov, da je delal pred vojno v Grenoblu kot lekarnar, le našli.

IVO GABRIJELČIČ
M. Valentinčiča 11, p. Nova Gorica

Lepa je naša partizanska pesem

K sreči nisem bil ranjen in nisem invalid, sem pa borec narodnoosvobodilnega boja od prvih dni in me je partizanska pesem v izvedbi partizanskega pevskega zbora iz Ljubljane, ki je bila na televizijskem sporedu 11. aprila 1978 ob 18.40, globoko presunila... In ko sem se spomnil na dni, ko smo te pesmi peli v vsaki enoti, posebno pa na partizanskih mitingih, so mi solze prišle v oči. Pa še dolgo se jih nisem mogel znebiti, teh solz! Upam in prepričan sem, da ob taki oddaji tako čutijo vsi borci narodnoosvobodilnega boja.

Zato: Želim, da bi bilo takšnih oddaj s partizansko pesmijo čim več, vsaj enkrat tedensko! (To željo naslavljam na RTV Ljubljana.)

Slednje bi bilo koristno za naše vnuke in vnukinje, ki se zanimajo za partizansko pesem veliko bolj kot naši sinovi in naše hčere. Tudi ponovitev take oddaje ne bi bila odveč! Še vedno imam raje partizanski pevski zbor kot pa Avsenike in njim podobne ansamble. Škoda, da nekaj podobnega niso predvajali za vso Jugoslavijo.

SREČKO GRAŠIČ
Krakovo 5, p. Radeče

Kdo bo rešil umirajoče Kozjane?

Odmev na »Življenje pa teče po starem«, 72. številka TV-15

Čeprav sem se že enkrat dotaknil žgoče resnice o nerazumljivem zapostavljanju Kozjan, bi želel še enkrat poudariti, da je za obnovo teh ruševin, drugače tej brkinski vasi skoraj ne moremo reči, in za tolažbo razočaranih ljudi... veliko zamujenega.

To žalostno dejstvo zapuščenih Kozjan nam prav gotovo ni v ponos. Posebno, če pomislimo, kaj vse se je že na začetku svobodnih let začelo obnavljati in zidati (načrtno in nenačrtno). Takrat je bil ugoden trenutek za pomoč tem ljudem. Tudi pozneje smo dokazovali, da včasih znamo pomagati in da nam solidarnost le ni povsem tujka (tu mislim na Dražgoše, Rašico – manj prizadete in opustošene kraje). Zakaj smo padli na izpitu medsebojne pomoči prav tu, v brkinskih Kozjanah? Pa je šlo in gre za ljudi, ki so žrtvovali vse za lepši jutri. Bili so to in so še ljudje, ki so med narodnoosvobodilnim bojem borcev dajali vse, kar so imeli. Z njimi so delili poslednji kosček kruha in jim nudili zavetje in gostoljubje, čeprav so s tem tvegali svoja življenja.

Vedno govorimo isto. Naj zato ponovim tudi že mnogokrat zapisano vprašanje: Kdo bo rešil umirajoče Kozjane?

Če nam bo to uspelo, bo to najlepša oddolžitev in zahvala padlim borcev in aktivistom teh krajev – kakor tudi toliko let zapostavljenim Brkincem, še posebno Kozjancem, ki kljub težavnemu življenju in nič lepi prihodnosti, ki se jim obeta, še vztrajajo.

JOŽE ŠČEK
p. Ljubljana
Mirje 15

S kurirčkovo torbo po poteh naših borcev

Tudi na naši šoli smo imeli ob sprejemu kurirčkove pošte slovesnost.

Potipali smo kurirčkovo torbo in še zapeli zraven. Pionirka je prebrala pismo tovarišu Titu za šestinosemdeseti rojstni dan, nato pa so pionirke in pionirji odšli s torbo naprej, po poteh naših partizanov.

Za nas, mlajše pionirje, je bil to zelo lep praznik in trudili se bomo, da bomo kdaj ponosno nosili kurirčkovo torbo.

DEBORAH FERFOLJA

Pošiljam fotografijo, ki je bila napravljena pred štiri-
mi leti v Banjolah pri Pulju. Vesel bom, če se bodo borci, invalidi in aktivisti na njej prepoznali in se spomnili prijetnih dni, ki so jih preživeli v tem borčevskem počitniškem domu.

DAVID PLUT-ALEŠ
Banjole 26-A, p. Pulj

Banjole, morje za borce

Povzemamo nekaj zanimivosti iz dela in načrtovanja del v borčevskem letovišču Banjole.

Štirinajstega marca je bila sklicana redna letna skupščina Počitniškega doma ZZB NOV Ljubljana-Banjole. Kakor je to že v navadi, je bilo najprej podano splošno finančno poročilo o poslovanju počitniškega doma v lanskem letu in je bil v razpravi ter sklepanju tudi finančni načrt za letošnje leto. Vsakdo, ki vsaj približno pozna cene in razmere v Banjolah, bo gotovo vesel dejstva, da ta dom počitka v lanskem letu ni izkazoval izgube. Zakaj to naglašamo? Zato, ker je iz razpoložljivega gradiva, ki smo ga dobili na vpogled, razvidno, da morajo v domu v Banjolah izredno skrbno gospodariti, če želijo s cenami (ki zanje vemo, da so za borce znatno nižje kot za ostale državljanje) pokriti vse stroške dela v domu.

V lanskem letu so Banjole doživele že vrsto kvalitetnih novosti, ki so zlasti za borce pa tudi za tekoče delo pomembne. Tako so lani napeljali do doma novo PTT linijo, s

katero je dom po dolgem času dobil telefon; zgradili so nov, dodatni parkirni prostor, zgradili novo skladišče za živila ter, kar je najpomembnejše – organizirali stalno zdravstveno službo v domu (v obliki ambulanste).

Že pred približno letom dni je skupščina počitniškega doma Banjole sprejela sklep o nadaljnji izgradnji objektov PD Banjole. Odločili so se za gradnjo nove depandanse, kjer bodo tudi prostori za družabne aktivnosti gostov. Depandansa mora biti nared v začetku letošnje sezone in bo povečala dosedanje zmogljivost doma za novih 90 ležišč (in še 34 pomožnih). Poleg že naštetega (tega, ker bodo lahko letošnji banjolski gostje že koristili in občudovali) načrtujejo še novo depandanso s pokritim bazenom (s toplo vodo). Urbanisti so za tak projekt že dali dovoljenje in tudi načrti so že naročeni. Če bodo pravočasno zagotovljena vsa potrebna sredstva s strani podpisnikov družbenega dogo-

vora, bi gradnjo lahko začeli že v prihodnjem letu. Tako bi dobile (imale vsega skupaj) Banjole 350 ležišč s centralnim ogrevanjem. To je pomembno zato, ker bi se v tem primeru lahko sezona podaljšala s sedanjih štirih mesecev na osem, s tem pa bi se tudi poslovanje doma spremenilo. Delavcev ne bi več potrebovali le za nekaj poletnih mesecev, ampak bi lahko nastala redna delovna skupnost s čimer bi bile odpravljene tudi večne težave s kadri. Take težave pa se vsaj za to, pa verjetno še najmanj dve prihodnji leti, še obetajo. Najti primerne delavce za kuhinjo, strežbo in ostala dela, je vsako leto znova poseben problem. Poleg tega pa so celotnim razpoložljivim sredstvom primerni tudi osebni dohodki, ki na zaposlene ne delujejo ravno stimulatивно.

Že v letošnjem letu bodo nove pridobitve v Banjolah močno prispevale k dvigu standarda bivanja (tudi v že obstoječih objektih) a za vse lepe načrte in snovanja so seveda »škarje« denarna sredstva. Za tekočo gradnjo je devetnajst občinskih odborov ZZB NOV soinvestitorjev, ki so zvečine svoje obveznosti že poravnali.

Za to leto so si na skupščini PD Banjole zadali konkretne naloge. Tako bodo pred sezono osnažili, prebelili in uredili za prve goste vse bivalne prostore in okolico. Poleg tega morajo poskrbeti za primerno kadrovsko zasedbo, formirati delovno skupnost, določiti datume otvoritve in zaključka sezone v PD Banjolah, poskrbeti z vsemi spremljajočimi uslugami za prijetno počutje gostov na letovanju.

★

Seveda so za letos na voljo že tudi penzijske cene:

1. »W« hišica pred in po sezoni 80 din, v sezoni enako,
2. »M« hišica pred in po sezoni 85 din, v sezoni 90 din,
3. »A« in »B« objekta – pred in po sezoni 90 din, v sezoni pa 105 din,

4. objekt »NO« nad restavracijo bo veljal pred in po sezoni 105 din, v sezoni pa 120 din,

5. depandansa »DE« pred in po sezoni 115 din, v sezoni pa 130 din,

6. podpriltilčje depandanse – v pred in posezoni 90 din, v sezoni pa 105 din.

★

Seveda veljajo te cene za borce oziroma člane ZZB NOV in njihove družinske člane, ki jih je nosilec letovanja še dolžan vzdrževati. Za ostale goste (sorodnike) se cena ne glede na kategorijo bivališča v Banjolah poviša dnevno za 15 din.

Za otroke do sedmega leta starosti, oziroma, predšolske otroke velja 50 odstotna penzijska cena in 70 odstotna cena za nočitev (z ozirom na bivalni prostor). Za prehodne goste, ki niso člani ZZB NOV bodo cene nočitev (do tri dni) take: nočitve v vikend in montažnih hišicah 45 din, v objektih A in B 65 din in v objektu depandanse DE in NO 85 din. Če se izkaže, da je prehodni gost član ZZB NOV se mu cena prenočišča zniža za 10 din dnevno. Sklenili so tudi, da bo desetdnevna parkirna na prostoru za restavracijo znašala 50 din, na ostalih prostorih pa 20 din. Enodnevno parkiranje na omenjenih parkiriščih bo veljalo 10 din, poldnevno pa 5 din.

Po pogodbi o medsebojni izmenjavi gostov ima PD Banjole nekoliko več stroškov z gosti iz ČSSR, saj so ti stroški v okviru pogodbenih obveznosti, izračun stroškov iz leta 1977 pa kaže, da znaša cena za zdravljenje v Karlovih Varyh za člane ZZB 160 din, za nečlane pa 180 din.

Tako smo nanizali nekaj o delu »banjolske skupščine« o novih načrtih, težavah in pridobitvah. Gotovo pa ne bo odveč tudi gornjih nekaj števil, po katerih si bo marsikdo že lahko izračunal ceno svojih letošnjih počitnic.

B. Ž. J.

S prve seje novega predsedstva RO ZZB NOV Slovenije

Imenovan sekretariat, imenovani predsedniki komisij in drugih organov RO ZZB NOV Slovenije

Dvanajstega aprila je bila pod predsedstvom Janeza Vipotnika, novega predsednika ZZB NOV Slovenije, sklicana prva seja predsedstva republiškega odbora ZZB NOV Slovenije.

Na prvi seji predsedstva ZZB NOV Slovenije so uvodoma obravnavali pisano besedilo stališč in sklepov 5. skupščine ZZB NOV Slovenije in opravili še zadnjo redakcijo. Imenovali so sekretariat predsedstva RO ZZB NOV Slovenije, žirijo za podelitev nagrad vstaje slovenskega naroda ter imenovali predsednike komisij in drugih organov republiškega odbora ZZB NOV Slovenije. Prav tako so imenovali administrativno komisijo ter oblikovali predlog predsedstva ZZB NOV Slovenije za imenovanje odbora za proslavo divizij in korpusov NOV in POS, ki bo 4. julija v Dobropolju v Suhi krajini.

Člani predsedstva so imeli sproti ob opravljanju redakcije besedila stališč in sklepov 5. slovenske borčevske skupščine nekatere konkretne predloge za nadaljnje delo, zato so se dogovorili, da take predloge in opombe upoštevajo in primerno oblikujejo v akcijskem programu. Ob vprašanju ohranjanja in prenašanja revolucionarnih tradicij na mlajše rodove in o prenašanju konkretnega dela na tem področju na Socialistično zvezo kot najširšo fronto organiziranih Socialističnih sil so menili, da bo tej, tako obširni in osrednji tematiki, posvečena ena od prihodnjih sej predsedstva RO ZZB NOV Slovenije v celoti.

Pod točko razno je predsednik Janez Vipotnik zbranim nanizal še nekaj tekočih nalog in informacij. Od teh je vsekakor najzanimivejša tista o nadaljnji izgradnji Strunjanskega kompleksa. Republiški komite za borce in VI bo pripravil sestanek s predvidenimi možnimi podpisniki družbenega dogovora o soinvestiranju v Strunjanske borčevske (zdraviliškookrevalne) objekte, saj bi vsi predvideni objekti (s 170 novimi ležišči) za popolno dokončanje zahtevali še znatnih sredstev.

Med drugim bodo zavoljo povečanega števila delegatov v republiškem odboru ZZB NOV Slovenije in sedanjih tesnih prostorov, v katerih odbor dela, nekoliko priredili stavbo na Vrtači v Ljubljani, v času do 15. maja pa se bodo začasno sestajali v klubu delegatov v Ljubljani.

Na tej seji so bili člani predsedstva RO ZZB NOV Slovenije tudi soglasni s predlogom tovariša Vipotnika, da bi v bodoče nekajkrat letno poskrbeli za delovno obliko srečanj vseh predsednikov občinskih odborov ZZB NOV, kjer bi lahko izmenjavali izkušnje pri delu in utrjevali osnovne naloge delegatskega sistema.

B. Ž. J.

Spet okoli sto prošenj

Občinski odbor ZZB NOV v Krškem je skoraj sleherno leto namenil okoli sto starih milijonov din za rešitev stanovanjskih težav svojih članov. V zadnjih desetih letih so prejeli borci krške občine v obliki posojil kar eno staro milijardo dinarjev. S temi posojili so si mnogi uspeli trajno rešiti stanovanjske težave, nekateri le delno, nekaj pa jih je še vedno, ki nimajo urejenega stanovanjskega problema.

Čeprav se sleherno leto le zbere nekaj denarja od vrnjenih posojil, ga je še vedno premalo za vse nove prosilce. Tako imajo prav sedaj borci v krški občini na voljo okoli 70 starih milijonov din, prošenj za dodelitev posojila, seveda samo za stanovanjske namene, pa imajo že sedaj več kot sto. Z zbranim denarjem seveda lahko pomagajo le tistim, ki so posojila najbolj potrebni. Da pa bi ta denar, spričo tolikšnega števila prošenj za dodelitev stanovanjskega posojila, kar najbolj pravično razdelili, so izvolili posebno stanovanjsko komisijo, ki obišče slehernega prosilca in na osnovi ugotovitev dodeli posojilo zares tistim, ki so tovrstne pomoči najbolj potrebni.

– tu –

Premalo denarja

Na območju občinskega odbora ZZB NOV Krško prejema priznavalnine okoli 250 članov ZB, za katere bodo letos potrebovali okoli 265 starih milijonov din, čeprav v tem trenutku še ne vedo, če bodo v občini uspeli zbrati v te namene toliko denarja. Še težje pa bo zagotoviti dovolj denarja za priznavalnine, čez leto ali dve, ko bodo po sedanjih predvidevanjih v 1980. letu potrebovali za okoli 450 upravičencev nekaj več kot 450 starih milijonov dinarjev.

– tu –

Kljub nastalim oteženim razmeram in policijskemu nadzoru pa so slovenski, istrski in drugi jugoslovanski železničarji vztrajno podpirali boj partije. Vzdrževali so zveze, prenašali literaturo in pošto. Med železničarji je bilo že tisti čas mnogo komunistov.

lucionarno preteklost na današnji čas in delovne uspehe, ki so jih železni-

skega zbora, pevskega zbora osnovne šole Trnovo, Godbe milice, tamburaškega orkestra KUD »France Prešeren« iz Celja, člani Drame SNG (Mihaela Novakova, Mojca Ribičeva, Miha Baloh, Ivo Ban in Marko Okorn) ter folklorna skupina »Tine Rožanc« iz Ljubljane, enota teritorialne obrambe ŽG Ljubljana, vojaki ljubljanske garnizije in železničarske skupine so pripravili enovit skupni nastop. Vodilo je bila vseskozi Župančičeva poezija, ki se je prepletala s pesmijo obeh zborov, tamburašev, Godbo milice in posamičnimi ter skupinskimi recitacijami. Dirigent in usklaje-

«Klekarici, lopovi, so kot versniki in pravoslavci na cel, cel, capot, fjuni. Tjohre imamo rato, da klekarici karavali v jugoslovanski likarici »rato miralicih, prepalice najimajo in maršno plavirajo da na naših, protestnih, pislih knjig, knjige in kotone, stornice, rajo polijajo. Karavališki, karavališki duh obladuje, ropot in ljulgan, sko stornijere, to pa le rato, da, persovna liberalna, fischerija, to perfičnost, poizpina in je meti. Tjohre, rorajo in tem male moralicne, nile, si puricajo na slushtna mesta, na knu, se bo, rade, podtunk, felericizacij in prasmil se je stac sloven, v. jez, govor, ki prav: «Gleha obupe zliha.» Tja, Drij, Vrekom, Vlodie so se marli v bratstvom objemu, da slavnijo solidarnost tistih felericizacij, ki se bore za svoj obstoj, za svoj, wakidizirji, knu. To se jim ne sme poricati, ne poricati se jim ne bo, iz borile to bi, bi felericizacij, na karerici, obitaj, ali prapast in bi bridi gre, La par, svoj, se in imago je naia. Vitarjajte, lavy, ki se netaj, pu. Ti proletarijat, ne bi, jugoslavije, imuje ovc, Euc, rope in selaga, sveta, sledi parno kade, horki in vas bo sodil, po revstvaruju. Obkladite kar, žet, jet. Tjoh, v sturhokaci!

ko leto) spominska slovesnost ob spomeniku na Zaloški cesti. Slavnostni govornik je bil sekretar komiteja Mestne konference ZKS Ljubljana Marjan Orožen. Orisal je borbena pot slovenskih in istrskih železničarjev ter navezal njihovo revo-

**čarji dosegli. Vrsta
izboljšav v železniškem
prometu in poslovanju je
dokaz, da delovni ljudje
v tem velikem kolektivu
dobro delajo.**

Kulturni program, ki je sledil, je bil posebno doživetje. Usklajen nastop Partizanskega pev-

**valec pesmi in recitacij
je bil profesor Radovan
Gobec.**

**Revolucionarne pesmi
in razigrane Župančiče-
ve pesmi o mladosti in
pomladi pa so se mešale z
debelimi snežinkami, ki
so se kot nalašč, prav ti-
sti dan vsipale z neba.**

B. Ž. J.

ničarji vedno pripravljeni
ter znajo koristno porabiti
revolucionarno izročilo
svojih tovarišev, če bi bilo
to kdaj potrebno.

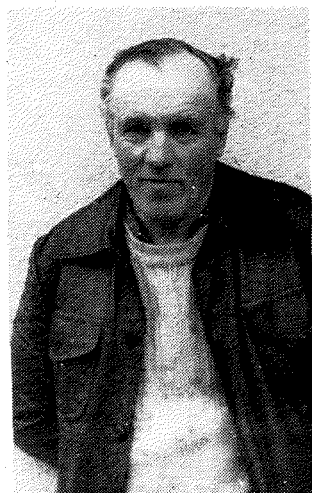
Tovariš Kosec je po rodu z Ivanjkovec pri Ormožu, med NOB je bil partizan v tretji četi tretjega bataljona Cankarjeve brigade. V njegovih besedah je velika vera in zaupanje v mladi rod in spet se izkaže, kot tolikokrat, da stari bojevniki revolucije ostajajo v prvih vrstah – v borbi za razvoj in napredek naše družbe. **B. Ž. J.**

Štirinajstega aprila ob 9.30 je bila v Steleni dvorani stavbe ŽG Ljubljana otvoritev razstave »Železničarji v revoluciji«. Razstava prikazuje z dokumenti in fotografskim materialom udeležbo železničarjev deloma v predvojnem boju delavskega razreda, večji del pa je posvečen obdobju med NOB in prvim povojnim naporom za vzpostavitev normalnega železniškega prometa.

Razstavljeno gradivo je zbrano iz večih virov, večji delež pa je iz Muzeja revolucije v Ljubljani, nekaj iz železničarskega muzeja v Beogradu in nekaj iz zbirke in dokumentacije Železniškega gospodarstva.

Kar obljubimo, moramo storiti!

Bolje manj obljubiti pa več storiti. Organizacija SZDL seže v vasi do slehernega posameznika. In prav v tem je njena moč

Predsednik krajevnih skupnosti Rožno-Presladol ALBIN IVAČIČ

Predsednik IO in kandidat za predsednika krajevnih skupnosti SZDL v Cerkljah na Dolenjskem DANILO BLANUŠA

V spodnjih prostorih novega Družbenega doma je poleg dvorane prostor tudi za trgovino »Agrokombinata« Krško, kjer krajani lahko dobijo poleg prehrabnih artiklov tudi krmila in gnojila ter zaščitna sredstva.

»Pojdi,« mi je dejal prejšnji teden urednik, »na Dolenjsko ali Štajersko, poišči dve krajevni skupnosti, se pogovarjaj s predsedniki ali tajniki te skupnosti, še bolje pa bi bilo, če bi našel še kakšnega predsednika krajevnih konferenc SZDL.«

Pa sem šel najprej na Dolenjsko v Krško in onstran Save na Štajerskem med Brestanico in Blanco poiskal mlado krajevno skupnost Rožno-Presladol, se vrnil zopet preko Save na dolenjsko stran in sredi vinograda na drugi strani Vrhovske vasi našel predsednika izvršnega odbora krajevnih konferenc SZDL iz Cerklj na Dolenjskem, Danila Blanuša.

Vedno smo bili na repu dogajanj

Vasici Rožno in Presladol sta vse do pred tremi leti sodili v krajevno skupnost Brestanica. »Veste, pa smo bili vedno pri vsem zadnji,« so potožili domačini. »Sodu pa je izbilo dno,« je dodal predsednik krajevnih skupnosti Rožno-Presladol Albin Ivačič, »ko so se v Brestanici odločili, da bodo zgradili olimpijski plavalni bazen. Mi smo pa hodili po blatu in niti vodovoda nismo imeli. Referendum za gradnjo bazena je sicer uspel, vasici Rožno in Presladol pa sta se odcepili od brestaniške krajevnih skupnosti in ustanovili svojo. V slabih treh letih smo uspeli zgraditi »Družbeni dom« v katerem imamo na voljo dvorano za predavanja, zbornice krajanov, volitve. Pa tudi mladina veliko uporablja te prostore. Tudi trgovino smo dobili v vas, ko smo zgradili dom. S 3.300 metri asfaltirane ceste, ki vodi skozi obe vasi, se lahko pohvalimo. Seveda smo krajani prispevali nekaj denarja, veliko del pa smo sami opravili. Naša občina ima za tiste krajevne skupnosti, ki se s skupnimi močmi lotijo del, zares veliko mero razumevanja.«

Čeprav sem opazil, da je Albin Ivačič nerad odgovarjal na vprašanja, ki so zadevala sosednje krajevne skupnosti, nisem mogel mimo tega, da ga ne bi vprašal, če imajo zdaj po uspelem referendumu v Brestanici že olimpijski plavalni bazen.

»Ne, nimajo ga še,« je kratko in brez posebnega poudarka odgovoril in že govoril o načrtih in delu v prihodnje, o čemer sem ga nameraval tudi sam pobarati.

»Od enega konca naše krajevnih skupnosti do drugega je kar pet kilometrov. Hiše so razmetane po dolini in bregeh. Največ so po štiri skupaj!« To je verjetno Albin Ivačič povedal zato, da bi lažje razumel, zakaj imajo v njihovi krajevni skupnosti kar pet vodovodov in da so nedolgo tega zgradili še dva nova. Sleherne izmed teh vodovodov pa preskrbuje po petnajst hiš.

»O, še so hiše tod okoli v

naši krajevni skupnosti,« nadaljuje z mislijo predsednik, »ki še nimajo vodovoda in tudi električne napeljave še ne. Menda je še osem ali devet takih hiš. Težko bi si upal trditi, da bodo čez nekaj let imele vse hiše v naši krajevni skupnosti vodovodno napeljavo in elektriko. Marsikje to ne bo mogoče zaradi terena. Če bi na primer hoteli napeljati elektriko samo v dve hiši na Petelinku, bi za to potrebovali več kot 50 starih milijonov dinarjev. Tega denarja naša krajevna skupnost ne zmore, še manj občina in gospodarja.«

Še 25 nekdanjih borcev živi v tej krajevni skupnosti. Skupaj s krajani in mladinci so združeni v krajevni organizaciji SZDL. In kadar se lotijo del, nastopajo skupno. Vsi so eno in vsi si prizadevajo, da bi bil boljši in lepši njihov jutri.

Na tihem le upajo, da jim bo kmalu uspelo dobiti v vas tudi telefonski priključek in morda kdaj tudi kakšen obrat za kate-rega imajo na voljo že nekaj prostorov v njihovem »Družbenem domu«, da ne bi domačini morali tako daleč vsak dan na delo, poleg tega pa bi se še našlo domačih ljudi, ki bi se zaposlili. In ne nazadnje; več mladih bi ostalo doma. Mladi pa so porok, da življenje tod ne bo še tako hitro zamrlo.

Naše delo sega v bazo do slehernega posameznika

Težko bi našel prijetnejšega sogovornika kot je Danilo Blanuša. V Cerkl-

ljah na Dolenjskem živi že 25 let. Dobro pozna kraj in ljudi ter njihove navade, želje in hotenja. Toda vse

to sva v tistem trenutku pustila vnemar, ko sem omenil delegatski sistem in kako se je to, če se sploh

je, kaj čutilo v krajevni skupnosti, v krajevni konferenci SZDL?

»Čeprav delegatski sistem, njegova vloga in osnovno načelo na vasi še nista zaživela tako kot bi morala, vendar moram reči,« je poudaril Danilo Blanuša, »da so se že pokazali določeni premiki in seveda tudi uspehi, čeprav seveda štejem za pomemben uspeh tudi nedavne volitve, ki so bile zaključene celo prej kot je bilo določeno. Tega v prejšnjih letih ni bilo. Zdaj SZDL seže v sleherni vas, do slehernega posameznika. Ljudje so dobili v SZDL in tudi v nas, ki delamo v tej organizaciji, zaupanje. Kar obljubimo, to moramo narediti. Izkušenj vem, da je bolje manj obljubiti in več narediti, kot malenkost obljubiti in je ne izpolniti. Ljudje so tudi za malenkost občutljivi.«

Še bi lahko našteval kaj smo uspeli storiti, skupaj s krajani seveda, vendar se bojim, da bi bilo v tem preveč samohvale. Omejil se bom zato samo na nekatera dela, za katera bi mi krajani zamerili, če jih ne bi omenil.

Krajevna konferenca SZDL v Cerkljah na Dolenjskem združuje krajanov 17 vasi z okoli 2.100 prebivalci. Krajevna skupnost za vseh teh 17 vasi pa je dobila v zadnjih dveh letih od občinske skupščine Brežice za vse potrebe vasi, vključno z gradnjo novega mostu, le okoli osem starih milijonov din. Vrednosti izvršenih del pa znašajo kar 78 starih milijonov. Kdo je prispeval ostali del se ve, seveda!

Vrhovska vas je zadnja

vas v naši krajevni skupnosti, ki je dobila lani vodovod.

V okviru SZDL imamo tudi politični aktiv, ki ga sestavljajo mladinci, člani ZKS, SZDL in seveda člani borčevske organizacije. Slednjih ni ravno veliko, zato pa je njihov prispevek k sleherni akciji toliko večji.

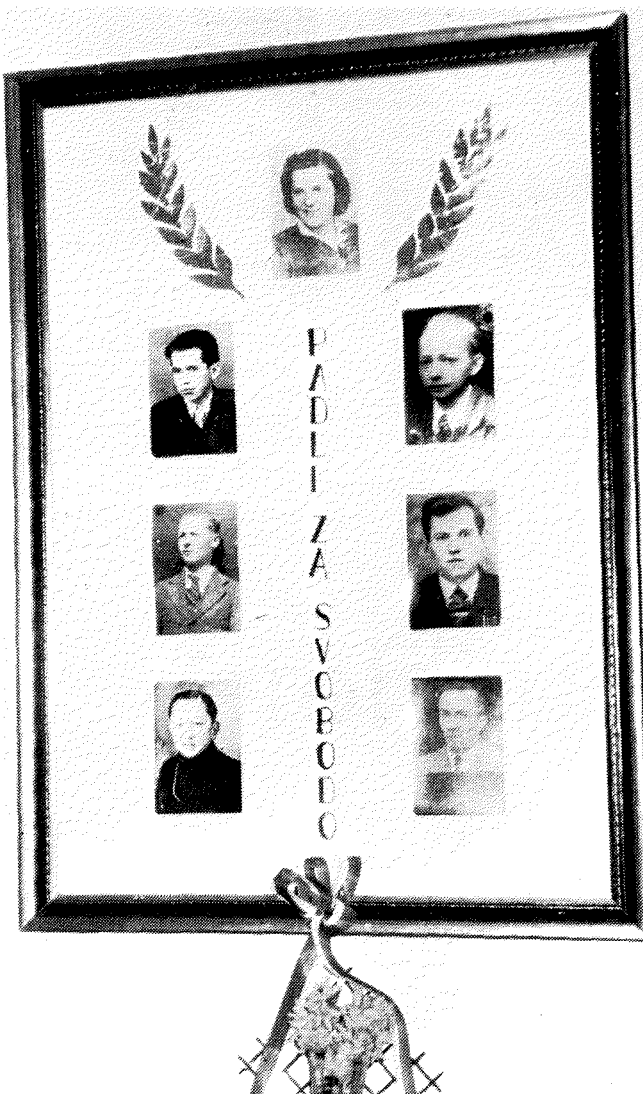
Ob tem moram izreči tudi nekaj kritičnih misli, ki zadevajo predvsem mladinsko organizacijo v kateri po mojem mnenju še ni vključenih dovolj mladih, čeprav jih je na našem območju zares veliko. Temu vprašanju bomo seveda namenili v prihodnje večjo mero pozornosti.

Vem, da boste zdaj vprašali, kako pa je s člani ZKS in kakšen je njihov vpliv posebno na mlade? Bom kar takoj odgovoril, da jih nekaj res imamo, celo deset jih je v naši krajevni skupnosti, da sta med njimi dve gospodinj, štirje upokoenci in prav toliko kmetov. Vpliv članov ZKS se mora čutiti povsod, no, pri nas tega ni in verjetno ga vse dotle ne bo, dokler ne bomo uspeli vključiti v naše vrste še nekaj mladih.«

Zdelo se mi je, da je Danilo Blanuša nekje med pogovorom omenjal odvečno delovno silo, ki bi se zagotovo zaposlila, če bi našla delo v neposredni bližini svojega kraja in pa to, da so naše vasi zapostavljene. V pogovoru sva ostala sredi nedorečenih misli, zato sem ga ob koncu pogovora ponovno spomnil na to.

»Nobene tajnosti ne bom izdal, če bom povedal, da že nekaj let poskušamo dobiti kakšno temeljno organizacijo združenega dela, ki bi bila pripravljena odpreti na našem območju obrat, v katerem bi našlo zaposlitev okoli 200 delavcev in delavk, kajti na našem območju imamo še prav toliko odvečne delovne sile, čeprav jih je že okoli 30 zaposlenih v bližnji okolici in se vsako dnevno vračajo v svoje domove. Kar pa zadeva vas in njeno zapostavljenost,« je še posebej prizadelo poudaril Danilo Blanuša, »se o revnih vaseh, čeprav živijo v njih prizadevni in marljivi ljudje, našem tisku kaj malo pravi. Naj povem samo en primer. V Vrhovski vasi so predračuni pokazali, da bo treba za napeljav vodovoda odšteti 44 starih milijonov din. Navdno je treba k slehernemu predračunu prišteti še četrtno načrtovane vsote. Krajani Vrhovske vasi pa so uspeli z dobro organizacijo dela in veliko prizadevnostjo slehernega vod kar za osem milijonov (starih seveda) manj. Ne in o takih stvareh ni nihče nikoli vse do danes, razen vas od TV-15, sploh spraveval in se zanimal za življenje in delo naše krajevnih skupnosti, oziroma krajevnih konferenc SZDL. Pa pridite še kaj, veseli vas bomo!«

Tone Urbas

Na steni zunaj Družbenega doma je spominska plošča sedmim padlim borcev domačinom za svobodo v letih 1944–1945, v dvorani pa so za steklom v posebnem okviru in nad šopkom svežega cvetja zbrane slike padlih krajanov za svobodo ANE ABRAM, GABRIJELA BENCETA, JOŽETA BOHORČA, VIKTORJA CEGLARJA, JOŽETA MOŠKONA, JOŽETA OMRZUJA in JOŽETA PERMETA

»Praznovanje 1. maja v Sloveniji« sem kot temo tega prispevka izbral iz več razlogov. Prvič je to dan, na katerega so v različnih oblikah prišle do izraza delavske zahteve po boljših življenjskih in s tem tudi po večjih materialnih in pravnih pravicah. Ker so s temi zahtevami uspeli tudi s pomočjo manifestacij ob 1. maju, ta dan ni bil več le boj za dela prost dan, ampak je vplival na celotno delavčev življenje, se pravi tudi na njegovo kulturo v vseh pomenih besede. S pridobljenim krajšim delovnim časom, je delavcu ostalo več prostega dneva, ki ga je lahko izkoristil za zabavo in izobraževanje, se pravi za dvig svoje kulturne ravni, boljši zaslužek pa je tudi prispeval svoje. Tako je 1. maj postal simbol boja za boljše delovne pogoje in s tem tudi za hitrejši kulturni razvoj.

Drugi vzrok so nekatere oblike praznovanja, ki se pojavljajo v vseh zgodovinskih obdobjih in so tako postale že »tradicionalne«, čeprav so večinoma prevzete od že starejših krščanskih in še predkrščanskih oblik praznovanja, nekatere pa so tudi nove. Tu so na prvem mestu shodi, zbiranje ljudi, množičnost, saj se na primer dvajset ali več tisoč ljudi ne zbere na nobenem drugem praznovanju ali shodu. Nadalje so tu transparenti z enakimi napismi v vseh zgodovinskih obdobjih (Živel 1. maj je kot parola zapisan že v »Majskih spisih« leta 1920, enak napis je bil tudi na gorečem splavu na Ljubljani leta 1943, pa tudi danes ga srečamo povsod). Rdeči nageljni, rdeče kravate, šopki in trakovi enake barve so postali delavčev simbol in v času, ko je bilo praznovanje prepovedano, razpoznavni znak. Tudi postavljanje mlajev danes že štejemo med prvomajске šege, čeprav je to že dosti starejšega izvora, saj so jih postavljali že mlatiči na Dolenjskem in terice na Dravskem polju ob teritvi lanu. Nadalje je tu okraševanje oken in vrat z zelenjem, kar tudi srečamo že pred tem pri nekaterih drugih praznikih, ponekod pa je ob cerkvenih praznikih ohranjenost še danes (npr. na Koroškem v Mežiški dolini zakatnejo ob binkošnih zelenih lipovih vejah za vsa okna). Navidezna posebnost je okraševanje koles in kolesarjenje na 1. maj, vendar ima verjetno tudi to že starejši izvor v okraševanju voz (to so v Prekmurju delali tudi na 1. maj), nadaljnja stopnja pa je okraševanje avtomobilov in vožnja z njimi v povorki, vendar je to le odraz tehničnega napredka.

Tretjič je bila moja želja vsaj opozoriti na to, z etnološkega zornega kota popolnoma neobdelano področje. Vsi podatki namreč kažejo, da je praznovanje 1. maja že skoraj sto

Praznovanje prvega maja v Sloveniji od prvih začetkov do danes

MILAN VOGEL

let naločljivi del delavčevega življenja. Šege, ki so se pri manifestacijah uveljavile, so največkrat vzete iz letnih ali delovnih šeg.

V prvem delu referata bom poskušal zaradi časovne odmaknjenosti in boljšega razumevanja navesti nekoliko več podrobnosti, v drugih dveh poglavjih (Praznovanje med NOV in Praznovanje 1. maja po osvoboditvi) pa bom bolj načelen.

Praznovanje 1. maja do 1. svetovne vojne

Praznovanje 1. maja spada že od devetdesetih let prejšnjega stoletja med najbolj množične delavske shode, ki so se začeli s tako imenovanimi zahtevami po treh osmih-osem ur dela, osem ur počitka in osem ur prostega časa.

Prve podobne zahteve so se pojavile že v 16. stoletju v Nemčiji, leta 1677 je francoski pisatelj Denis Verrat postavil enake zahteve in prav tako tudi angleški socialist Owen. Leta 1886 so bile v ZDA ob 1. maju velike demonstracije, v katerih je sodelovalo okrog 340.000 ljudi in od tega leta ima 1. maj širši značaj. 3. in 4. maja istega leta so bile v Chicagu velike demonstracije delavcev, v katerih je policija streljala na demonstrante in jih šest ubila. Okrog petdeset delavcev je bilo zaprtih in pet izmed njih jih je bilo pozneje obsojenih na smrt. Te dogodke so obravnavali na prvem kongresu Druge internacionale leta 1889 v Parizu in sklenili, da naslednje leto delavci po vsem svetu proslavijo 1. maj tako, da ne bodo odšli na delo. Že to leto pa je praznovanje 1. maja dobilo širši značaj, saj so delavci poleg »treh osmih« zahtevali tudi povečanje mezd, varstvo osebnih svoboščin ter splošno volilno pravico. Prvomajске proslave so dale delavskemu gibanju internacionalni značaj in delavci so si v desetletjih tudi tam, kjer niso prišli na oblast, znatno izboljšali svoj gmojni in pravni položaj.

Med jugoslovanskimi narodi je bilo delavsko gibanje najbolj razvito med Slovenci in Hrvati, zato so ti že leta 1890 praznovali prvi maj. Tri leta pozneje so ga praznovali tudi v Sr-

biji, leta 1906 v BiH in leta 1909 prvič tudi v Makedoniji.

Dunajska policija je konec aprila leta 1890 dovolila shode ob 1. maju, vendar je končno odločitev prepustila deželni vladam. Le-ta je v Trstu in Ljubljani z letaki razglasila, naj delavci ne ostanejo doma samovoljno, ampak le, če jim to dovoli delodajalec. Za kršitelje so bile napovedane kazni. Ljubljanski socialdemokrati so se odločili, da bodo 1. maja ob 9. uri pripravili »splošno dostopen delavski shod« v hotelu Evropa. Sicer pa je bilo na slovenskem ozemlju tisto leto najbolj množično praznovanje v Trstu, kjer se je zbralo več tisoč ljudi. V Celovcu se jih je zbralo dva tisoč, v Beljaku tisoč,

v Ljubljani pa po nekaterih podatkih petsto, po drugih pa okrog tisoč. Nekateri delavci ljubljanskih podjetij so dobili prost, vendar ni podatkov, v katerih je to bilo. Zbrali so se v zgodnjih jutranjih urah in odšli na Rožnik, nato pa so v skupinah prihajali v hotel Evropa, kjer sta o delavskih pravicah govorila dva govornika v slovenskem in nemškem jeziku. Po policijskih poročilih je bilo okrog petsto udeležencev. Med njimi so bile le tri ženske, ker takrat največje ljubljansko podjetje – Tobačna tovarna, kjer je bilo zaposlenih največ žensk, ni dovolilo prostega dne. Popoldne je bila prireditev še v gostilni »K združenju« v Spodnji Šiški, zvečer pa v hotelu Evropa ples, na ka-

terege je prišlo okrog petdeset delavcev, ženske pa so bile zelo redke. Nekateri delodajalci so tega dne skrajšali delovni dan, tovarnar Tschinkel v Šiški pa ni dal delavcem prostega dne, ampak je delo dvakrat plačal.

Prvi maj leta 1890 so praznovali tudi drugod po Sloveniji. Delavci v Zagorju so dobili prost, vendar shoda niso pripravili, ampak so šli zjutraj z godbo k maši, popoldne pa so preživel s svojimi družinami. V Trbovljah in Hrastniku so se na praznovanja sicer pripravljali, vendar je policija že nekaj dni prej zaprla nekaj delavcev. V Celju so delavci organizirali izlet v Teharje. Shoda pa ni bilo in policija je prepovedala celo veselico. Praznovanje 1. maja pa je celjske delavce le toliko razgibalo, da so spet ustanovili delavsko izobraževalno društvo. Tudi delavci Južne železnice v Mariboru so dobili prost popoldne, vendar političnega shoda ni bilo. Odšli so le na Piramido.

To so glavni kraji, kjer so v Sloveniji leta 1890 praznovali 1. maj. Nekateri kraji prvih shodov so pozneje postali tradicionalni in ponekod jih obiskujejo še danes. To leto je bilo pomemben mejnik v zgodovini slovenskega delavskega gibanja in praznovanje 1. maja je postala redna manifestacija slovenskih delavcev.

Naslednje leto je navdušenje nekoliko splahnelo, ker delavci niso takoj dobili zahtevanih pravic, nekaj shodov pa je kljub temu bilo. Večino so jih predstavili na nedeljo, vendar se jih je udeležilo znatno manj ljudi kot prvo leto. Iz tega leta je zanimiva anketa, ki jo je celjska mestna občina poslala svojim odbornikom o tem, ali bi dovolili svojim pomočnikom in vajencem 1. maja prost dan. Od tridesetih anketiranih je samo eden odgovoril pritrdilno, vsi drugi pa so temu nasprotovali. Zanimiva je tudi izjava celjskega tiskarja Dragotina Hribarja, da svojim delavcem nikakor ne bi dovolil prostega dne, pa tudi delavci sami teh želja nimajo, »ker so v glavnem mirni, poročeni in skrbni ljudje«. Prvomajске proslave naj bi po takem mišljenju organizirali le anarhisti, ki nimajo drugih skrbí.

Ker so se med slovenskimi delavci pojavile tu-

di zahteve po splošni volilni pravici, so proti temu nastopili vsi nemški časopisi ter trdili, da slovenski delavci za to še niso zreli, čeprav se je hkrati vsa nemška demokracija v Avstriji borila za iste pravice.

Leta 1896 so slovenski delavci poleg svoje stranke dobili še svoje glasilo »Rdeči prapor«, kar je močno vplivalo na njihovo zavest in odločnost. Za to leto obstajajo natančni podatki o praznovanju 1. maja na Štajerskem, kamor je spadalo tudi Zasavje. V Trbovljah je od 2534 zaposlenih imelo prost dan 2412 delavcev, v Hrastniku 385 delavcev (delalo jih je le 36), v Trboveljski cementarni pa je bilo prostih vseh 136 delavcev. V Mariboru delavci nikjer niso imeli prost, pa tudi praznovati niso smeli. Ker pa so pri Južni železnici prišli zelo točno na delo, so jih spustili dve uri prej domov. V Celju je bil shod, ki pa se ga je udeležilo le trideset delavcev.

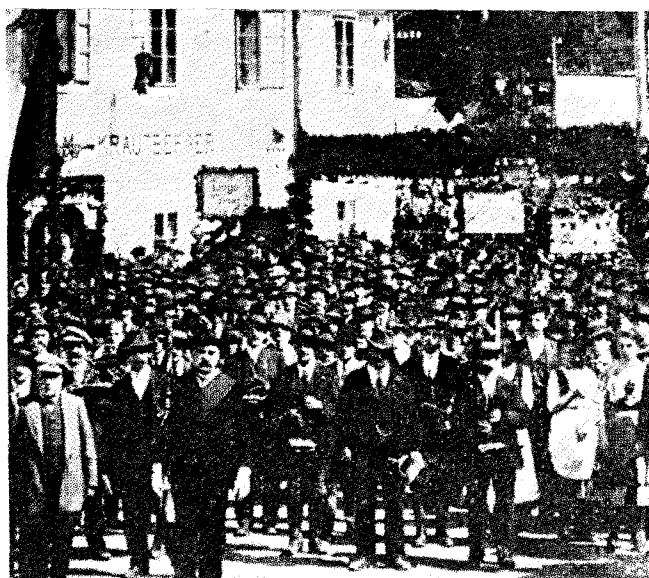
Nekatera pomembna industrijska središča (Idrija, Jesenice) so začela praznovati 1. maj nekoliko pozneje. V Idriji so na predvečer 1. maja leta 1904 priredili promenadni koncert, predavanja Antona Kristana pa se je udeležilo okrog šeststo ljudi. Naslednje jutro je delavska godba igrala budnico, v sprevedu pa jo je okrog mesta spremljalo okrog petsto ljudi. Ob devetih je bil shod, ob trinajstih pa so delavci z godbo na čelu odšli skozi Idrijo v Podrožje, kjer so se zbirali tudi naslednja leta. Po poročilih tedanjih časopisov so idrijski rudarji leta 1914 pripravili »impozantno« proslavo. Na predvečer so po hišah izobesili rdeče zastave, razsvetlili stanovanja, po bližnjih vrhovih pa zakurili kresove. Naslednje jutro se je shoda pred gostilno »Črni orek« udeležilo okrog 600 ljudi. Kmalu so se uveljavili tudi delavski znaki, ki so bili izrazito rdeče obarvani. Socialdemokrati so si zavezali rdeče kravate in si pripeli rdeče nageljne, dekleta pa so oblekla rdeče bluže.

Leta 1906 so tudi jesenjski kovinarji pripravili praznovanje 1. maja s kulturnim programom ter s sodelovanjem godbe s Koroške, ker je sami še niso imeli. Godba je prišla 1. maja zjutraj z vlakom in je že od kolodvora igrala delavske skladbe. Za njo se je skozi Jesenice razvila povorka, udeleženci pa so vzklíkali revolucionarna gesla.

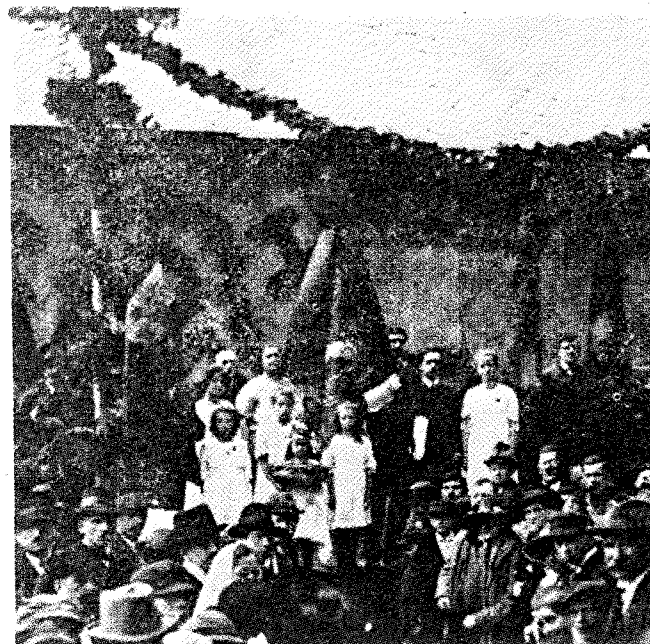
V tem letu je pomembno še srečanje italijanskih in slovenskih delavcev v Nebrezini pri Trstu, kjer se je zbralo okrog osemsto ljudi.

Naslednje leto je bila v Sloveniji vrsta prvomajskih prireditev, ker so bile štirinajst dni pozneje prve volitve v državni zbor po razglasitvi splošne volilne pravice. Temu primerna so bila tudi praznovanja.

(Nadaljevanje prihodnjič)

1. maja leta 1923 v Črni. Glejte, koliko jih je bilo, od vsepovsod so prišli, da bi dostojno proslavili svoj praznik

Spomin na srečanje z Zagorskimi knapi v Zagorju ob Savi za 1. maj 1923. Tudi takrat ni manjkalo stanovske zavesti in vzajemnosti.

Kdaj je revija začela izhajati in kakšen je bil njen namen?

Revija Borec ima svoje korenine v narodnoosvobodilnem boju, saj je prva številka s tem imenom izšla poleti 1943 kot glasilo Cankarjeve brigade. Redno je začela izhajati po ustanovitvi organizacije zveze borcev leta 1948. Prva številka nosi datum 1. avgusta 1949 in vse do leta 1963 je bila revija tudi organizacijsko glasilo zveze borcev. Povezovala je organizacijo in članstvo zveze borcev med seboj in njihovim vodstvom, jih seznanjala z borčevsko zakonodajo, z njihovimi pravicami in dolžnostmi ter spodbujala njihovo družbenopolitično dejavnost. Drugi del njenega poslanstva je bilo ohranjanje revolucionarnih tradicij, uveljavljanje etičnih pravic partizanstva, boj proti njihovemu zapostavljanju. Skratka, revija je bila primer borčevskega tiska oziroma tiska s tematiko NOB in revolucije. V tem letu pa je zaradi organizacijskih potreb prišlo do združitve slovenskega borčevskega tiska. Vojaški glasnik in Invalidski vestnik sta se

Trideset let izhajanja revije Borec

Revija Borec praznuje v letošnjem letu svojo tridesetletnico izhajanja. Ob tem jubileju smo se pogovarjali z glavnim in odgovornim urednikom Črtomirjem Sinkovcem.

združila v TV-15, ki je postal organizacijsko glasilo za vse tri organizacije – ZB, ZRVS in ZVVI.

Kakšna je bila nova vsebinska usmeritev revije »Borec«

Vsekakor prehod iz organizacijskega glasila v samostojno revijo ni bil lahek. Bralci in naročniki, ki jih je bilo nad 5000, niso bili navajeni na pretežno zahtevnejše zgodovinske in druge prispevke, ki jih je revija prinašala, zato tudi niso preveč z veseljem sprejemali vsebino in oblikovno drugačne revije,

ki tudi še ni imela ustajene vsebinske zasnove. Posledica tega je bila, da je zgubila veliko naročnikov, ki so prešli k TV-15. Pozneje je revija sprejela določeno vsebinsko zasnovo in postala revija za zgodovino NOB in za ohranjanje revolucionarnih tradicij.

Če prelistamo vseh trideset oziroma devetindvajset zajetnih letnikov revije Borec, zlahka ugotovimo njeno pomembnost in vlogo, ko jo je odigrala na območju zgodovinskega NOB. Vsi letniki Borca so bogata zakladnica zgodovinskih in spominskih zapisov, pa tudi literarnih in umetniških prizadevanj v medvojnem in povojnem času. V vseh letnikih so navedeni številni prispevki, ki obravnavajo dogajanje v velikem času upora in boja, osveščenost naših očetov in dedov ter nas samih. Zaradi vsega navedenega je revija namenjena tudi vlogi učnega pripomočka na naših osnovnih in srednjih šolah, kjer naj bi se mlajši rodovi seznanjali z novejšo, našo najbolj junaško zgodovino. Zaradi tega revija ustvarja most med udele-

ženci NOB in revolucije z mlajšimi rodovi, prihodnjimi nosilci našega družbenega razvoja in varuhi pridobitev, ki izhajajo prav iz narodnoosvobodilnega revolucionarnega boja.

V kakšni nakladi revija izhaja in kdo so glavni naročniki?

Revija Borec izhaja v 2800 izvodih, kar je za slovenske revijalne razmere kar lepa številka. Med naročniki je največ osnovnih in srednjih šol, študijskih knjižnic in ustanov,

nadalje borcev, ki se tako ali drugače še ukvarjajo in zanimajo za zgodovino, ki so jo doživljali in vanjo doprinesli svoj delež. Z zapiranjem osnovnih šol po vaseh pa se krči tudi število naročnikov. Zanimivo je, da v zadnjem času revijo naročajo posamezniki iz raznih krajev Slovenije. Med naročniki so tudi študijske knjižnice in posamezniki iz naših bratskih republik, prav tako pa tudi iz mnogih evropskih držav in celo iz ZDA in Avstralije.

Iz odgovorov na anketo, ki jo je uredništvo pred kratkim poslalo nekaterim svojim naročnikom, lahko razberemo, da je revija priljubljena in odmevna, razberemo pa lahko tudi zaskrbljenost, da bi revija zaradi finančnih težav morala usahneti. Ob tem je treba povedati, da revija že nekaj let izhaja ob finančni podpori Kulturne skupnosti Slovenije, ter z objavljanjem oglasov. Tako revija izhaja brez večjih izgub, seveda ob skrbnem gospodarjenju in varčnosti. Sicer pa v takih razmerah izhajajo domala vse slovenske revije.

Milan Vogel

Trpka leta doraščanja v Loškem potoku, kjer je bil njen oče za občinskega tajnika in imel trgovinico in gostilnico, so ji odpirali oči tudi za tegobe drugih, za notranje stiske in gospodarske težave Potočanov, ki je njih odhajanje v svet za kruhom upodobila v noveli **Hrvatariji** in drami **Amerikanci**, brezuspešno otepanje tistih, ki so ostajali doma, z zgodnjim kapitalizmom pa v povesti **Na kmetih**. Svoja bridka dekleška doživetja je zgodaj poustvarila v povesti **Moja prijateljica** in še, umetniško poglobljeno, v novelah **Doma in V oblasti teme** – teme demona alkohola, ki je ugonabljal njeno družino in ki ga pozneje srečamo zlasti še v romanu **Njeno življenje**.

Odkar se je za zmeraj odtrgala od doma, najprej v Ljubljano »prekladat akte« v odvetniško pisarno klerikalnega veljaka dr. Šušteršiča, kjer so ji skušali prepovedati pisati v liberalni Slovenski narod in pod ženskim imenom, potem v Trst k upravi Edinosti in Slovenke, prvega slovenskega ženskega lista, so se izpod njenega peresa skoraj vse do smrti 21. novembra 1926 usipale črtice, zgodbe, novele, povesti, romani, dramski prizori in drame, razmišljanja, poročila, kritike, članki. In pisma, nešteto pisem, tudi mladim sodelavcem **Domačega prijatelja**, mesečnika, ki ga je urejala deset let in v njem spodbujala mlade pisateljske talente ter med njimi v Prežihovem Vorancu, takrat samo še Lovro Kuharju, odkrila »pravega malega Gorkega«. Po besedah Franceta Bevka ni

Ob stoletnici rojstva Zofke Kvedrove

Rodila se je bojevnica

Dvaindvajsetega aprila letos bo poteklo sto let, od kar se je v Ljubljani rodila Zofka Kvedrova, pisateljica, novinarka, urednica, prevajalka, javna delavka in bojevnica za »svobodo misli, svobodo vesti, svobodo prepričanja« – bojevnica za »svobodo osebnosti« in »pravice slabih«, za pravice vseh podrejenih, družbenoza- postavljenih in izkoriščenih žensk, kmečkega proletariata, delavstva in nesvobodnih malih narodov.

bil takrat od živčih pisateljev med mladino nihče tako znan in priljubljen kakor Zofka Kvedrova. Iz Trsta je preko Švice, kjer je nekaj časa študirala, odšla v Prago in tam že leta 1900 v samozaložbi izdala svojo prvo knjigo **Misterij žene**, zbirko drobnih črtic, stkanih iz njenih dotedanjih spoznanj, po mnenju večine takratnega beročega občinstva za dvaindvajsetletno dekle zelo neprimernih spoznanj. »Misterij« – skrivnost »žene« je namreč razkrila v podrejenem družinskem in družbenem položaju žensk, in to kate-rih sibodi – kmečkih, delavskih, mestnih, malo-meščank in meščank – torej v razredni družbi. Knjiga je zato sprožila pravcati vihar ogorčenja. Napadali so jo liberalci in klerikalci, moški in ženske, le najnaprednejše ženske in socialisti so se zavzemali zanjo. In eden od socialistov, ki se je tudi sama štela mednje, je Zofko Kvedrovo ob tej knjigi imenoval duhovno voditeljico tistega kroga nezadovoljnih Slovenk, ki bi

se mogel poistovetiti z ženskim gibanjem.

Iz Prage se je s prvim možem, pesnikom hrvaške moderne in zdravnikom, Vladimirom Jelovškom in z najstarejšo hčerko Vladošo preselila v Zagreb. Zaposlila se je v uredništvu nemško pisane Zagrebškega dnevnika in urejala njegovo žensko prilogo. V letih

1917 do 1920 pa je izdajala in urejala svoj lastni mesečnik **Ženski svijet**, poznejši **Jugoslavensko ženo**. V njem je skušala zajeti ves jugoslovanski prostor, saj je željno pričakovala novo državo jugoslovanskih narodov, državo »svobode, bratstva in enakosti«, državo brez krivic in brez brezpravnih siromakov, in zato v njem

priobčevala prispevke v hrvaškem, srbskem in slovenskem jeziku.

V Domačem prijatelju izstopajo poleg črtic o njenih treh hčerkah – **Vladki**, **Mitki**, **Marici** – zlasti »vojne novele« iz balkanskih vojska. In kakor razkrivajo črtice iz prirčne- ga otroškega sveta tudi njo samo – njeno življenje, delo in hotenje, njeno čustvovanje in njen temperament, njen boj s predsodki časa – ženska, ki hodi v življenju in pisanju svoja pota in živi od svojega peresa! – tako razkrivajo vojne novele širino njenega obzorja in njeno izrazito politično občutje, ki ji je v skrbi za usodo jugoslovanskih narodov kmalu za njimi, še med svetovno vojno, narekovalo vojni roman **Hanka**. Vojne novele, ki jih je uvrstila v hrvaško pisano knjigo **Enajst novel** (in ki v slovensčini še niso izšle v knjižni obliki), so zbudile zanimanje in priznanje srbskega socialista Dimitrija Tucovića, tudi bojevnika za žensko enakopravnost in družbeno enakopravnost. In Zofka Kve-

drova mu je pač tudi zato v Hanci postavila trajen spomenik.

Konec svetovne vojne ni izpolnil svetlih pričakovanj. Nova država Srbov, Hrvatov in Slovencev ni bila takšna, kakršno si je Zofka zamišljala. Ni prinesla splošne družbene enakopravnosti, ni v državljanskih pravicah izenačila žensk z moškimi, ni združila slovenskih dežel v eni državi. Zofko so bolele nove, krivične državne meje, objokovala je izgubljenje slovenske in hrvatske kraje in v dramskih slikah **Arditi na otoku Krku** prikazala zgodnje nasilje italijanskega fašizma. Bolele pa so jo tudi notranje razprtije in nasprotja v novi državi. Izlila je svojo bolečino in ogorčenje v dramo **Vnuč kraljevića Marka**, kjer povečuje idealne bojevnike za svobodo in novo državo ter obsoja vse, ki jo razbijajo.

A v politični in kulturni zmedbi tistih let po prvi svetovni vojni je zaradi teh dramskih del in zaradi položaja svojega drugega moža, prej socialnega demokrata, po vojni nekaj časa pokrajinskega namestnika za Hrvatsko, zašla v navzkrižni ogenj tedanjih političnih nasprotij predvsem v Zagrebu. Napadali so jo z desne in leve, a ne s stvarnimi kritikami, temveč z neslovstvenimi, pamfletističnimi nizkimi udarci. In predvsem ti udarci so poleg zgodnje Vladošine smrti sprevrgli njen nekdanji »nezlomljivi optimizem« v nepremagljiv obup in pod njimi je njeno »ponosno srce« krvavelo in izkrvavelo.

Erna Muserjeva

V. redna skupščina ZZB NOV Slovenije je na podlagi poročila republiškega odbora, uvodne besede in razprave o dejavnosti ZZB NOV Slovenije ter o programu za njeno nadaljnje delo sprejela naslednje

stališča in sklepe

I.

Skupščina ugotavlja, da so nova ustava, zakon o združenem delu in drugi politični dokumenti v zadnjem mandatnem obdobju jasno opredelili mesto in vlogo ZZB NOV Slovenije v naši socialistični samoupravni družbi. Kot pomembna družbenopolitična organizacija je vključena v skupno fronto organiziranih političnih sil – Socialistično zvezo delovnega ljudstva in zastopana v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti ter v drugih samoupravnih mehanizmih. S tem so tudi borci v delegatskem sistemu prevzeli odgovorne družbene naloge, dajejo svoj prispevek k političnemu osveščanju in razvoju samoupravnih demokratičnih odnosov ter so zlasti v krajevnih skupnosti pomembna gibalna sila. V skupni fronti organiziranih socialističnih sil nosi ZZB NOV Slovenije, na podlagi skupno sprejetega akcijskega programa, svoj delež odgovornosti za nadaljnji samoupravni socialistični razvoj naše skupnosti. V njej je dobila tudi nove možnosti za reševanje mnogih zadev, ki sicer niso samo njene, za katerih reševanje pa je še posebno zainteresirana. Tako si je v okviru skupne fronte še posebej prizadevala za podružbljanje takih dejavnosti, ki so splošnega družbenega pomena, kot so ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij, področje socialno-zdravstvene varnosti borcev NOV in vojaških vojni invalidov ter področje ljudske obrambe in družbene samozaščite, ki so in morajo biti skrb celotne naše družbe.

Čeprav je bilo to delo v novih pogojih dobro zastavljeno, pa doslej še ni vsepovsod zaživel tako kot bi moralo. Zlasti v krajevnih skupnostih se bo morala skupna fronta družbenopolitičnih sil močnejše uveljaviti, za kar nosijo tudi organizacije ZZB svojo odgovornost. Čeravno so bili že doslej člani Zveze združenj borcev ponekod najaktivnejši nosilci politične dejavnosti, ostaja še naprej njihova osnovna naloga skrb in prizadevanje, da se čimbolj razširi krog politično aktivnih ljudi v krajevnih skupnostih in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, še posebej iz vrst mladih, ker bo le tako mogoče zagotoviti pravo kontinuiteto našega boja in revolucije z nadaljnjim razvojem socialistične samoupravne družbe.

II.

Skupščina ugotavlja, da ostaja še naprej v središču pozornosti vseh političnih sil, na čelu z Zvezo komunistov, bitka za nadaljnji razvoj in utrjevanje našega političnega sistema, v katero so tvorno vključeni tudi borci NOV. Gre za uveljavljanje temeljne zahteve naše socialistične revolucije, da naj delavski razred in vsi delovni ljudje, delegatsko organizirani v sistemu naše samoupravne demokracije, čim temeljiteje in dosledneje odločajo o vseh najpomembnejših zadevah svojega neposrednega in širšega družbenega življenja. Že dosedanja delegatska organiziranost, od krajevne skupnosti pa preko občin in republike do federacije, je dokazala, da je moči edinole s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem doseči učinkovite in prijemljive rezultate, pri čemer vsi delovni ljudje postajajo čedalje bolj ustvarjalni subjekti v vseh procesih temeljne ustavne preobrazbe naše družbe.

Uspešno delegatsko delovanje v vseh samoupravnih organizacijah in skupnostih in na vseh ravneh terja tudi od borcev še nadaljnje spremenjanje in obravnavanje družbenih procesov. Potrebno je še nadaljnje odpiranje organizacije navzven ter prilagajanje celotnega delovanja organizacije procesom in zahtevam samoupravne socialistične demokracije.

Skupščina še posebej poudarja, da delegatski sistem ne more uspešno delovati sam od sebe, temveč ga morajo neprestano usmerjati in spodbujati zavestne politične sile – SZDL, sindikati, Zveza borcev, Zveza socialistične mladine in druge, še posebej pa Zveza komunistov. Njihova idejnopolična usmerjenost in angažiranost sta pogoj, da bodo v soočanju različnih interesov prevladala napredna mišljenja in da ne bo nikoli izkrivljena samoupravna socialistična pot našega razvoja. Politične sile morajo svoja stališča uveljavljati v delegatski bazi, kjer morajo pomagati delegatom odkrivati širša obzorja posameznih odločitev, da bodo le-te vsestransko najboljše in napredne. Zveza združenj borcev mora zavoljo tega v še večji meri skrbeti za to, da bodo med delegati, ki jo zastopajo, in bazo, ki jih je izbrala, resnično zagotovljeni pravi delegatski odnosi. Že zdaj ima Zveza združenj borcev delegacije na vseh ravneh, zato mora stalno spremljati njihovo delo, jim pomagati pri oblikovanju njihovih stališč, prav tako pa tudi terjati odgovor za njihovo delovanje. Zato tudi ostaja še nadalje kot ena osnovnih nalog, ki ji mora Zveza borcev posvetiti posebno skrb, še doslednejše razvijanje delegatskega sistema in odnosov. Člani Zveze združenj borcev so del baze, tako pri delegatskem odločanju v skupščinskem sistemu, v SZDL kot skupni fronti zavestnih socialističnih sil, včasih pa samo v ZZB NOV, kar vse nakazuje smeri za poglobljanje delegatske organiziranosti. Pri tem bo prihajala do izraza vsa raznolikost v sestavi Zveze združenj borcev, ki združuje borce NOV in aktiviste OF, vojaške vojne invalide, politične zapornike, internirance in izgnance, vojne ujetnike ter španske borce. Toda veljati mora načelo, da vsaka izmed teh skupin sicer uresničuje svoje posebne interese, vse pa morajo povezovati enotna politična volja in skupni cilji.

Vključevanje borcev v SZDL na delegatskih osnovah ter njihova delegatska prisotnost v skupščinskem sistemu dajeta Zvezi združenj borcev pomembne možnosti neposrednejšega in bolj demokratičnega vplivanja na sprejemanje vseh družbenih odločitev.

Osnovna oblika organiziranosti ZZB NOV je in mora ostati še nadalje krajevno združenje borcev NOV oziroma vojaških vojni invalidov. Združenje, ki ga predstavljajo vsi člani Zveze borcev oziroma vsi vojaški vojni invalidi v krajevni skupnosti, je temelj, na katerem gradi Zveza združenj borcev delegatske metode delovanja svojih voljenih organov in preko katerega se delegatsko vključuje v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in SZDL.

Pri tako zastavljenih nalogah je skupščina še posebej poudarila potrebo po zadostni obveščenosti organizacij in članstva, s tem v zvezi

pa vlogo, ki jo mora pri tem odigrati naš tisk in še posebej glasilo naše organizacije TV 15. Le-ta mora bolj kot doslej posvečati vso pozornost vprašanjem današnjega časa, vlogi Zveze združenj borcev kot pomembne politične sile in njenemu mestu v družbenopolitičnem življenju, pri čemer mora opraviti prepotrebno in nepogrešljivo vlogo resničnega obveščevalca in mobilizatorja članstva.

III.

Pri vsem svojem političnem delovanju je Zveza borcev posvečala posebno skrb negovanju in razvijanju tradicij našega osvobodilnega boja in socialistične revolucije. Skupščina je ugotovila, da je najpomembnejše, kar je bilo na tem področju doseženo v zadnjem obdobju, podružbljanje teh nalog. Zveza združenj borcev je že zdavnaj ugotovila, da razvijanje in prenašanje revolucionarnega izročila ni in ne more biti samo njena dejavnost in skrb, saj so zgodovinski dosežki revolucije temelj, na katerem gradimo vsi našo prihodnost. Zato so dediči vsega tega vsi delovni ljudje, zlasti pa mladi rodovi. Še posebej je razveseljivo, da sprejemajo mladi izročila revolucije kot svoja, da na njih gradijo svoje delovanje, pri čemer se tudi usposablja za prevzemanje lastne odgovornosti na naš sedanji in prihodnji razvoj. Vse to je za nas borce tudi zagotovilo, da se bo naša samoupravna socialistična pot uspešno nadaljevala tudi v prihodnje.

Zato se bo treba tudi v prihodnje odločati za take oblike povezovanja z mladimi, še posebej pa s srednješolsko in visokošolsko mladino, in za tak način prenašanja naših revolucionarnih izkušenj nanje, da jih bodo mladi sprejeli in da jim bodo pomenile nepogrešljiv pripomoček pri njihovem vsakdanjem delu. Odnos mladine do revolucije je v mnogem odvisen od poznavanja poti, ki jo je naša družba prehodila v preteklosti, od poznavanja temeljev in prvin revolucije ter velikega deleža mladine, ki je vtkan v vso našo revolucionarno preteklost. Vendar ni naša naloga samo seznanjanje mladine s to prehojeno revolucionarno potjo, temveč nadaljnje uresničevanje idealov in vrednot revolucije ter stalno in neopretrgano vgrajevanje moralnih in etičnih norm v naše vsakdanje družbene odnose. Tako ostaja stalna naloga vzgajanje mladine v duhu bratstva in enotnosti, v duhu socialističnega patriotizma ter njene pripravljenosti za obrambo svobode in neodvisnosti naše socialistične domovine.

Posebej je skupščina poudarila plodno in ustvarjalno aktivnost, ki jo na področju razvijanja revolucionarnih tradicij uresničujejo organizacije SZDL, tako v okviru republiške konference, kakor v občinah in posameznih regijah. Pri tem je še posebej opazna vloga odborov enot in služb NOV in POS, kakor tudi domičinskih odborov teh enot in aktivstov OF, kjer le-ti že uspešno delujejo. Na tem področju bo potrebno nadaljevati plodno sodelovanje z organizacijo Zveze rezervnih vojaških starešin, zlasti pri ohranjanju in razvijanju tradicij NOV in pri krepitvi in razvijanju obrambnih priprav ter družbene samozaščite.

Izredno pomemben dosežek na tem področju je skrb celotne družbe za spomenike revolucije delavskega gibanja in NOV, o čemer pričajo številni, že sprejeti družbeni dogovori in samoupravni sporazumi o varstvu in urejanju spomenikov, grobišč in grobov padlih borcev NOV.

Zveza združenj borcev NOV Slovenije in njen republiški odbor se bosta še posebej zavzemala za vsebinsko poglobljanje negovanja revolucionarnih tradicij, zlasti tradicij NOB, zato bo tudi sama z vso odgovornostjo krepila zgodovinsko in muzejsko dejavnost, širjenje ustreznega tiska in dela RTV ter spodbujala kulturno, vzgojno in drugo dejavnost na vseh ravneh.

IV.

Skrb za socialno varnost in zdravstveno varstvo borcev je bila v zadnjem obdobju na primerni ravni, ki ustreza stopnji ekonomskega razvoja socialistične samoupravne družbe in ki je tudi v skladu z ustavnimi določili, ki pravijo, da morajo biti borci in vojaški vojni invalidi deležni posebne družbene skrbi. V tem smislu je bil v zadnjih letih zgrajen celovit sistem socialne varnosti, zlasti na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zdravstvenega varstva, ki zagotavlja, da so borci kar najbolj izenačeni z vsemi drugimi zavarovanci. Temu namenu služita tako zvezni kot republiški borčevski dodatek za tiste borce, ki ne dosegajo povprečja osebnih dohodkov, pa tudi sistem valorizacije pokojnin, ki se gibljejo v skladu z naraščanjem osebnih dohodkov in življenjskih stroškov, da bi tako zagotovili borcem ter vojaškim vojni invalidom trajno enakopravno mesto osebnega in družbenega standarda. Na ta način izraža družba svojo solidarnost, predvsem pa human odnos do udeležencev revolucije, ki zaradi udeležbe v revoluciji ter posledic te udeležbe ne smejo biti v ničemer prikrajšani.

K uspešnemu reševanju socialne varnosti in zdravstvenega varstva borcev je prav gotovo prispevalo tudi delo komisije skupščine SRS za vprašanja borcev, kakor tudi republiškega komiteja za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov. Oba omenjena organa sta uspešno in tvorno delovala še posebej pri oblikovanju zakonodaje, samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja glede urejanja zadev, za katere so borci še posebej zainteresirani.

Družbena skrb za borce in invalide se stalno usklajuje z rastjo materialnih možnosti združenega dela, pa tudi glede na specifičnost generacije borcev, ki je izpostavljena relativno večji obolenosti, kar narekuje tudi potrebo po večjem in popolnejšem zdravstvenem varstvu. Zato ostaja potreba po primernem zdravstvenem varstvu borcev trajna naloga, treba pa bo tudi iskati in najti še nove oblike in rešitve, da bo čim bolj popolnoma. Skladno z razvojem družbenoekonomskega in političnega sistema socialistične samoupravne družbe bo potrebno v prihodnje dopolnjevati sistem socialne varnosti borcev NOV, vojaških invalidov in družin padlih ter umrlih borcev, po samoupravni poti, v

okviru samoupravnih interesnih skupnosti. To ustreza določilom ustave, zakona o združenem delu, politiki ZK in drugim političnim dokumentom, kakor tudi konkretno izoblikovanim in uveljavljenim socialističnim samoupravnim odnosom v družbi. Reševanje socialnih in materialnih vprašanj borcev bo v prihodnje vse bolj slonelo na moči in pobudi samoupravno in demokratično združenih delavcev in vseh delovnih ljudi, ki jih njihovo samoupravno združeno delo, s sredstvi v družbeni lasti, čedalje bolj združuje v skupnost svobodnih proizvajalcev in v demokratičnem delegatskem mehanizmu naše socialistične samoupravne družbe. V celotnem delovanju naše organizacije v prihodnje se bo morala še bolj kot doslej zrcaliti vsestranska topla, človeška, predvsem pa tovariška skrb za slehernega borca, da na ta način noben član naše organizacije ne bo nikoli občutil izoliranosti, brezbriznosti in osamelosti.

V.

Posebno področje delovanja ZZB NOV Slovenije je bilo v zadnjem obdobju področje ljudske obrambe in družbene samozaščite, to pa še posebej v krajevni skupnosti, kjer so bili borci v ljudski obrambi najbolj dejavno vključeni in kjer so s svojo aktivno udeležbo že doslej bistveno prispevali, da so bili na tem področju doseženi tako zavidljivi rezultati. Vendar pa bo potrebno hitreje spreminjati metode našega delovanja v tem smislu, da bomo bolj kot doslej spodbujali mlajše ljudi in da bo na ta način postala vloga borcev bolj pomoč oziroma mentorstvo mladim, da bodo le-ti lažje in hitreje prevzemali svoje odgovornosti in področju ljudskega odpora in družbene samozaščite.

Pri tem se bodo dragocene borbene izkušnje borcev še bolj prepletale z elanom, podjetnostjo, tehničnim znanjem, še posebej pa z odgovornostjo mladim.

Preteklo obdobje je pokazalo, da obrambne priprave in razvijanje družbene samozaščite že same po sebi terjajo sodelovanje in vključevanje borcev v to dejavnost. Pri tem se je izkazalo, da so na tem področju naši svoje mesto tudi tisti borci, ki doslej niso videli dovolj možnosti za svoje družbeno delovanje in uveljavljanje, in tisti, ki doslej niso bili dovolj sistematično vključeni v družbene aktivnosti.

VI.

Skupščina je ugotovila, da je ZZB NOV Slovenije v zadnjem obdobju pravilno namenila na področju mednarodnih stikov in sodelovanja z borčevskimi organizacijami in organizacijami odporniških gibanj vso pozornost poglobljanju ter nadaljnji krepitvi sodelovanja na vseh tistih področjih, ki prispevajo k razvoju dobrososedskih odnosov, krepitvi položaja in pravic narodnostnih manjšin v skupnem boju proti vsem pojavom in oblikam oživljanja fašizma, ohranjanju borčevske solidarnosti in tradicij protifašističnega boja z borci v zamejstvu, podpori demokratičnim in naprednim silam, sistemskemu urejanju vprašanj borcev NOV in aktivstov OF – tujih državljanov ter uveljavljanju njihovih pravic, ki izhajajo iz udeležbe v naši NOV.

Kar zadeva to sodelovanje, je treba na prvem mestu omeniti Zvezo koroskih partizanov – bivših borcev naših partizanskih enot, ki so se na ozemlju Avstrije borili za svojo nacionalno osvoboditev, pa tudi za demokracijo in progresivni družbeni razvoj Avstrije. Seveda pa ZZB NOV Slovenije v istem duhu sodeluje tudi z organizacijami avstrijskega odporniškega gibanja.

Še posebej pa je treba poudariti dosedanje vzorno sodelovanje s protifašističnimi borci v sosednji republiki Italiji, predvsem s tamkajšnjo največjo organizacijo ANPI. To sodelovanje je izredno uspešno v okviru mnogih pobratenih mest, še posebej je tesno z organizacijami na Tržaškem, Goriškem in v vsej pokrajini Furlaniji-Juljski krajini. Onstran te meje živi v okviru slovenske narodne manjšine veliko nekdanjih borcev NOV in POS, poleg tega pa je tudi v ANPI mnogo pripadnikov italijanske narodnosti, ki so se borili bodisi v svojih enotah v sklopu NOV in POS ali pa v partizanskih enotah narodov Jugoslavije.

Pri tem sodelovanju je bila v minulem obdobju še posebej dragocena pomoč italijanskih tovarišev pri urejanju grobišč naših padlih borcev v zamejstvu, pa tudi drugih grobišč, ki jih urejamo na podlagi meddržavnih sporazumov.

Zveza združenj borcev NOV Slovenije bo še nadalje najtesneje sodelovala z borčevskimi organizacijami sosednih dežel, s katerimi nas veže skupni boj iz NOV in sedanji boj proti oživljanju nacizma in fašizma, kakor tudi s sorodnimi organizacijami bivših borcev in odporniških gibanj v svetu. Na ta način bo dejavno podpirala uresničevanje ciljev, za katere se tvorno zavzema nevtrščena mednarodna politika SFRJ in ki se izražajo predvsem v boju za mir, svobodo in neodvisnost vseh narodov in ki pomeni solidarnost in pomoč vsem tistim osvobodilnim gibanjem v svetu, ki se še vedno borijo proti imperializmu, kolonializmu ter vsem drugim oblikam zatiranja.

Še posebno mora ta solidarnost priti do izraza v naših odnosih s protifašističnimi borci in z vsemi naprednimi silami Italije in Avstrije, kjer so teroristične in druge nazadnjaške sile čedalje bolj aktivne in ogrožajo demokratične pridobitve v sosednih deželah in s tem tudi dobrososedske odnose. Z zadovoljstvom pri tem ugotavljamo, da so bivši partizani v teh sosednih deželah tudi danes v prvih vrstah boja za ocvanje in razvoj demokratičnih odnosov.

Skupščina ZZB NOV Slovenije zadolžuje novi republiški odbor, da na podlagi konkretnih predlogov in stališč, izraženih v razpravi na skupščini in teh sprejetih stališč ter sklepov izdela akcijski program delovanja ZZB NOV Slovenije in ga pred sprejetjem v republiškem odboru predloži v razpravo vsem občinskim odborom ZZB NOV Slovenije.

Ljubljana, 24. marca 1978

Stari brestaniški grad dobiva novo podobo

Ob letošnjem Dnevu borca bo poteklo natanko sedem let, odkar so se na dvorišču starega gradu v Brestanici zbrali nekdanji izgnanci in številni drugi udeleženci iz bratskih republik in zamejstva.

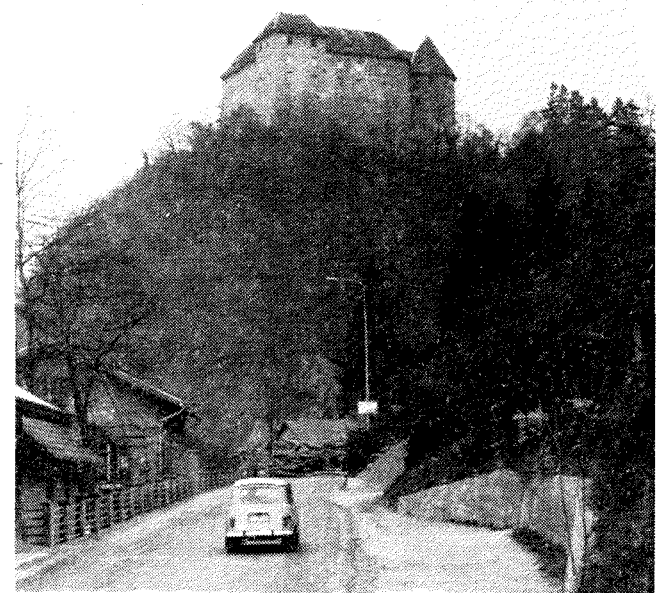
Težko bi še našli kraj v deželah, ki so jih med zadnjo vojno zasedli nacisti, skozi katerega bi šlo v izgnanstvo toliko ljudi, kot jih je šlo skozi preselitveno taborišče brestaniškega gradu.

Že 1965. leta so začeli urejati nekatere prostore v gradu, ki bodo služili spominu na trnovo pot izgnanstva desetstisočev slovenskih ljudi. Še ne tri leta zatem so uspeli ob pomoči krajevnih, občinskih in republiških organizacij in seveda številnih domačinov, ki so se z veliko vnemo lotili dela pri zbiranju zgodovinskega gradiva, usposobiti pet prostorov, urediti muzejsko zbirko, staremu gradu pa dati ime Muzej slovenskih izgnancev.

Medtem pa so seveda, kolikor so imeli denarja na voljo, nadaljevali z preureditvenimi deli na gradu. V 1973. letu so uspeli dokončno urediti celotno drugo nadstropje gradu, v katerem imajo na voljo okoli 1000 kvadratnih metrov razstavnih prostorov.

Prav sedaj pa potekajo preureditvena dela v prvem nadstropju, ki bodo služila zbranemu gradivu vseh slovenskih zapornikov med zadnjo vojno. Za zbiranje tega gradiva skrbi posebna komisija, ki jo vodi dr. Tone Ferenc.

»Grad nad Brestanico,« pravi predsednik občinskega odbora ZZB NOV v Krškem Karel Šterban, »sodi v

Brestaniški grad; nekdanji strah in trepet slovenskih izgnancev, postaja zdaj Muzej slovenskih izgnancev

prvo kategorijo, zato restavratorska dela zelo počasi napredujejo, poleg tega pa tudi denarja ni toliko na voljo, da bi pospešili posamezna dela. Samo dela v drugem nadstropju Muzeja slovenskih izgnancev so nas veljala okoli 250 starih milijonov, medtem ko nas bodo dela v prvem nadstropju veljala po sedanjih predvidevanjih že okoli 600 starih milijonov, seveda skupaj s komunalno ureditvijo in ureditvijo okolice. Vsa ta dela naj bi bila končana v prihodnjih dveh ali treh letih.

Nosilec vseh raziskav v gradu, kjer so še dokaj ohranjene stare freske, je ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo, z denarjem pa so priskočili na pomoč republiška in občinska kulturna skupnost ter skupščina občine Krško.

V pritličju Muzeja slovenskih izgnancev za sedaj načrtujejo, da bodo v njem uredili gostinski obrat z restavracijo in morda celo prenočišča.

Dosedanja nosilca domala vseh delovnih akcij v Muzeju slovenskih izgnancev sta bila republiški odbor ZZB NOV in pa seveda občinski odbor ZZB NOV v Krškem. Prav letos pa je skupščina občine v Krškem imenovala 30-članski odbor, ki bo skrbel za nadaljnje urejevanje Muzeja slovenskih izgnancev. Predsednik tega odbora pa je predsednik skupščine občine Krško Silvo Gorenc.

Tone Urbas

Tudi tisti kdor išče, vedno ne najde

Da sodi krajevna skupnost Senovo med najboljše krajevne skupnosti v občini Krško, sem zvedel že v Krškem. Pri tem njihovem delu, oziroma prizadevanjih in načrtih, me je še posebej zanimalo delo in vloga krajevne organizacije SZDL in drugih družbenopolitičnih dejavnikov v krajevni skupnosti.

V TOZD Lisca v Senovem sem iskal predsednika tamkajšnje SZDL, Igorja Dobrovnika. Od prijazne receptorke sem zvedel, da je v bolnišnici na operaciji. Telefonirala sva v obrat Metalne v Senovem in spraševala za tajnika Franca Lapuha. »Je na službenem potovanju,« sva zvedela. In že je telefon zvonil v stanovanju tovariša Kmetca, kajti tudi on bi vedel veliko povedati, smo ugotavljali v Lisca. Tovariš Kmetec je bil sicer doma, vendar mi je svetoval naj se rajši pogovarjamo o teh stvareh z Jožetom Radejem. Iskali smo ga v službi in doma, vendar ga nikjer nismo našli. Prav nič se nisem jezil, kajti če prideš v Senovo nenapovedan, pač ne moreš pričakovati, da boš kar takoj našel vse ljudi s katerimi bi se želel pogovarjati.

Po dolgem brezuspešnem iskanju sem le našel doma Karla Kurinčiča, člana sveta KS Senovo. Kramljala sva o marsičem, kajti v Senovem se veliko dogaja in ta krajevna skupnost zaslužno sodi med najboljše v občini.

»Zdaj načrtujemo nov kulturni dom v Senovem,« pravi Karel Kurinčič, »dom, ki bo nosil ime Štirinajste divizije. Osnovna šola se že tako imenuje. V tem domu bodo poleg kulturne dvorane še knjižnica in prostori za mladino. Lokacija je tudi že določena, z gradnjo pa bomo začeli že maja letos. Denar za ta dom smo zbrali s samopriskom, nekaj je seveda prispevala SIS za telesno kulturo, veliko pa so prispevale organizacije združenega dela v Senovem.«

»Sploh pa so zbori krajanov,« je še posebej poudaril Karel Kurinčič, »dobro obiskani in sleherni krajan se živo zanima za dogajanja v njegovi krajevni skupnosti. Lahko rečem, da se domala vsak načrt za katerokoli akcijo rodi prav v krajevni skupnosti. Posebno so ljudje zainteresirani kadar nanese pogovor o gradnji cest, vzgojnovarstvenega zavoda ali pa o gradnji nove samopostrežne trgovine.«

Tone Urbas

Z borci bi se lahko še večkrat srečali!

Le še dobra dva meseca in osnovnošolska vrata se bodo tudi za Zlatko Jankoviča, učenca osmega razreda osnovne šole »Štirinajste divizije« v Senovem za vedno zaprla. Šel bo za avtomehanika. To delo ga najbolj veseli in zanima.

Mene pa je tisti trenutek najbolj zanimalo kaj meni Zlatko, zdaj ko bo kmalu zapustil osnovno šolo, katerim šolskim in zunajšolskim dejavnostim bi morali dati v šoli še več poudarka. Takole je odgovoril:

»Prav zdaj se pri zgodovini učimo o naši NOB, čeprav bi rajši to počeli že kakšno leto prej. Namreč to nas tudi zanima bolj kot Rimljani in Kelti. Veliko učencev naše šole je obiskovalo tudi obrambni krožek, katerega je nadvse uspešno vodil tovariš Rado Kozole.«

Učenci smo se seveda udeleževali tudi nekaterih pohodov. Tako smo prehodili tudi del poti »Štirinajste divizije« in se tako neposredno seznanjali z zgodovino in dogodki med NOB.

Teh pohodov so se udeleževali tudi borci. Vsa taka srečanja so bila za nas učence še posebno zani-

Zlatko Jankovič

miva, posebno še, ko so nam pripovedovali dogodke iz naših krajev, ki jih vsi dobro poznamo. Menim, da bi se morali mi mladi še večkrat srečati z našimi borci in si po svoje prizadevati, da ne bi vsi ti zanimivi dogodki iz NOB v naših krajih tako kmalu tonili v pozabo!«

Tone Urbas

»Kdor danes trdi, da se mu slabo godi...!«

Ko obiščete Alojza Večka-Borisa v Senovem, vas najprej z laježem pozdravi na dvorišču njegov mali črni psiček. Umiri se šele, ko si z gospodarjem čez dvoriščno ograjo seževa v roki.

Že po prvih izrečenih besedah Alojza Večka-Borisa sem slutil, da ni domačin. Nekaj primorskih besed je spretno vpletel v domače senovsko narečje.

Boris je bil med zadnjo vojno kurir v Kozjanskem odredu. Iz Slovenije na Hrvaško in nazaj so vodile njegove vsakodnevne poti. Pozimi leta 1943/44 je bredel mrzlo Sotlo, ob nešteti mrtvih stražah, večkrat kot je spal na topli peči. Od Kraljevca do Rogatca je poznal vse skrivne poti. Tisti prehod čez mrzlo Sotlo so Borisu pustili posledice do danes, čeprav se je zdravil že ob

Alojz Večko - Boris

koncu vojne. Težave pravi da ima še sedaj z nogami. Ne ubogajo ga tako kot bi on želel. Tudi srce ga daje. O, če bi bil zdrav, bi si rad ogledal še tiste kraje, ki jih je nekoč tolikokrat prehodil in dodobra spoznal.

Alojz Večko je zdaj v Senovem podpredsednik krajevne organizacije ZB. O svojih tovariših pa takole meni:

»Če nam kdo zdaj očita, da smo že v letih in da naša delovna moč počasi pojenjuje, da nismo delovni, da se ne zanimamo za razvoj kraja v katerem živimo, se zelo moti. Naj samo pride med nas in naj se pridruži našim prizadevanjem in videl bo, kako bo moral prijeti za delo.«

O prenašanju tradicij NOB na mlade rodove pa Boris meni, da so še premalo storili, da bi se mladi lahko v polni meri zaveda-

li s kakšnimi žrtvami smo si priborili tisto kar sedaj imamo. In že mu misli zbežijo v njegovo rojstno vas Selo pri Štjaku, na meji med Krasom in Vipavsko dolino, kjer je že kot fante občutil strahote fašizma. Že 1930. leta je moral pred fašisti pobegniti v Jugoslavijo. Domov, kjer ima sestro in nečaka pa se še vedno rad vrača.

»Vasi, tiste vasi, ki so mi ostale v spominu iz mladih let, skoraj ni več prepoznati. Tega sem seveda vesel, da je končno tudi tem ljudem dano enkrat boljše življenje. Zares pa sem jezen na tiste, ki kljub izobilju in lepemu življenju še vedno negodujejo in trdijo, da slabo živijo. Veste tisti pa res niso vredni da živijo!«

Tone Urbas

ČRNA NA KOROŠKEM

Letna konferenca članov
ZZB NOV

V nedeljo, 9. aprila se je v hotelu Planika v Črni zbralo na svoji letni konferenci osemindeset borcev, partizanskih mater in izgnancev. Na podlagi poročil in razprave lahko trdimo, da so borci še vedno aktivni.

V minuli mandatni dobi je odbor imel deset rednih sej. Za uveljavitev posebne dobe ter za pridobitev enkratnih in stalnih priznavalnin so bila izdana stotri priporočila. Dispanzer za borce je pregledal osemindeset borcev. Redno priznavalnino prejema devetindeset članov, enkratno priznavalnino pa je prejelo sedemnajst borcev.

Na klimatskotopliškem zdravljenju je bilo sedem borcev, na rekreativnem zdravljenju pa devet članov. Borčevsko posojilo za adaptacijo hiš so dobili trije borci.

Borci so sodelovali pri organizaciji sprejema kurirčkov pošte in Titove štafete. Ravno tako so prisostvovali pri proslavah, ki jih je organizirala socialistična zveza ob raznih praznikih.

Tesni so bili tudi stiki z mladimi na šoli v Črni. Pripovedovali so jim o svojih dogodkih iz NOB, predvsem o bojih na Koroškem. Skupno s šolsko mladino so se borci udeleževali šolskih pohodov v naravo predvsem v kraje, kjer so spominska obeležja in druge znamenitosti iz časa NOB. Šolarji so obiskovali tudi starejše borce in naše partizanske matere v oddaljenih krajih v Bistri, Koprivni in Javorju. V šolah pa so pisali naloge in pet najboljših spisov po pripovedovanju borcev med pohodi je bilo nagrajenih s knjigami.

Borci iz Črne so se udeleževali tudi raznih prireditev v drugih krajih. Udeležili so se odkritja spominskega obeležja v Robanovem kotu pri Solčavi, odkritje spomenika na Ravnah ter v Kotljah in v Šentanelu.

Prekrili so tudi bolnišnico B 11 »Pepca« v Bistri in jo prepletkali. Ob koncu leta so borci in vojaški invalidi iz Črne obiskali vse bolne in ostarele borce ter jim podarili skromna darila. Ob dnevu žena pa sta krožek NOB in pomladek rdečega križa na šoli v Črni obiskale vse borke in druge ženske starejše od 75 let, ter jim podarile skromna darila. Borci pa so svojim članicam pripravili lepo proslavo.

Ob dnevu mrtvih so borci organizirali žalno komemoracijo, položili vence pred spomenikom na trgu, na grobove koroških borcev iz leta 1918–1919 in na grobove partizanov na pokopališču v Črni. Posebna delegacija je prenesla venec k spomeniku padlega borca v Smarjeto pri Pliberku.

Na konferenci so sklenili, da bodo borci pomagali svojim soborcem pri uveljavljanju posebne dobe, saj je nerešenih primerov še precej.

Borci so tudi poudarili, da morajo še naprej pomagati bolnim in oslabeлим tovarišem, rešiti pa morajo tudi vsa stanovanjska vprašanja. Še vedno ni rešeno vprašanje borcev mladincev in aktivistov, ki so bili med NOB mlajši od 15 let. Tudi ti mladinci so veliko doprinesli k svobodi in veliko jih je svobodno pričakalo v nemških zaporih ali taboriščih. Ravno tako še vedno ni rešeno vprašanje borcev, ki so stopili v NOB po 9. 9. 1943.

Borci iz Tople so spomnili še na podzemeljski bunker v Topli, ki je dajal zavetje prvi koroški četi pozimi 1942–1943. Sklenili so, da ga je treba obnoviti.

IGNAC ZDOVC

ŠEMPETER PRI GORICI

Delavni aktiv ZB »Iskra«

Redna konferenca aktivna ZB »Iskra« v Novi Gorici je pokazala še na vrsto nerešenih vprašanj. Omenjeni aktiv povezuje 89 članov, ki delujejo v tozdih v Šempetru, Tolminu, Bovu in Komnu, v katerih je skupno zaposlenih že preko 3050 delavcev. Največ borcev NOV je v Šempetru, kjer je tudi sedež aktivna. Kakor prejšnja leta so tudi v mandatni dobi 1974–1977 organizirali letovanje za šestindeset borcev, zdravniških pregledov pa se je udeležilo skoraj polovica članov aktivna. Lani so organizirali srečanje z borci in kolektivom industrije Gavrilovič v Petrinjah, s katerimi so se dogovorili o postavitvi spominskega obeležja na hiši Julike Diadovič v vasi Mostonica, ki je v letih vojne zgubila pet sinov, konec leta 1944 pa je pod udarci ustaških puškinih kopit podlegla še sama. Spominsko ploščo so odkrili 5. novembra lani, vaščani Mostonice pa so ta dan proglasili za svoj krajevni praznik.

Aktiv ZB »Iskra« bo letos organiziral že četrto zaporedno srečanje borcev NOV, ki so zaposleni v delovni organizaciji »Iskra«. Do sedaj pa so bila taka srečanja ob dnevu borca že v Celju, Šentjerneju in Novi Gorici, letos pa se bodo srečali v Skofji Loki. Sodelovanje z organizacijami ZK, mladino in sindikatom je zelo dobro. Prav tako dobro sodelujejo z JLA, krajevnim organizacijo ZB v Šempetru, SZDL itd. Na konferenci pa so ugotovili, da mladoletniki še vedno nimajo urejene posebne dobe, da socialna zdravstvena zaščita borcev še ni najbolj urejena in da morajo pospešiti prenašanje tradicij na mlajše rodove. Izvolili so nova vodstva in sprejeli program dela za prihodnje mandatno dobo.

LEOPOLD KOTAR

NOVA GORICA

Novo vodstvo občinskega
odbora ZZB NOV Nova
Gorica

Na prvi redni seji, ki je bila pred dnevi v Novi Gorici, so izvolili nove organe občinskega odbora ZZB NOV Nova Gorica. Za predsednika je bil izvoljen Mirko Remec, za podpredsednika pa Franc Panjtar in Franc Martinuč, sekretar pa bo še nadalje Franc Vidič. Imenovali so še deset komisij. Novi občinski odbor šteje 21 članov, skupno s člani komisij pa stotri. Odbor bo v takem sestavu nadaljeval že zastavljeno delo pri priznavanju posebne dobe po noveli zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, odloka o priznavalninah razvijal bo revolucionarne tradicije, sodeloval z organizacijo ANPI, reševal zdravstvene težave borcev, VVI in svojcev padlih ter skrbel za koordinacijo dela med krajevnimi organizacijami ZB in družbenopolitičnimi organizacijami v občini.

LEOPOLD KOTAR

KRANJ

Stane Dolanc s komunisti
LAO

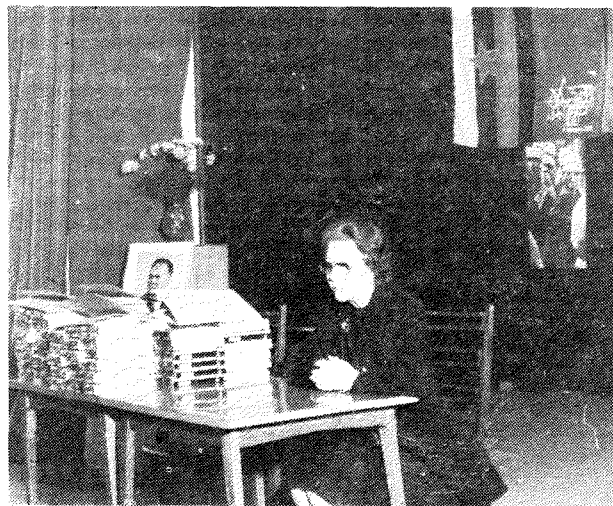
Sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc se je konec preteklega tedna v domu JLA v Kranju sestel s komunisti ljubljanskega armadnega območja in republiškega štaba teritorialne obrambe SR Slovenije. Največ pozornosti so namenili pogovoru o pripravi na 11. kongres ZKJ, ki se bo začel v drugi polovici junija v Beogradu.

Pogovora sta se poleg številnih drugih visokih vojaških starešin udeležila tudi poveljnik ljubljanskega armadnega območja generalpolkovnik Franc Tavčar-Rok in sekretar komiteja konference ZKJ ljubljanskega armadnega območja generalmajor Miha Petrič.

Po izčrpnih pogovorih je Stane Dolanc obiskal enoto Momčila Marjanca v kranjski garniziji. Ob tej priložnosti so ga seznanili z rezultati, ki jih vojaki in starešine te enote dosegajo pri urjenju ter vzgoji in izobraževanju. Poudariti velja, da sodi enota Momčila Marjanca med najboljše na ljubljanskem armadnem območju. Stane Dolanc je potem obiskal še enoto Danila Djuroviča in karavlo »Matija Verdnik-Tomaž«, kjer se je zadržal v daljšem pogovoru z graničarji. Zanimalo ga je predvsem njihovo vsakdanje življenje.

BRANKO SOBAN

NOVA GORICA

Sprejem za mlade
komuniste

Pred kratkim je bila v komorni dvorani Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici slovesnost, na kateri so dvainsedemdesetim novosprejetim članom zveze komunistov podelili članske izkaznice in knjige. Prav tako pa so mladi dobili potrdila o uspešno opravljenem trideseturnem seminarju za mlade komuniste.

Slavnostna govornica je bila prvoborka in spomeničarka ter dolgoletna družbenopolitična delavka Bojana Pavlin, ki je mladim orisala nekatere dogodke iz njenega plodnega dela med NOB.

Besedilo in foto:
J. ALIČ

GORJE

Nastop ženskega okteta z
Obirskega

»To je bil nastop pred neznanimi poslušalci,« je dejal Valentin Poljanšek, pesnik in pevovodja ženskega okteta z Obirskega na avstrijskem Koroškem. Na koncertu omenjenega okteta, ki je bil 28. marca v avli osnovne šole bratov Žvan v Gorjah, se je zbralo nad stopetdeset poslušalcev.

Ta pevski nastop je bil združen z razstavo knjig pod geslom znanost-kultura-človek ter posvečen 8. kongresu Zveze komunistov Slovenije. Poslušalci so še posebej toplo pozdravili zadnji dve pesmi Skozi kruta vojna leta in Pozdravno besedilo, za kateri je besedilo in melodijo napisal pevovodja Valentin Poljanšek.

Po koncertu so pevke povedale, da so prvič nastopile v Gorjah in v radovljiški občini, vendar se bodo z veseljem odzvale podobnim vabilom.

JOŽE AMBROŽIČ

JESENICE

Zdravstveni pregledi
borcev

Komisija za zdravstvena in socialna vprašanja borcev NOV pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice je pred kratkim obvestila borce in borke, da bo zanje odprta ambulanta, ki jo bo vodil prizadeveni zdravnik dr. Alojz Novak.

Ambulanta bo odprta vsak dan od ponedeljka do petka od 7. do 9. ure, tako da bodo lahko zdravniško pregledani vsi borci in borke.

SREČKO ŠORLI

LOKVICE NA KRASU

Odkritje spomenika
padlim v NOV

Kakor vsi Kraševci so se tudi prebivalci Lokvice od nekdaj oklepali svoje rdeče zemlje. Skromni kot so bili, so hoteli s pridnim delom iztisniti iz nje dovolj, vendar so bile krpice njihovih njiv in vinogradov preskope, da bi jih preživljale, zato so odhajali na delo v tržaške ladjedelnice, v kamnolome, na ceste in drugam. Pod pritiskom kapitalizma in fašizma, ki so ga trdo občutili tako tisti, ki so garali za italijanske tovarnarje, kot oni, ki so svoj znoj puščali na vaških njivah, se je kalila njihova revolucionarna in borbenost zavest. Bili so med prvimi, ki so se na tem področju uprli italijanskemu fašizmu in dali zatočišče prvim partizanom in organizatorjem NOB na tem območju. Zdelo se je, da se vojni vrtnec ne bo nikoli zaustavil. Trpljenje je bilo neizmerno, padale so žrtve, toda vas je ostala trdna do konca, kljub krvavemu davku, ki ga je terjala vojna. Svoboda je izčrpanemu ljudstvu vtila novih moči. Enotni kot vedno so zgrabili za delo, obdelali polja, uredili vas. S skromno družbeno pomočjo so si čez čas napeljali v vas elektriko, v preteklem letu pa asfaltirali cesto.

Danes je življenje Lokvice drugačno. Srečni in svobodni so. Zavedajo pa se, da je to sad žrtve in trpljenja, zato so tistim, ki so k temu največ pripomogli dali svoja življenja, iz hvaležnosti postavili spomenik. Odkrili ga bodo 23. aprila 1978 ob 14. uri.

B. LAPAJNE

VELENJE

Borcem 3. bataljona 3.
brigade VDV

V TV-15 smo objavili nekaj podatkov iz programa dela za letošnje leto. V članku smo tudi omenili, da bo konec aprila srečanje borcev našega bataljona v Šembru.

Ker se mnogi zanimajo za podrobnosti, sporočamo, da priprave srečanja dobro napredujejo. Na zadnji seji pa je odbor bataljona sprejel dokončen sklep, da bo srečanje v **nedeljo, 14. maja 1978**. O podrobnostih boste obveščeni tudi preko našega lista.

FRANJO MAROŠEK

CERKNICA

Proslava OF in 1. maja

Letošnja osrednja proslava v počastitev praznika OF in 1. maja v občini Cerknica bo 26. aprila ob 19. uri v domu kulture v Starem trgu pri Ložu. O pomenu obeh praznikov bo spregovoril predsednik občinske konference SZDL Janez Praprotnik. Ob tej priložnosti bodo zaslužnim družbenopolitičnim delavcem podelili pet srebrnih priznanj OF in pet srebrnih znakov sindikata. Letos pa bodo prvič podelili tudi bronasta priznanja OF, ki jih podeljujejo krajevne konference SZDL. To priznanje bo prejelo petin- trideset aktivistov iz vseh krajevnih konferenc v občini.

Kulturni program na proslavi bo pripravilo DPD Svoboda Loška dolina, v njem pa bodo sodelovali godba Kovino- plastike Lož, moški pevski zbor in recitatorji amaterskega gledališča.

SLAVKO BERGLEZ

NOVA GORICA

Nevarni spominki

Na Goriškem je še vedno izredno veliko raznih bomb, granat in različnega razstreliva iz prve in druge svetovne vojne. Skoraj ne mine dan, ko občani ne bi prijavi najdbe eksplozivnih teles. Tako so pred kratkim pri kopanju kanalizacije na Prvomajski ulici v Novi Gorici izkopali 250 kilogramsko letalsko bombo ameriške izdelave. Bomba je bila namenjena goriški železniški postaji med zavezniškim bombardiranjem.

Pirotehnik iz Nove Gorice pa so pred dnevi našli v asfaltni bazi ajdovskega Primorja v Vrtojbi pravo skladišče letalskih bomb iz prve svetovne vojne. Tako so samo v enem dnevu odkopali 58 stokilogramskih bomb. Nato so na istem mestu odkrili še 42 italijanskih bomb. Vse bombe iz Vrtojbe in »velikanko« iz Prvomajske ulice so odpeljali v Trnovski gozd, kjer so jih razstrelili. Sicer pa so v lanskem letu pirotehnik odstranili skoraj 17 ton bomb in, kot pravijo bi jih še veliko več, vendar za to nimajo dovolj sredstev.

J. ALIČ

LITIJA

Aktivnost članov ZRVS

Člani zveze rezervnih vojaških starešin občine Litija so se izkazali tako pri pripravah na volitve in na volitvah, kakor tudi v predkongresni dejavnosti. Zanesljivo lahko trdimo, da je bilo pri volitvah delovnih več kot polovica članov ZRVS. Rezervne starešine so se zlasti izkazali kot dobri politični delavci. Uspeh zaradi tega ni izostal. Mnogo je članov ZRVS, ki so izvoljeni za člane delegacij v zboru občinske skupščine in v zboru samoupravnih interesnih skupnosti.

SREDIŠČE OB DRAVI

Svečano ob spominu na prve talce

Krajevna organizacija ZB NOV je skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami tudi letos pripravila v spomin na prve talce, ki so padli pod okupatorjevimi streli 11. aprila 1942 leta v Središču ob Dravi, komemorativno svečanost, združeno z akademijo ter drugimi kulturnimi in športnimi prireditvami.

Ker je to njihov krajevni praznik, so pripravili še sprejem za občane, ki so starejši od 70 let. Vsi, ki so se te proslave udeležili, so skupaj s svojci in prijatelji obujali spomine na čase bojev za svobodo ter na okupatorjeve žrtve.

FRANJO HOVNIK

VOLČE

Ob 35-letnici požiga vasi

V nedeljo, 9. aprila so se v Volčah zbrali nekdanji borci Pivške in Brkinske čete, borci in aktivisti NOB, ki so delovali na tem območju, ter svojci padlih in umrlih borcev. Odkrili so spomenik v spomin na požig vasi.

V vasi Volče na robu Košanske doline so se prvi partizani ustavili že leta 1941. To so bili borci Pivške in Brkinske čete in od tedaj naprej je bila vas zatočišče mnogim partizanom. Fašisti so večkrat prihajali in strašili ljudi. Novembra 1942 je z njimi prišel tudi neki Nedeljko, ki je pobegnil od partizanov k črnosrajčnikom. Izdal je vse vaščane, ki so pomagali partizanom. Italijani so sedem deklet in dva moška aretirali ter jih odpeljali v tržaške zapore. Iz njih so se vrnili šele jeseni leta 1943.

Ker pa s tem še vedno niso preprečili sodelovanja s partizani, so fašisti sklenili, da bodo vas požgali. Tako so 1. aprila 1943 nagnali vse vaščane z živino iz vasi, 5. aprila pa so vas požgali. Ljudje so našli zatočišče v sosednjih vaseh.

Skozi Volče so vodile tudi razne kurirske poti, v bližini pa so bile kurirske javke P-1, P-2 in P-3 in mnogo kurirjev je našlo zatočišče in pomoč v vasi.

Po dolgih letih so se mnogi spet srečali ob odkritju spomenika, pred katerim je spregovoril prvoborec Boltežar Kastelic-Veljko. V kulturnem programu je nastopil oktet iz Pivke ter godba na pihala, vojaki pa so izstrelili častno salvo. Skrb za spomenik so prevzeli mladinci.

MILKA MALC-LUKEŽIČ

POSTOJNA

Zadovoljni z opravljenim delom

Te dni so delegati vseh krajevnih organizacij ZRVS v občini Postojna pregledali svoje delo. Iz poročila in izredno živahne razprave je bilo razvidno, da je ta organizacija dosegla v pretekli mandatni dobi dobre uspehe predvsem na področju SLO. Pri tem delu je bila tesno povezana z organizacijo ZKS, SZDL, ZB NOV, mladino, zlasti pa z občinskimi organi za ljudsko obrambo ter poveljstvu vojaških in teritorialnih enot. Pomembne uspehe je v zadnjih nekaj letih dosegla tudi na področju organizacijskih in kadrovskih vprašanj. Svojo aktivnost so pokazale zlasti organizacije ZRVS v krajevnih skupnostih in OZD. Tesno je tudi sodelovanje z organizacijami, ki so pomembne za SLO. To so strelci, planinci, društva za tehnično vzgojo itd.

Program dela, ki so ga sprejeli na redni letni konferenci, zajema vsa področja strokovnega izpopolnjevanja rezervnih vojaških starešin, kakor tudi pomoč in sodelovanje pri organiziranju obrambnih dni v šolah. V okviru obrambnih krožkov v šolah bo organizacija ZRVS sodelovala s predavanji, organizirala bo tudi ogleda orožja in opreme v enotah JLA in teritorialnih enotah. Letošnja konferenca ZRVS je bila še posebno slovesna. Organizacija je dobila svoj prapor, za katerega so prispevale svoj delež tudi številne delovne in druge organizacije.

Na konferenci je bilo izvoljeno sedemnajst člansko predsedstvo, za predsednika pa je bil izvoljen inž. Rafael Baraga. V kulturnem delu programa je sodeloval oktet »Bori« iz Pivke.

ŠTEFAN BRATINA

LJUBLJANA

Tesno sodelovanje JLA in ZSMS

Skupne aktivnosti ZSMS in JLA temelje že na dolgoletnih izkušnjah, zlasti na področju negovanja in razvijanja revolucionarnih tradicij, idejnopoličnega in vojaško-strokovnega usposabljanja, pridobivanja mladih za vojaški poklic ter na kulturnem in športnem področju. Tako so poudarili na nedavnem skupnem sestanku predstavnikov občinskih konferenc ZSMS in ljubljanskega armadnega območja, ki so se ga udeležili tudi predstavniki republiškega štaba za teritorialno obrambo ter republiških odborov ZZB NOV in ZRVS.

Sodelovanje je doslej obrnilo že bogate sadove, po besedah Lada Goričana, predsednika komisije za SLO in družbeno samozasčito pri RK ZSMS, pa bi lahko več storili še na področju skupnega marksističnega izobraževanja in usposabljanja, amaterske kulturne dejavnosti ter pri prenašanju kulturnih vrednot v kraje, kjer so bile te dejavnosti doslej manj razvite.

Vse letošnje skupne prireditve, predvsem tekmovanja »Odlitje 22. december« in »Mladost v pesmi, besedi in spretnosti« ter kviz »Samoupravljanje – naša sedanost in prihodnost«, bodo posvečene 11. kongresu ZKJ in 35. obletnici 2. zasedanja Avnoj, zato bo treba, kot je poudaril pomočnik komandanta ljubljanskega armadnega območja generalmajor Svetozar Oro, poskrbeti, da bodo vse prireditve čim kvalitetnejše in da bodo na njih sodelovali prav vsi člani ZSMS, tudi vojaki.

Tekmovanje »Mladost v pesmi, besedi in spretnosti«, ki je lani izredno lepo uspelo, bo letos potekalo v dveh delih. V prvem krogu bodo potekala izbirna tekmovanja v vseh enotah JLA ter med mladimi v krajevnih skupnostih, vrhunec pa bodo dosegla prav pred 11. kongresom ZKJ. Drugi del bo jeseni, ko se bodo začela tekmovanja v občinskem in regionalnem merilu. Republiški zaključek bo konec novembra ali v začetku decembra.

Dogovorili so se tudi še o vrsti drugih skupnih nalog. Vse družbenopolitične organizacije bodo morale aktivneje sodelovati v pripravah študentov za pouk v mladinskih učnih centrih, pouk se bo začel 10. julija na Velikih Blokah, Pokljuki in v Tolminu in bo trajal do 27. julija, ter pri pridobivanju mladih za vojaški poklic. Več skupnih prireditev bodo pripravili tudi v začetku maja, ko bo v našo republiko dopotovala Titova štafeta (od 2. do 8. maja) ter v dneh 33. športnega prvenstva LAO v Ribnici in Kočevju. Vojaki in mladina bodo 3. julija odšli skupaj na »Pohod AVNOJ«, oktobra pa se bodo udeležili mladinske delovne akcije na progi Šamac–Sarajevo.

BRANKO SOBAN

ILIRSKA BISTRICA

Kurirčkova pošta na poti po občini

Tudi letos je skozi vasi naše občine potovala kurirčkova pošta. Šestega aprila so jo na Mašunu sprejeli kurirji pionirskega odreda Miroslav Vilhar iz Knežaka. Pionirji iz Cerknice so jo izročili šele drugi skupini, ki je povedala pravo geslo, in ne prvi, ki tega ni znala. S torbico so se odpravili proti Koritnicam in Baču. Na griču blizu šole so padli v zasedo, vendar jih tudi streljanje ni zmedlo. Po nekoliko daljši in skriti poti so srečno prinesli pošto do šole. Sledil je lep kulturni program. Da se dobro zavedajo pomena kurirčkove pošte, so dokazali tudi s čestitko tovarišu Titu za njegov rojstni dan. »Mi pionirji osnovne šole Tone Tomšič smo ponosni, da nas vodiš in želimo, da bi ostal še dolgo, dolgo med nami,« so med drugim zapisali v pismu.

Nato so kurirji krenili dalje in so v Štebajah pred spomenikom padlim borcem predali kurirčkovo torbico skupini učencev osnovne šole iz Ilirske Bistrice. V skrbno pripravljenem kulturnem programu smo prisluhnili šolskemu zboru in zaploskali folklorni skupini. Kurirčke je pozdravil član ZB Edvard Gregorčič ter jim govoril o pomenu kurirjev med našim narodnoosvobodilnim bojem. Povedal je, da so kurirji nemalokrat s hitrimi sporočili marsikateremu borcu rešili življenje. Zazelel jim je tudi srečno pot. Ko so prebrali voščilo tovarišu Titu, so torbo izročili v varstvo pionirjem, kjer je prenočila.

Naslednji dan so pionirji iz Jelšan, ki gostujejo v Bistrici, po kulturnem programu odhiteli s kurirčkovo torbico v Tominje, kjer so jo pred spomenikom NOB predali kurirjem iz Pregarij. Ti so jo odnesli v vas, kjer so jih pred spomenikom narodnemu heroju Rudiju Mahničju-Brkincu pričakali pionirji in borci. Nekdanji kurir Anton Lever je pripovedoval o zgodovini vasi med vojno, pionirji pa so zapeli in recitali nekaj partizanskih pesmi. Potem so torbico s pozdravi odnesli do Obrova, kjer so jo sprejeli pionirji iz Podgrada. Od tam je kurirčkova torbica nadaljevala pot proti Kozini. Pred spomenikom NOB so jo sprejeli pionirji iz Dekanov, ki so obljubili, da jo bodo varno prenesli in pravočasno izročili kurirjem v naslednjih javkah.

ZORA MALEČKAR

Vodilno geslo v Sloveniji

- za družino,
- za stanovanje,
- za gospodinjstvo,
- za šport in oddih

**VSE BLAGO V
ENI HIŠI
VELEBLAGOVNICE**

V Ljubljani, Kočevju,
Škofji Loki, Velenju,
Slovenj Gradcu, Ravnah
na Koroškem, v
Cerknem in v Žalcu

impol
industrija
metalnih
polizdelkov n. s. o.
slovenska bistrica

62310 Slovenska Bistrica

Telex: 033 113

Telefon: Slovenska Bistrica, 81-061, 81-062

Tekoči račun: 51810-601-12505

Železniška postaja: Slovenska Bistrica

Brzjav: IMPOL Slovenska Bistrica

IZDELUJEMO:

IZ ALUMINIJA IN ALUMINIJSKIH LEGUR

pločvino, trakove, surove in oplemenitene folije,
rondela, rondice
palice, cevi, profile
žico, varilno žico, pletene električne vodnike

PROJEKTIRAMO, IZDELUJEMO IN MONTIRAMO VSE VRSTE ALUMINIJSKIH KONSTRUKCIJ:

vrata, okna, fasadne elemente, samonosilne
fasade in aluminijске nosilne konstrukcije, žične
ograje, aluminijске kopalne bazene, plastenike

V obratu za površinsko obdelavo brusimo,
poliramo in eloksiramo vse vrste profilov v željenih
barvah

S KOOPERANTI PROIZVAJAMO CELOTNO CESTNO OPREMO IZ ALUMINIJSKIH ZLITIN:

kompletne prometne znake in napisne table
zaščitne ograje proti divjačini
odbojnice
kioske za mitnice

slovenija

avto

**tehnična trgovina,
izvoz-uvoz in servisi
LJUBLJANA, Celovška
150**

tel.: 57-351, p.p. 82

Telegram: Slovenavto,
Ljubljana

Telex: 31-237 Yu Slavto

Papirnica Količevo

61230 DOMŽALE — SLOVENIJA

P.o. Količevo

Telefon: DOMŽALE 72 011, 72 209, 72 309

Brzjavni naslov: PAPIRNICA DOMŽALE

Tekoči račun: DOMŽALE 80120-601-30028

Želez. postaja: JARŠE, INDUSTRIJSKI TIR

TELEX 31 215 YU KARTON

Izdelujemo raznovrstne papirje, navadne in specialne lepenke, več vrst sestavljenih kartonov, zlasti s
premazom plemenitene kartone za grafično embalažo.
Cenjenim kupcem priporočamo nakup naših izdelkov.

vozila gorica

Vozila »GORICA« n. sol. o., 65290 Šempeter pri Gorici
tel. (065) 31-141, telex 34326
gorica: prikolice, cisterne, osi, pesta, kol. obroči, kovano orodje

ALU – polprikolica „GORICA“, nosilnost 26 t (v celoti izdelana iz aluminija)

DO EUROTRANS
61310 RIBNICA

DELOVNA ORGANIZACIJA ZA
MEDNARODNI TRANSPORT IN ŠPEDICIJO

KOMERCIALNA SLUŽBA, LJUBLJANA, ŠMARTINSKA 152
TELEFON (061) 41-626, 44-610
TELEX YU EUROGR 31672

FILIALA MARIBOR, GOSPOSKA 1/I
TELEFON (062) 22-772, 22-488
TELEX YU EUTRMB 33222

FILIALA VELENJE, FOITOVA 6
TELEFON (063) 850-511, 850-618

Transportni prevozi na
mednarodnih linijah –
špedicijska služba

**TOVARNA UMETNIH
BRUSOV**

62101 MARIBOR, TITOVA CESTA 60

izdeluje UMETNE BRUSE vseh vrst s keramičnim
vezivom in vezivom iz umetnih smol

Zastopstvo in prodaja izdelkov s konsignacijskih
skladišč:

UMETNI BRUSI:
Schleifmittelwerke Swarovski KG
6130 Schwaz/Tirol, Avstrija
SWATY – poslovalnica ZTF, Ljubljana,
Tugomerjeva 2

SILICIJEV KARBID:
Elektroschmelzwerk Kempten GmbH
8 München 33, Herzog – Wilhelm – Str. 16, ZR
Nemčija

SWATY – Zastopstvo ESK, Maribor, Titova c. 60

TEOL – LJUBLJANA

TOVARNA POMOŽNIH SREDSTEV IN SINTETSKIH PRALNIH SUROVIN – Broj: TEOL LJUBLJANA – Ziro
račun 50103-601-15031 – Uprava: Založila 54 – 61001 poštni predel 200-VI – Telefoni: h. c. 44-182, direktor
41-728, šef tehnične službe 41-478, šef kadrovske službe 41-357, Tovarniška 48 h. c. 41-304, šef nabave 41-288,
šef prodaje 41-321, šef računovodstva 41-629, telex 31324.

PROIZVAJA:
tekstilna pomožna sredstva
usnjarska pomožna sredstva
surovine in detergente za šampone
sredstva za hlajenje pri obdelavi kovin
lepilo za čevljarstvo industrijo
etoksilirane proizvode

Alojz Petrič

V hladnem popoldnevu smo se februarja poslovili od Petričevega očeta. Vsa njegova življenjska pot je bila posuta s trnjem. Med vojno je bil z vso družino izseljen v koncentracijsko taborišče. Z NOB je sodelovala vsa njegova družina od leta 1942. Preden so bili izseljeni v taborišče, so morali prestatiti strašanske muke v celovških zaporih. Po vojni so Petričevi našli požgano domačijo. Pokopali smo ga na pokopališču v Črni.

Jože Tomažič

Jožeta Tomažiča smo pokopali februarja na pokopališču v Zagorju ob Savi. Rodil se je leta 1911 v Litiji. Izučil se je zidarske obrti, ki pa mu v stari Jugoslaviji ni nudila stalne zaposlitve. Zato ga je pot zanesla v rudarske revirje in postal je pravi revolucionar. Organizirano je delal na terenu. Med partizane je odšel junija leta 1944. Bojeval se je v Dolenjskem odredu, kasneje pa je bil vključen v 4. brigado KNOJ. Prijatelji in soborci ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

Terezija Mulc

Januarja je minilo leto dni odkar smo se za vedno poslovili od Terezije Mulc-Korenove mame iz Žerovnice na Notranjskem. Za časa NOB je bila aktivistka, svoje otroke pa je vzgojila v naprednem duhu. V njeni hiši so se zadrževali borci Notranjskega odreda in VDV bataljona.

Ljudmila Mrevlje

Ljudmila Mrevlje se je rodila leta 1900 v vasi pod Čavnom. Komaj deset let stara deklica je morala zapustiti dom in oditi za pastirico k premožnemu kmetu. Poročila se je in rodila pet otrok. Vse je vzgojila v zavedne in poštene državljane. Sin Stanko je padel leta 1943. Ena hčerka je bila v partizanih in pozneje v Auschwitzu, ostali trije so bili še mladoletni. V času NOB je bila zadolžena za sanitarno službo. Zbirala je sanitetni material in ga odnašala enotam, skrbela za stare in bolne ljudi in za ranjence. Vedno je bila pogumna in opravila vse svoje naloge. Od nje smo se poslovili v Lokavcu pri Ajdovščini.

Anton Lukovec

Na rodiškem pokopališču v sežanski občini smo se poslovili od Antona Lukovca. Rodil se je v Rodiku leta 1906. Že pred razpadom Italije je odšel prostovoljno med partizane. Bil je v Brkinski četi, Tomšičevi brigadi, Istrskemu odredu, komandi mesta Materija in komandi mesta Gorica. Bil je zaveden in hraber borec. Odlikovan je bil z redom zaslug za narod III. reda in z medaljo za hrabrost.

Kristjan Vrčon

V začetku marca je umrl član ZB NOV Piran, Kristjan Vrčon. Rodil se je leta 1911 v Dobravljah pri Ajdovščini. Bil je predvojni antifašist, borec I. prekomorske brigade. Udeležil se je borb v Dalmaciji kot borec Liške brigade in bojev ob desantu na Drvar. Odlikovan je bil z medaljo zaslug za narod in z medaljo za hrabrost. Po vojni je bil aktiven delavec v družbenopolitičnih organizacijah.

Jože Maljevec

V vasi Suhorje v Brkinah smo se poslovili od Jožeta Maljevca, ki se je rodil leta 1926. Zaradi napredne miselnosti in sodelovanja v NOV so ga Italijani aretirali in odpeljali v Italijo. Dodeljen je bil delavskemu bataljonu. Po razpadu Italije se je med prvimi priključil borcem prekomorcem in s prvo prekomorsko brigado odšel v Dalmacijo in Bosno. Bil je nosilec štirih odlikovanj.

Alojz Kregulj

Marca smo se v Kočevju poslovili od Alojza Kregulja, ki se je rodil v Građenju pri Šmarjeških toplicah pred 72 leti. Kot mlad fant je odšel v Belgijo in delal v rudniku. V domovino se je vrnil leta 1934 in se zaposlil v rudniku Ravna Reka v Srbiji. Leta 1941 je prišel v rudnik v Kočevje. Med borce Bračičeve brigade je stopil leta 1943. V jeseni leta 1945 je bil demobiliziran s činom poročnika.

Jože Zaluberšek-Blaž

Na pokopališču v Podkraju pri Velenju smo se poslovili od Jožeta Zaluberška-Blaža, dolgoletnega aktivista in prekaljenega borca. Rodil se je leta 1919 v Šentandražu pri Velenju. Kot mlad fant se je udeležil napisne akcije v Šaleški dolini že leta 1941. Poleti leta 1943 se je priključil Pohorski četi, nato Zidanškovi brigadi. V zimi 1943 na 1944 je vzdrževal kurirsko zvezo med Pohorjem in Koroško.

Srečanje v Gorah nad Hrastnikom

Sekcija internirancev Hrastnik bo letos organizirala že trinideseto srečanje nekdanjih taboriščnikov koncentracijskih taborišč Auschwitza, Mauthausna, Buchenwalda, Dachaua in drugih.

Srečanje bo v soboto, 29. aprila 1978, s pričetkom ob 10. uri dopoldne, v Planinskem domu na Gorah nad Hrastnikom.

Kulturni program bo izvedla skupina učencev osnovne šole narodnega heroja Rajka iz Dola nad Hrastnikom, udeležence srečanja pa bo v imenu ZZB NOV pozdravil Maks Jakopič-Jur.

Vabljeni interniranci iz Zasavja, Laškega, s savinjskega področja, iz Celja in z Kozjanskega.

Praznik na Veseli gori pri Šentrupertu

Sporočamo, da skupščina občine Trebnje in krajevna skupnost Šentrupert – z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in stalnim odborom Zapadno-dolenjskega odreda, vabi na proslavo krajevnega praznika, ki bo 30. aprila ob 11. uri na Veseli gori pri Šentrupertu.

Odbor ne razpolaga s točnimi naslovi vseh preživelih udeležencev Zapadno-dolenjskega odreda, zato ne moremo poslati osebnih vabil – **pa naj velja to obvestilo kot vabilo na drugo povojno srečanje odredovcev z aktivisti in s krajski Šentruperta in okolice.** (Iz Ljubljane bo peljal poseben avtobus s Trga osvoboditve 30. aprila ob 8. uri!)

Kaj je bilo s partizansko bolnišnico v Gorjancih?

Bil sem borec Gubčeve brigade in januarja 1944 ranjen v Žabji vasi pri Novem mestu.

Pot do bolnišnice je bila precej dolga. Najprej smo šli čez Gorjance v Zumberak, kjer smo gostovali po kmečkih hišah. Po nekaj dneh so nas, kar je bilo nas težjih ranjencev, ponovno naložili na vozove in odšli smo proti Gorjancem v partizansko bolnišnico. To je bila precej velika lesena stavba. Koliko postelj je bilo v njej, se več ne spominjam. V glavnem smo imeli dobro zdravniško oskrbo, tudi hrana je bila za vojne dni kar v redu. Vsak dan smo poslušali zavezniška letala, ki so preletavala naše ozemlje. Tudi na pustni dan leta 1944 je bilo tako. Vsi, ki smo lahko hodili, smo šli ven in jih opazovali, saj je bil sončen dan. Kar naenkrat smo planili nazaj v sobo, saj smo zagledali namesto zavezniških letal – nemške štupe, ki so začele krožiti v naši bližini in tudi bombardirati. Mislili smo, da smo izdani. V resnici je tudi bilo tako. Pozneje smo zvedeli, da so v naši bližini, da bi razširili bolnišnico, gradili še eno stavbo in to v dobro skritem, skoraj neprehodnem gozdu. Ta dan so trikrat priletela nemška letala in marsikaj okrog nas zravnala z zemljo. K sreči nove stavbe, ki so jo hoteli uničiti, niso odkrili. Kljub temu smo se zaradi varnosti vrnili nazaj v Zumberak. Šli smo peš, z berglami ali pač kakor je kdo mogel, po meter visokem snegu.

To je bila ena izmed mojih najtežjih poti pri partizanih, kar sem jih prehodil.

Sedaj pa k stvari: **Vsa leta po vojni poslušam »še pomnite, tovariši« in prebiram časopise, da bi o tej bolnišnici kaj več slišal.** Zanima me, kdo jo je ustanovil in kdo jo je izdal, ko še sploh ni bila vseljena. Zanima me, če je pozneje še rabila ranjencem. Prosim vse, ki bi karkoli vedeli o usodi te bolnišnice, da se mi javijo, za kar jim bom hvaležen.

STANE LENDERO
Vodnikovo naselje 25
p. Ljubljana

Zanimivo je, da so prvo vojno, maja 1947 leta, ter zadnjo, oktobrsko 1973, začeli Arabci, drugo 1956 ter tretjo, 1967 leta, pa Izraelci in Britanci ter Francozi – 1956. Da se je doslej pretežno uveljavljala vojaška sila kot dejavnik poglobljanja izraelsko-arabske krize, je razlog v nepopustljivem, ošabnem ter militarističnem obnašanju vseh dosedanjih telavivskih vlad, ob nedeljeni podpori ZDA in drugih zahodnih držav. Po drugi strani v arabskem svetu žal zaradi političnih in ideoloških nasprotij, ki onemogočajo sleherno čvrstejšo in trajnejšo enotnost, življenjsko potrebno za dokončno razrešitev konflikta, tudi ni sile, ki bi lahko v doglednem času prisilila Izrael na umik izza mej pred junijsko vojno 1967 leta.

Pustimo vendar prve tri izraelsko-arabske vojne ter malce natančneje pogledimo dogajanja okrog zadnje, oktobrske vojne 1973 leta. Egiptovski predsednik Anvar el Sadat je v govorih pred izbruhom vojne poudarjal, da je Egipt pripravljen žrtvovati tudi življenja treh milijonov vojakov za ceno osvoboditve okupiranih ozemelj ter vreči Izraelce onkraj njihovih mej. Po tej vojni, v kateri sicer egiptovske armade niso uspеле zasesti gorskega prelaza Mitla na Sinaju – ki je bil strateški cilj vojne operacije – pa je Sadat govoril, da je bil njegov poglavitni namen, prestopiti Sueški prekop ter dokazati Izraelcem vojaško enakopravnost in ga prisiliti k politično-diplomatskemu razreševanju krize oziroma pogajanjem!

Ker je bilo izraelsko politično in vojaško vodstvo ob začetku te vojne docela uspavano, sta imela Egipt in Sirija, pa tudi Palestinska osvobodilna organizacija, enkratno, neponovljivo priložnost za kirurško vojaško operacijo proti Izraelu ter znotraj njega – žal se to ni zgodilo in tako idealne priložnosti tudi več ne bo.

Ta značilna, a zelo zanimiva posebnost Sadatovega ravnanja v vojaških in političnih zadevah zgolj kaže na veliko površnost ter pragmatizem politične filozofije egiptovskega predsednika. Takšen način razmišljanja in dejstvovanja je Sadata tudi privedel na spektakularen obisk v Tel Aviv, misleč, da je glavna ovira trajnega miru in razreševanja krize na Bližnjem vzhodu – psihološko nezaupanje ter prepad med Arabci in Izraelci! Kakšna zmota! Če naj bi to zares bil najvažnejši razlog kriznim odnosom, potem bi pač najkasneje po tem obisku na Bližnji vzhod moral leči mir in prijateljsko sožitje. Pa ni in še dolgo ne bo!

Pred in po obisku v Izraelu je Sadat vztrajno trdil, da je 99 odstotna moč za razrešitev krize –

Bližnji vzhod – mir ali vojna?

Temeljno vprašanje, ki se vseskozi po letu 1947 – ko je po resoluciji Generalne skupščine OZN mednarodnopravno, po volji večine članic, nastala država Izrael, ter po štirih izraelsko-arabskih vojnah – zastavlja, je: politična ali vojaška rešitev bližnjevzhodne krize?

v Washingtonu! Kot da je v Tel Avivu ključavnica, v Beli hiši pa ključ miru! Če naj bi bilo to res, potem bi moral biti na krmilu ameriške vlade najmanj George Washington ali Lincoln, ne bi smelo biti šest milijonskega izredno močnega in vplivnega židovskega lobija (skupine pritiska) – s katerim tudi Carter ne more biti frontalne bitke, vojaško-industrijskega kompleksa idr. Ameriška – seveda tudi Carterjeva – politika na Bližnjem vzhodu ob obilni vojaški in gospodarski podpori Izraelu nikakor ne more pozitivno vplivati na »mirobljubno obnašanje« njihovega varovanca! Če bi Bela hiša bila sposobna ter odločna na vojaški in gospodarski embargo (prepoved) Izraelu – potem bi tudi v tej deželi prevladali golobi miru. A kaj takega ni realno upati in pričakovati.

Tudi Sovjetski zvezi do neke mere ustreza dosežanje nereševanje arabsko-izraelske krize. V nenehnem političnem vrenju in alkimizmu, razvrščanju ter spopadanju v arabskem svetu, tako pač lažje najde vsaj del svojih ideoloških, političnih in vojaških interesov – v Siriji, PLO in Libiji, kot kolikor tolikšno nadomestilo za izgubo oporišč in vpliva v Egiptu. V mirni in čisti vodi pač ni mogoče loviti kalne interese!

Ključni za reševanje izraelsko-arabske krize so potemtakem v rokah Tel Aviva, Kaira, Damaska in PLO kot najvažnejših partnerjev ter pogajalcev za okroglo mizo. Čeprav se bo morda zdela komu ta trditev – ob politični ter vojaški moči in vplivnosti supersil – nevzdržna, je pa vendarle resnična.

Ves dozdajšnji tok dogajanj na Bližnjem vzhodu več kot jasno potrjuje vsestransko rivalstvo med ZDA in ZSSR, kar zelo negativno učinkuje ter spodbuja arogantno ponašanje Izraela na eni, in politično ter ideološko razvrščanje na drugi, arabski strani.

Kot je znano, dosedanja mirovna pogajanja med Izraelom in Egiptom niso rodila omembe vrednih plodov, ter jih – brez velikih egiptovskih koncesij – tudi ne morejo. Izrael pač nima nikakršnega namena vrniti vsa zasedena arabska ozemlja, ne dovolj ustanovitve neodvisne

države Palestine, pač pa vsiljuje federalno ureditev z Jordanijo. Gazo, Jeruzalem, Golan, del Sinaja in Šarm el Šejk pač

smatra za suvereni del svojega ozemlja, pridobljenega s silo. V kolikor bi Sadat vseeno sklenil ločeni mir z Izraelom – če bi

Eno od mnogih palestinskih taborišč

Egiptovski padalci pred odhodom v akcijo

V Izraelu so vojni obvezniki vsi, moški in ženske

Posnetek iz bitke na Golanski planoti

morda izraelska vlada sprejela takšno politično taktiko – bi to vseeno bil, celovito gledano, samo začasen, dvostranski mir.

Begin in Sadat vsekakor nista sobesednika, ki bi bila sposobna zagotoviti trajno ter za vse prizadete strani sprejemljivo rešitev. V širšem arabskem svetu tudi še dolgo ne bo mogoče zagotoviti tolikšne ideološke, politične, vojaške in državne enotnosti, ki bi zagotavljala operativni temelj – vojaški ali diplomatski – za razrešitev spora. Vojaško in gospodarsko najmočnejši arabski državi – Iran in Saudska Arabija, stojita preveč ob strani in prozahodno, da bi kakorkoli bistveno pripomogli k oblikovanju skupne arabske fronte.

Egiptovski predsednik vsekakor dela strateške napake, ko se venomer politično maje od ene do druge supersile – namesto da bi se oprl na egiptovsko ljudstvo, armado, napredno, socialistično notranjo usmeritev, napredni arabski svet, neuvrščene dežele in vse tiste, katere bi ga zares podprle. Skupni imenovalec in rezultanta teh dejavnikov bi bila močna, nezlomljiva sila, sposobna, vojaško in politično, poraziti Izrael ter povrniti suverenost arabskih dežel ter mir med sosedi.

Četudi ima ameriški predsednik Jimmy Carter osebno dobre in poštene namene za doseg miru na Bližnjem vzhodu, pa žal, ni izbral pravilne metode. Pri polni mizi (vojaške dobave) ni mogoče nikogar prisiliti na lakoto (mir), mar ne? Ob upoštevanju prej navedene pogojenosti ameriške zunanje politike z notranjimi dejavniki, je tudi vprašljivo, da bi lahko šef Bele hiše storil karkoli učinkovitega za prisilen umik Izraelcev z arabskih ozemelj. Pa še izredno občutljivo strateško ravnanje na Mediteranu in Balkanu tudi vpliva na vso omejenost ameriške politike do Bližnjega vzhoda.

Najsi se sliši še tako odvrtno ali absurdno – potemtakem je nova, ena ali več vojn, edina rešitev in kirurška operacija politične trme bolnika na Levantu?! Arabski svet pri svojih neizčrpnih človeških in drugih potencialih lahko še izgubi kakšno vojno, ne more pa izgubiti – prihodnjega miru.

Izrael je zaradi omejenih tovrstnih možnosti neprijemljivo občutljivejši in ranljivejši. Zadnja vojna je tudi nedvomno pokazala, da so arabski vojaki ne samo enakovredni, temveč tudi bolj požrtvovalni borci kot izraelski, slabo deluje predvsem njihov politično-vojaški vrh. Predvsem na tem dejstvu je Izrael doslej gradil svoje relativne vojaške uspehe.

Nedavni napad palestinskih komandosov na potniški avtobus, nedaleč od Tel Aviva, ter več desetlin žrtev, civilistov in komandosov, je sprožil predvsem na Zahodu ponovno njihovo lažno, hri navsko človekoljubnost – češ, Palestinci pobijajo civiliste! Toda kdor vsaj malce pozna izraelski vojaški sistem, ve, da v tej militaristični in od vojne mašinerije obsedeni deželi, tudi ženske služijo vojaški rok in rezervni sestav – ter so, začasno, do odrasta – resnični civilisti samo oni izpod 18 let.

Trdim, da imajo Palestinci vsakršno, moralno in politično pravico, pobijati vse nosilce tega državnega organiziranega terorista in gangsterja in to vse dotle, dokler ne bodo Izraelci kot večina spoznali, da imajo tudi palestinski otroci in ljudje po treh desetletjih životarjenja v blatu, prahu, pomanjkanju in izgnanstvu, vso človeško pravico živeti dostojno, v svoji domovini.

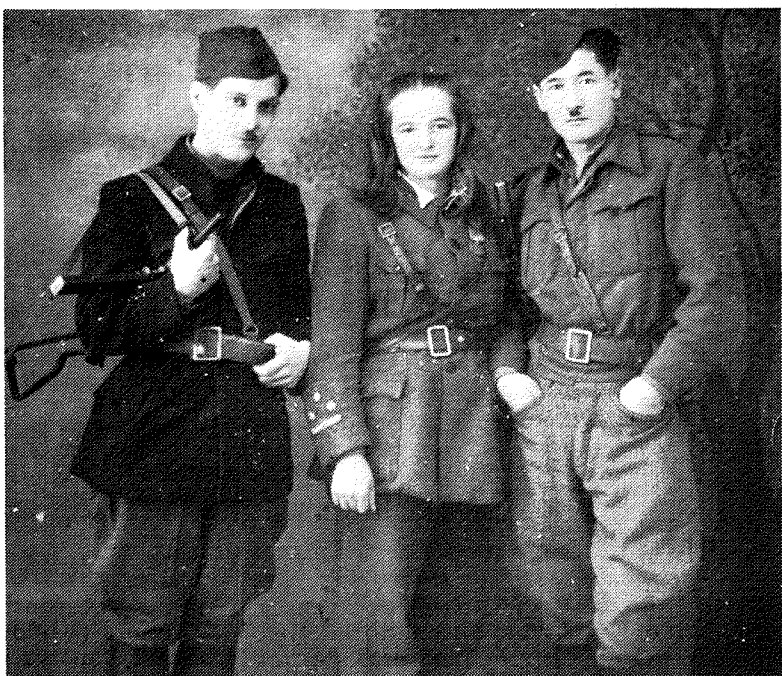
Ker miru ni in ne more biti na obzorju, vojaška rešitev pa se razteza v dobro desetletje, ko bo arabski svet zgradil sodobno vojno industrijo ter skoval politično enotnost protiizraelske fronte, torej ni mogoče pričakovati zatišja na sinajskih prostranstvih. Spodbudna ter za prihodnji arabski boj izredno pomembna je tudi vse večja politična in diplomatska podpora zahodneevropskih in drugih držav Arabcem, kar Izrael vse bolj izolira ter potiska v osamljenost.

Za širši evropski in svetovni prostor ter mednarodne odnose je najbrž pomembno tudi, da bližnjevzhodni konflikt v nobenem primeru ne more prerasti v vojaški spopad supersil ali blokovskih grupacij, temveč bo vselej zadržal karakter lokalnega oziroma ožje regionalnega spopada. ZSSR je na tem območju zaradi omejenih vojaških možnosti nujno zadržana, politično je njej neprimerno več do takega ali drugega sporazumevanja z ZDA v globalnih okvirih. Spor s Kitajsko je zanjo prvotnega pomena in dolgoročnih izgledeov na nereševanje ter slabe odnose. ZDA pa se zaradi vse večjih ekonomskih in političnih interesov v arabskem svetu tudi ne bodo neposredno angažirale na izraelski strani.

Mir na Bližnji vzhod po mirni poti bi prišel samo tedaj, če bi se zgodil čudež. A čudeži se ne dogajajo.

A. PUŠNIK

Šercerjevci!

Na danes objavljeni fotografiji z vprašanjem, prinesla nam jo je tovarišica Dora Vidic iz Župančičeve 12 v Ljubljani, poznamo le tovarišico Francko Širca-Zmago iz Podkrajja pri Colu. Bila je bolničarka v 30. ali v 31. diviziji (Zmaga, javi se Dori!). Bolničarka Zmaga je tudi na fotografiji z vprašanjem, ki smo jo objavili 19. januarja letos (stoji v zadnji vrsti).

Odgovor k fotografiji z vprašanjem

V 9. številki, ki je izšla 9. marca letos, smo objavili fotografijo, o kateri nismo vedeli nobenih podatkov. Oglasil nam se je tovariš Marko Hribar iz Mengša, Zadružniška 25, z naslednjim pojasnilom. Na fotografiji, ki je bila posneta aprila leta 1945 pod Mrzlico nad Hrastnikom, je 2. bataljon Kamniško-zasavskega odreda. V drugi vrsti sedi štab bataljona. Z leve proti desni: Anton Godec-Tone, komandir čete, komandant bataljona Franc Grošelj, ki je padel, tretji sedi namestnik komandanta bataljona Janko, doma iz Janč, prav tako padel, četrti je politkomisar bataljona Marko Hribar-Miloš, peti namestnik politkomisarja Ernest Kovač-Marjan, sedaj živi v Podgorici pri Ljubljani, zadnji v tej vrsti pa sedi komandir čete Ivan Prašnikar-Zvonko iz Mlinš pri Izlakah.

Prvi z desne v prvi vrsti (s trakom na roki) je Alojz Žužek-Tarzan iz Ljubljane, ki je bil tisti dan dežurni oficir odreda. Fotografijo je posnel fotograf 4. operativne cone Ciril Brvar-Petek, ki danes živi v Mariboru.

Današnja fotografijo z vprašanjem nam je poslala tovarišica Francka Kralj iz Radeč. Fotografija predstavlja borce kamniško-zasavskega odreda ter mladinke, posnel pa jo je aprila 1944 Stojčev s Trojan v Štancelazih. Od leve proti desni stojijo: Minka Prosenc, Jur, Francka Prosenc, poročena Kralj, Ivan, Mici Povirk, Miško, Štefka Rebolj in Nace, spredaj pa ležita Brico iz Tuhinjske doline in Slavc iz Spodnjih Kosez pri Lukovici, ki je menda padel leta 1944. Ker je večina imen partizanskih, prosimo bralce, ki bi borce spoznali, da nam to sporočijo.

Odgovor k fotografiji z vprašanjem

K fotografiji z vprašanjem, objavljeni v 3. številki TV-15 dne 16. januarja letos, smo dobili več odgovorov, iz katerih smo povzeli, da fotografija predstavlja kurirje TV-s 24 in je bila posneta marca 1945. Na njej stojijo od leve proti desni: Viktor Drolc, Dolinšek-Tarzan iz Petrovč, Franc Ribič-Gregorčič, Lojze Vučajnik-Nikola, Alojz Ramšak (ali Tomo iz Rimskih Toplic), Albin Rekar-Boris iz Petrovč, Albin Strgar-Vipotnikov (politični delegat, z obvezo na roki je Lado Žumek na skrajni desni pa je Ivan Mejavšek iz Zagrebena.

V prvi vrsti sedijo: s harmoniko Slavc iz Trbovelj, Slavc Perne iz Rečice nad Laškim, Avgust Alauf, Karel Vaša ter Božo Gramc. Vsem, ki so nam poslali odgovore, se najlepše zahvaljujemo.

Zbiranje gradiva za drugi del monografije ali opisa bojne poti Šercerjeve brigade gre h kraju, obsegal pa bo čas njenega udejstvovanja na Štajerskem, s pohodom Štirinajste vrede, se pravi, leto 1944 in 1945 pa do konca vojne.

Pri pregledovanju celotne arhivske dokumentacije in pri pričevanju takratnih brigadnih borcev in starešin sem naletel na mnoga imena Šercerjevcev, ki so opravljali razne dolžnosti, nisem pa uspel dobiti prav nobenih podatkov o njih tako glede legalnih imen in priimkov, kot njihovega sedanjega bivališča, oziroma – ali so sploh še živi.

Ti nekdanji borci in starešine Šercerjeve brigade pa bi mi lahko dali še dragocene podatke za čim popolnejšo zaokroženo podobo te ene prvih in tudi tako zelo uspešnih partizanskih, oziroma, enot naše narodnoosvobodilne vojske, po drugi strani pa želimo v drugem delu monografije Šercerjeve brigade objaviti kar se da popoln spisek vseh njenih nekdanjih borcev (kajpada tudi bork – se razume) in starešin, in to živih, padlih, umrlih in pogrešanih.

Zato naj velja tale poziv vsem nekdanjim Šercerjevcem, ki jih še nisem obiskal, pa bi mogli s svojo pripovedjo, s svojim pričevanjem prispevati še dodatne podatke k opisu posameznih akcij ali dogodkov, da mi sporočijo bodisi svoje naslove ali pa mi kar pošljejo svoje prispevke. Ta poziv velja predvsem raznim četnim in bataljonskim starešinam, pa vodnikom, politdelegatom in mitraljezcem, obveščevalcem in drugim. Skratka – vsem. Tudi slikovno gradivo: fotografije, skice in podobno mi bo prišlo prav.

Nekdanji borci in borke ter starešine, za katere pa želim dobiti določene podatke in prosim vsakogar, kdor bi o njih kaj vedel in da mi to nemudoma sporoči, so pa tile:

– na pohodu je bil baje komandir topniškega voda, kasneje pa 1. čete 1. bataljona in v. d. komandanta tega bataljona poročnik **Boris Bitenc-Bojan**, roj. 16. 9. 1918 v Ljubljani, v partizane vstopil 10. 2. 1942 in je menda odšel ob preosnovi brigade pri Klačniku na Završah marca 1944, po končani ofenzivi, s celo četo v XIII. ali Bračičevo brigado. – Kdo ve zanj – še živi in kakšen je njegov naslov? Je morda padel in kje, morda umrl po vojni?

– v I. bataljonu so bili na pomlad 1944: v. d. politkomisarja 1. čete **Vili Kranjc**, pomočnik politkomisarja pa **Anka Rožan**;

– v II. bataljonu je bil namestnik komandirja 1. čete **Stane Jezernik**, menda železničar iz Celja;

Kdo ve za njih usodo ali naslove?

Pravtako iščem naslov brigadnega orožarja **Staneta Mekinde**, ključavničarja, ro. 1. 5. 1922 na Sušaku, v partizane vstopil 10. 5. 1942, ki mu je na Maclju 30. 9. 1944 pri prehodu čez mejo NDH mina odtrgala stopalo menda desne noge in so ga oddali v partizansko bolnišnico v Hrvatskem Zagorju.

Potem – v brigadi je bila bolničarka **Marija Mohorič-Meta**, tkalka, roj. 15. 2. 1916 na Viču pri Ljubljani, v partizane vstopila 3. 7. 1942. Kdo ve za njeno usodo ali pa naslov?

Ve kdo za dogodek ob neki akciji Šercerjeve brigade v neposredni bližini Šoštanja leta 1944, menda na pomlad, ko je neki starešina **Martin** skušal zažgati z bencinom polito poslopje ali skladišče, pa se mu je pri tem vnela obleka in je kmalu nato ves opečen izdihnil v strašnih mukah?

Na Reki menda živi neki **Ivan**, Šercerjevec in primorski rojak, ki je junija meseca ob boju s sovražnikom v Mislinjskem grabnu pod Rogljo privlekel uplenjenega šarca? – Kdo ve zanj?

Kdo je bil mitraljezec, ki je 4. 8. 1944 na Belih vodah, kota 1044, nasedel pri neki hiši prežeti vermanski zasedi in šel proti njim, češ da ne bodo streljali, ko pa se jim je približal na nekaj korakov, so užgali nanj in je komaj zbežal, zgubil pa puškomitraljez?

V Šercerjevi brigadi je bil poleti 1944 kronist **Niko Adlešič**, železničar in balokranjski rojak, ki je prišel na Štajersko iz X. brigade. – Je živ, je padel? Če še živi – kje?

Ivan Barl, znani borec in četni starešina, je izročil svoj bojni dnevnik neki bolničarki, doma menda iz Šmarji pri Jelšah. Kdo ve kaj o tem?

Dnevnik ima tudi nekdanji borec III. bataljona, neki **Stegne**. Obiskal sem že mnoge po tem priimku, pa ni bil nihče pravi. Če kdo kaj ve za onega pravega, naj mi to sporoči.

Iščem tudi **Ivana Sekutija**, znanega mitraljezca Šercerjeve brigade, doma iz Pameč pri Slovenj Gradcu, ki naj bi sedaj živel nekje pri Samoboru. Vendar – tam ga ni in prosim vsakogar, ki bi mi o njem mogel dati podatke, da mi to sporoči.

Je bil **Ivan Bevc-Beli**, komandant bataljona v Kamniško-zasavskem odredu, kasneje komandant v Šercerjevi brigadi? Kje živi, če je on pravi? Če ne – kateri Beli je to bil?

Sta še živa – **Jože Lenič**, roj. 1922 v Ilirski Bistrici, pred vstopom v partizane absolvent gimnazije in jeseni 1944 brigadni vojni dopisnik, ter **Marjan Piliš**, roj. 1925 v Žalcu, takrat dijak?

V Šercerjevi brigadi je bil tudi neki **Stojan**, aktivni artilerijski podoficir. Kdo ve kaj o njem? In o **Stanku Primožiču**, doma z Otoka pri Metliki, komandirju v III. bataljonu.

Potrebujem tudi podatke o fotoreporterjih XIV. divizije – **Adu Zajcu** in **Riku Mlekužu**.

Kakšna je usoda **Toneta Magdiča**, brigadnega vojnega dopisnika proti koncu leta 1944 in v začetku 1945? Še živi – kje? Je padel, umrl – kdaj, kje? – Je morda on avtor raznih sestavkov pod naslovi – »Na božični večer«, »Zopet dva«, »Čez Smrekovec« in še drugih, podpisanih s »Tunek«?

V začetku oktobra 1944 je bil v Šercerjevi brigadi pevovodja neki **Pernat**, v tem času ali pa preje ali kasneje pa neki izvrsten pevec, doma iz Tuhinja, pa še neki Tuhinjec, menda, **Srečko**, ki je pisal in režiral razne prigodne zgodbe za mitinge. Kje sta ta dva?

Na mnogih brigadnih bojnih področjih ali »relacijah« iz tega obdobja je podpisan operativni oficir MAMO. Kdo je bil to – je živ, padel, mrtev? Baje je bil resnega videza in vedenja.

Ob pripravah za napad in osvoboditev Lovrenca na Pohorju je bila izdelana po terenski obveščevalni službi v trgu skica postojanke z vsemi važnejšimi zgradbami in utrdbami ter podrobnim opisom ali legendo. Te skice ne morem najti v nobenem arhivu, jo pa zelo potrebujem ne samo kot pripomoček za opis priprav in izvedbe uspele akcije, ampak tudi kot dragocen izviren dokument.

Morda kdo ve, kje je ta skica, oziroma – je njen avtor še živ in bi mi mogel ponoviti njen naris in legendo oziroma obrazložitev k njej?

Lepo prosim vsakogar, ki bi mi mogel kaj pomagati tudi pri tej zagati, da mi priskoči s podatki na pomoč.

Že po vojni, ko je bila Šercerjeva brigada v Vojvodini, je bil postavljen za referenta za zgodovino **Jože Kmetec**, ki je zbiral spominsko in arhivsko dokumentarno gradivo. Bi se mi **Jože Kmetec** mogel oglasiti, da ugotoviva, kje je to gradivo?

Toliko za prvo silo. Vsem, ki bodo na kakršenkoli način tudi še ob tej priložnosti prispevali k bogatitvi brigadne monografije se že vnaprej iskreno zahvaljujem, tako kot se najlepše zahvaljujem ponovno vsem tistim, ki so mi že doslej posredovali podatke izredne vrednosti. Vse odgovore, podatke, sporočila in drugo pa pošljite čimprej na moj naslov.

Milan Guček
66280 Ankaran
Razgledna pot 5

Gabrovka vabi

Krajevna skupnost Gabrovka prireja skupno z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v nedeljo, 23. 4. ob 14. uri proslavo krajevnega praznika (pred spominsko ploščo v Gabrovki).

Kot borca, aktivista narodnoosvobodilnega boja, družbenopolitičnega delavca, občana te vabimo, da se udeležite te proslave.

ZB NOV Gabrovka

ZB NOV »Boris Kidrič« vabi

na tovariške izlete z avtobusi k našim zamejskim Slovincem in po poteh AVNOJ:

19.-21. maj 1978

Tridnevni izlet po poteh AVNOJ z obiskom zloglasnega ustaškega taborišča Jasenovac, ogled Prijedora in Mrkonjić grada, kjer bo kosilo. Ogled nacionalnega parka in spomenika Kozara, ter proti večeru prihod v Banja Luko, kjer bo večerja in prenočišče v hotelu. Drugi dan po zajtrku ogled Banja Luke in potovanje po dolini Vrbasa do Jajca, kjer si bomo ogledali muzej AVNOJ in slapove Plive, ter kosili v restavraciji. Po kosilu vožnja preko Bosanskega Petrovca do legendarnega Drvarja – ogled »Titove pečine« in nato nadaljevali pot do Bihača. Tu se bomo namestili v hotelu in večerjali. Tretji dan po zajtrku ogled Bihača in slapov Une, ter nadaljevanje poti do Plitvic, kjer si bomo ogledali Narodni park, ter okoli poldneva prišli h kosilu v Karlovac. Po kosilu se vračamo po dolini Kolpe do Metlike in preko Gorjancev in Novega mesta v Ljubljano.

Cena izleta din 1020,00 (plačilo v treh obrokih), odhod iz Ljubljane 19. 5. 78 ob 5.00 uri, povratek 21. 5. 78 po 20.00 uri.

17. junij 1978

Enodnevni izlet na avstrijsko Koroško na obisk h koroškim Slovincem. Vožnja preko Jezerskega, Železne Kaple, Globasnice, Šmihela, Doberla Ves, Klopinsko jezero, Velikovca, Celovca, Gospe Svete, ob Vrbskem jezeru preko Vrbe do Beljaka, Dobrača, Sv. Jakoba in Ljubelja. Po Koroški bomo imeli vodiče koroške Slovence, ki nas bodo najboljše seznanjali z zgodovinskimi podatki na Koroškem.

Cena izleta din 348,00, prevozili bomo ca. 380 km, v ceni pa je vključeno tudi kosilo. Odhod iz Ljubljane 17. 6. 78 ob 6.00 uri, povratek pa po 20.00 uri.

PRIJAVE SPREJEMA DEŽURNI ODBOR ZB V STAVBI KRAJEVNE SKUPNOSTI »BORIS

KIDRIČ«, VOJKOVA 1, soba št. 6 VSAKPONDELJEK OD 17.00 do 18.00 URE. TAM LAHKO DOBIŠ TUDI PODROBNEJŠE PODATKE O IZLETIH.

Odbor ZB NOV »BORIS KIDRIČ« Komisija za rekreacijo

Partizanski kurirji »Po poteh partizanske Ljubljane«

Kakor vsako leto bodo tudi letos 13. maja partizanski kurirji 4. brigade VDV Slovenije sodelovali na že tradicionalnem, dvaindvajsetem pohodu »Po poteh partizanske Ljubljane«.

Nekdanji partizanski kurirji se bodo istega dne zbrali že ob 8. uri zjutraj na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, kjer si bodo najprej ogledali umetniško razstavo slikarjev in kiparjev na temo »Po poteh partizanskih kurirjev«. Od tu bodo nato ob 9.30 krenili na zborna mesto v Križanke. Točno bo 10.45 pa bodo skupaj z drugimi enotami krenili na Trg osvoboditve, kjer bo sklepna prireditel pohoda.

Po zaključni prireditvi bo v Domu JLA tovariško srečanje.

Vsi udeleženci pohoda naj se prijavijo svojim pododborom, kjer bodo dobili točna navodila glede prevoza.

Letna skupščina aktiva ZZB NOV železničarjev

Letna skupščina aktiva ZZB NOV železničarjev pri Prometni sekciji Postojna bo na dan zmage, to je 9. maja ob 9. uri, v sejni dvorani Prometne sekcije Postojna, Kraigherjeva 11, Postojna.

Vabljeni vsi člani tega aktiva, aktivni in upokojeni delavci te sekcije.

25. april – praznik občine Ljubljana Moste-Polje

Delovni ljudje in občani občine Ljubljana Moste-Polje vljudo vabljeni na proslavo občinskega praznika, ki bo v torek – 25. arila – ob 17. uri v športni dvorani Kodeljevo.

Družbenopolitične organizacije in občinska skupščina Ljubljana Moste-Polje

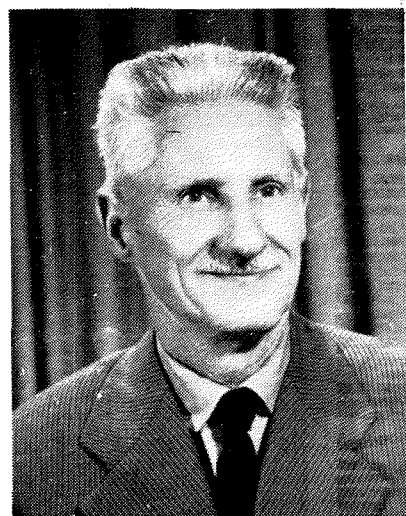
Proslava v Stari Gradiški

Komisija za nekdanje politične zapornike, internance in izgnance pri republiškem odboru ZZB NOV Hrvatske vabi zapornike iz nekdanjih taborišč in zaporov Stara Gradiška, Jasenovac in Lepoglava ter svojce tam ubitih žrtev na proslavo obletnice osvoboditve iz teh taborišč, ki bo združena z otvoritvijo razstave v Stari Gradiški.

Proslava se začne 23. 4. 1978 ob 9. uri in se nadaljuje 24. 4. 1978 ob 10.30 v Stari Gradiški.

Marjan Tratar-Učo:

»To je fotografija mojih pionirjev!«

Marjan Tratar-Učo

Delo z mladimi in za mlade je njegovo življenje... Skromnost, marljivost in pripadnost domovini pa lastnosti, ki krase njegov značaj in ki jih tako nesebično razdaja. Morda je prav njegova skromnost kriva, da o njem, čeprav se pozna za vrsto let, ne vem veliko. Pravzaprav vem tako malo, da mi je, ko sem ga vpraševala to in ono, postalo kar nerodno.

»To je fotografija mojih pionirjev iz Gotenice, o katerih sem vam pripovedoval,« je začel, ko sva se srečala v Novem mestu. In na njeni hrbtni strani je napisano leto devetnajstodvainštirideset.

Več kot petintrideset let je dolga doba! Prva postaja na poti, kateri je namenjen ta bežni pomenek, je bila Gotenica na Kočevskem. Maj je bil in osvobojeno ozemlje je segalo od Broda do Gračaric, ko je Marjan Tratar-Učo prišel v te kraje kot učitelj – begunec s Štajerske. Ustanovil je partizansko šolo, bil je mentor pionirske organizacije. V roški ofenzivi so ga ujeli in odpeljali v italijansko taborišče. K svojim pionirjem v Gotenico se je vrnil devetnajstotriinštiridesetega. Učil je tudi v drugih krajih, da bi, ko je prišla svoboda, z nič manjšo zagnanostjo in ljubeznijo svoje delo nadaljeval v Sentjerneju, Novem mestu, Cerkljenjaku, Zgornji Ščavnici in spet v Prečni, Novem mestu. (Bil je kulturno-propagandni referent za sektor Kočevska roga, tja do decembra 1944, ko je odšel v aktivno partizansko enoto; med drugim je bil član partizanske ti-

skarne Triglav na Goteniškem Snežniku, pa korektor Primorskega dnevnika, ki so ga maja 1945 začeli tiskati v Trstu, ter kulturnik... do konca junija 1945, ko se je vrnil v prosveto. Da se je moral sam spoprijeti s pisanjem pesmic in skečev za mitinge, ki jih je pripravljala, da ne govorimo o vodenju pevskih zborov, je tudi povsem jasno.)

V nečem se je Marjan Tratar-Učo vendarle razlikoval od mnogih drugih šolnikov: v njegovem delu je bilo kot rdeča nitka prisotno negovanje tradicij narodnoosvobodilnega boja. Tistega boja, v katerem so se, čeprav v življenje še stopili niso, bojevali tudi otroci.

Marjan Tratar-Učo je že v pokoju, a še vedno rad hodi po šolah in mlademu rodu pripoveduje o viharjih dneh minule vojne, o svojih pionirjih.

»To je delo, za katerega človeku ni žal časa ne truda!«

Vrste se spomini. Tudi na Dolenjo Brigo, kjer je učil v šolskem letu 1944/45 in ko so bili tamkajšnji pionirji obveščevalci, stražarji:

Nekega decembrskega dne je bilo, ko je otroke učil računstva. Vsa tabla je bila popisana s številkami. Žvižg pionirjev pred šolo in strel kurirjev sta opozorila, da je v bližini sovražnik. Mirno je Marjan Tratar-Učo snel s stene Titovo sliko, jo zvil in skupaj z drugimi zapiski zložil v pripravljeni nahrbtnik in jo skozi sadovnjak hitro mahnil pod hrib Kapič. Bil je na varnem. Ni minila ura, ko mu je žvižg pionirjev povedal,

da je nevarnost mimo. »Odmora« je bilo konec in pouk računstva je mirno teklen naprej. Vojaki so sicer vpraševali otroke, kje je učitelj, a zvedeli niso ničesar. Povedali so le, da se piše Učo, kar je bilo Tratarjevo partizansko ime. Raje so se dali oklofutati, kot da bi sovražniku kaj povedali.

Takšni so bili pionirji na vsem Kočevskem, ne le v Dolenji Brigi.

»Zato mi je toliko bolj žal, da je obdobju rasti pionirske organizacije, kakršna je bila jugoslovanska pionirska organizacija, v pisani zgodovini narodnoosvobodilnega boja odmerjenega tako malo prostora,« je potožil. Rad bi, da bi ljudje kaj več slišali o borbeni deželici ob Rinzi, Kolpi in njenem zaledju sredi velikih kočevskih gozdov. »Veste, prav zaradi te borbenosti je ljubezen do domače zemlje prerasla v upor tudi v otroških srcih in njihova želja postati pionir, s praviimi in odgovornimi dolžnostmi do domovine, ni bila samo papirnata želja.«

Tako je ondan razmišljal Marjan Tratar-Učo. »Žal mi je...«, je ponovil in mi zaupal sveženj listov. Več kot dvajset jih je, na gosto popisanih listov spominov, z naslovom: »Partizanska rast naše Kočevske v luči pionirske organizacije«.

»Jih boste objavili v TV 15?« je vprašal.

Bomo, tovariš Učo. Zaradi vas in vašega dela, ne samo zavoljo besed, ki govorijo o tem, da je naša dežela grajena na svetlih tradicijah. Tudi pionirjev, vaših pionirjev.

Milena Štrajnar

Spomin na partizansko šolo v Gotenici, maja 1942

Ivan Jan:

4

Korenine in razvoj belogardizma in domobranstva na Gorenjskem

Raztrganci, slikani nekje na Gorenjskem

Gorenjsko partizansko vodstvo je odločilo, da je treba že v kali zatreti vsako bratomorno vojno. Pretila je nevarnost, da bi ob nemškem nasilju in ob veliki trenutni premoči neosveščeni ljudje res prišli pod vpliv teh poskusov. Poleg tega je bilo treba sredi silovite in resnično nevarne nemške ofenzive s hitrimi ukrepi pokazati, da partizanske enote niso uničene, kot je trdila sovražna propaganda, in da je trenutna defenziva le kratkotrajna.

Štab Kokrškega odreda, ki je bil v 2. bataljonu, je zadnje dni avgusta in v začetku septembra odločil, da morajo hkrati udariti po agentih na več krajih. Zato je bilo v 2. Kokrškem bataljonu pod Storžičem sestavljenih več skupin, ki naj bi uničile te nevarne protiljudske organizatorje. Toda odhajanje teh skupin v dolino je bilo nevarno, saj so Nemci na Mali Poljani pod Storžičem še vedno postavljali zasede. Skupine so morale v akcije iz bataljonovega taborišča nad Lomom preko Križne gore.

Svoje delo je najprej opravila skupina, ki jo je vodil Janez Perko. Dne 2. septembra 1942 je na zvezi blizu Dupelj justificirala živinozdravnika dr. Vinka Bedenka, ki je Janeza Perka še takrat nagovarjal, naj dezertira in pomaga razbiti Kokrški bataljon in odred.

Druga skupina se je pod vodstvom Pepeta Gabra odpravila na levi breg Kokre v ravninsko vas Olševk pod Možjanco. Tam je 5. septembra 1942 justificirala Brodarjevega in nemškega sodelavca Janeza Ferjana-Martinka.

Ista skupina se je 6. septembra približala vasi Hrastje pri Kranju, kjer je hotela justificirati znanega klerikalnega politika in najvidnejšega pobudnika belogardizma na Gorenjskem, posestnika in prejšnjega senatorja Janeza Brodarja. Na poti k Brodarju so partizani popoldan v bližnjem gozdu ujeli nekdanjega šenčurskega župana Antona Umnika. Tudi on je bil kot eden izmed bližnjih Brodarjevih sodelavcev in aktivni sovražnik narodnoosvobodilnega gibanja obsojen na smrt. Skupina partizanov je Antona Umnika privedla k Brodarju, da bi ga justificirala skupaj z njim. Toda Janezu Brodarju je uspelo pobegniti oziroma se skriti. Zato je bil justificiran le Anton Umnik, Janez Brodar pa se je še tisto noč skupaj s sinom Ivanom, ki je pozneje postal poveljnik domobranske postojanke v Voklem, umaknil v Kranj. Pozneje so ga partizani še iskali, vendar ga niso dobili. Brodar se je umaknil na Koroško v Avstrijo in nato celo na Dunaj, kar zvezo tudi iz povojnega procesa proti Slavku Kreku, Mirku Bitencu in ostalim domobranskim organizatorjem.

Ta kazenska skupina je potem v Šterovi gostilni na Visokem mimogrede uničila še Hitlerjevo sliko, v vasi pa odstranila nemške napise. Ker so Nemci v tem času tiskali in delili številne propagandne letake in z njimi strašili ter zavajali prebivalce, da partizanov »banditov« ni več, hkrati pa začasno nehali streljati talce in vabili partizane k vdaji, je bilo obenem z akcijami treba izvesti neposredno propagando.

Zato je skupina sama sestavila in mimogrede na pisalni stroj razmnožila letak, ki je razkrinkaval izdajalsko vlogo justificiranih belogardističnih izdajalcev. Letake so takoj razpečali po bližnjih vaseh. To se jim je zdelo potrebno zato, ker so bili nekaj časa brez zveze s štabom odreda.

Kmalu po tem je tudi štab Kokrškega odreda sestavil ustrezen letak, ki ga je razmnožila ilegalna tehnika. Letak je razkrinkaval nevarno delovanje prvih belogardističnih organizatorjev, še posebej pa vlogo dr. Vinka Bedenka. Na njem je pisalo, da je bil Janez Brodar, bivši poslanec, predstavnik bele garde za Gorenjsko, dr. Bedenk pa najbolj vnet belogardistični organizator.

se nadaljuje

Sto šol – sto junakov

14

Ponosni, da nosijo njegovo ime

Šolsko stavbo so v Slovenskih Konjicah zgradili leta 1897. Pred tem je bil pouk že od leta 1763 v tamkajšnjem župnišču. Kasneje so zaradi hitrega naraščanja števila otrok zgradili še eno šolsko stavbo. Tako sta še danes v Slovenskih Konjicah dve osnovni šoli: šola »Dušana Jereba« in 2. osnovna šola. Prvotno šolsko poslopje so porušili, ker ni več ustrezalo osnovnemu namenu. Leta 1968 so zgradili novo šolsko stavbo ob vznožju vinorodnih Škalc na levem bregu reke Dravinje. Šola je dobila ime po Dušanu Jerebu.

Ima 14 lepih in svetlih učilnic, 21 oddelkov, 568 učencev in 26 učiteljev. Eno podružnico ima v Tepanju in drugo v Špitaliču. Na njih je kombiniran pouk. Na podružnični šoli v Tepanju imajo učenci celodnevni pouk.

Okoliš šole Dušana Jereba je zelo obsežen in obsega poleg levega brega reke Dravinje in Slovenskih Konjic še deset vasi. Za učence je organiziran prevoz z avtobusi, organizirano pa je tudi varstvo pred in po pouku. V podaljšano bivanje je vključenih 34 učencev, predvsem zaposlenih staršev.

Na šoli poteka pouk še vedno v dveh izmenah. Ko bo na jesen končan prizidek šoli bo imela le-ta 26 učilnic, telovadnico, dve tehnični delavnici, knjižnico in čitalnico, svojo zobno ambulanto... Brez dvoma bo to dostojen spomenik junaku Dušanu Jerebu.

Na šoli deluje 19 krožkov in kolektiv marljivih in sposobnih učiteljev.

★

Narodni heroj Dušan Jereb je bil doma iz Slovenskih Konjic, Rodil se je 26. januarja 1908 v uradniški družini Jerebovih, ki so stanovali v Ljubljani. Preselili so se v Slovenske Konjice, kjer je bil njihov oče sodni pravnik in pozneje notar. Vodil je trdo borbo s tamkajšnjimi nemškutarji in domačimi izkoriščevalci. Mladi Dušan je hodil v ptujsko gimnazijo in kasneje v gimnazijo v Kočevju. Tam se je še bolj okrepila njegova narodna zavest. Po opravljeni gimnaziji se je vpisal na veterinarsko fakulteto na Dunaju, kjer je leta 1935 diplomiral. Tam se je spoznal z nekaterimi političnimi emigranti – revolucionarji. Takrat, ko je v Španiji izbruhnila državljanska vojna, je odšel v Francijo, da bi se pridružil španskim borcem. Toda v Parizu je zbolel in moral se je vrniti domov. Nekaj časa je služboval kot občinski veterinar v Novem mestu. Organiziral je tudi »Rdečo pomoč« za španske borce in si prizadeval pri obnovi in krepitvi partijskih organizacij na Dolenjskem. Kot sekretar okrožnega komiteja KPS je Dušan Jereb ob kapitulaciji organiziral zbiranje in skrivanje orožja. Postal je tudi prvi sekretar okrožnega odbora OF za Novo mesto. Organiziral je ciklostilno tehniko. Novembra 1941 je odšel v ilegalo. Centralni komite KPS ga je poslal v Ljubljano. Z ilegalnim imenom Štefan je postal član okrožnega komiteja partije in sekretar okrožnega odbora OF. Julija leta 1942 je bil poslan na osvobodeno ozemlje na Dolenjsko. Ponovno je prevzel delo sekretarja novomeškega okrožnega odbora OF. Decembra leta 1942 je postal sekretar poverjenišтва izvršnega odbora za Dolenjsko.

V začetku marca 1943 je šel s skupino 40 aktivistov s Turške gore proti Žužemberku. V Velikem Lipovcu pri Ajdovcu so jih 12. marca iznenada obkolili Italijani in belogardisti. Dušan Jereb je s pomočjo nekaj tovarišev kril umik ostalim aktivistom. Večina se je rešila, Dušan pa je padel.

Z ukazom predsednika republike je bil odlikovan z redom narodnega heroja. Pokopan je v Žužemberku, kjer ima tudi spomenik. Učenci so ponosni, da nosi njihova šola ime po velikem junaku Dušanu Jerebu.

Franjo Marošek

Osnovna šola Dušana Jereba v Slovenskih Konjicah

Vojna ni prizanašala

Ob pogrebu sina – partizana so domačinke zapele pesem: »Ko v ranem jutru ptički so zapeli«.

Pred kratkim smo se člani zgodovinskega krožka osnovne šole Polhov Gradec pogovarjali s partizansko mamo Marijo Osredkar iz Dolenje vasi in zabeležili tale pogovor:

»V začetku vojne sem imela veliko družino, kar enajst otrok. Najstarejši se je rodil leta 1924, sin France – ki je padel kot partizan – pa leta 1926.

Mož je kmalu prišel hoditi na sestanke. Spominjam se, kakor so se shajali v lazu nad Dolenjo vasjo. Sin France se je učil za čevljarja pri Antonu Ovnu na Dobravi. Tam so se trije vajenci in med njimi tudi moj sin dogovorili, da gredo k partizanom. Šele po nekaj dneh sem zvedela, da je v Dolomitskem odredu. Imel je partizansko ime Valjhun. Domov je le malokdaj prišel. Sam nikoli. Vedno je bil v skupini. Navadno so prišli po hrano in hitro spet odšli. Imel je vojaško obleko in puško. Sodeloval je v bojih pri Belški grapi marca leta 1943.

Sin France je padel 14. aprila 1943 v bližini Stare Vrhnike, ko je četa Dolo-

mitskega odreda padla v belogardistično zasedo. Pri njegovi smrti je bil navzoč Rado Pehaček. Kasneje mi je tudi tovariš Pehaček prinesel sinovo sliko, ki jo je France imel ob smrti v suknjiču... O tem, da je padel, sta mi najprej povedala Jaka Sedej in Ivica Galič, ki živita na Dobrovi. Po vojni so mi Jaka Sedej, Ivica Galič in Vinko Korenčan tudi pokazali njegov grob, ki je bil skrit med skalami. Odkopali smo sinove po-

Franc Koren, sin Marije Osredkar iz Dolenje vasi, ki je padel 14. 4. 1943 pri Stari Vrhniki

smrtne ostanke in jih prenesli na pokopališče v Dvor.

Ob pogrebu sina – partizana so domačinke zapele pesem: »Ko v ranem jutru ptički so zapeli«.

Moža so Italijani internirali leta 1942. Obkolili so vas, streljali v hiše, razbili nekaj oken, pobrali moške in jih odpeljali najprej v Dvor, potem v Ljubljano. Kar tako so ga vzeli, ko je pospravljaj seno. Še preobleči se ni smel. Precej dolgo ni bilo od njega nobene pošte. Kasneje je pisal iz Raba. Pošiljala sem mu pakete. Nekaj njegovih pisem imam še vedno shranjenih. Po kapitulaciji Italije so ga zajeli Nemci in odpeljali v Buchenwald. To sem zvedela od Angele Božnar, ki je imela moža prav tako v Nemčiji. Tudi tja sem pošiljala pakete, a jih ni dobil. Umrl je 13. marca 1944... Po vojni sem od jugoslovanskega rdečega križa dobila obvestilo o moževi smrti. Nemci so zapisali, da je umrl zaradi pljučne tuberkuloze.

Težko je bilo življenje v

vojnem času, saj sem morala preživljati številno družino.

Čeprav je Marija Osredkar preživela mnogo hudega, je vedno vesela in tudi na orglice rada zaigra. Tudi nam je zaigrala nekaj pesmi. Igra že kakih petdeset let. Zna zaigrati okrog sto narodnih in partizanskih pesmi, celo jugoslovansko himno. Povedala nam je pesem, ki so jo zložile ženske iz Dolomitov, ki so bile med vojno v ljubljanskih zaporih. Leta 1967 jo je recitirala na proslavi. Takrat, ko je Dolomitski odred dobil domicil in so žene pogostile borce! Navzoč je bil tudi Franc Leskošek-Luka.

Pravi, da gre zelo rada na oddih v Mojstrano ali Strunjan, ki ji ga omogoča borčevska organizacija.

Želimo, da bi nas še kdaj obiskala v šoli, in da bi njeno igranje na orglice posneli na magnetofonski trak.

ČLANI ZGODOVINSKEGA KROŽKA
Osnovna šola
»Dolomitskega odreda«,
Polhov Gradec

Marija Osredkar iz Dolenje vasi pri Polhovem Gradcu

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE

Iz Celja, od koder se nam mladi ne javljajo prav pogosto, se je oglasila učenka sedmega razreda tretje osnovne šole Alenka Bizjak:

»V počastitev letošnje kurirčkove pošte prispevam pesmico o kurirju Marku, ki sem jo zložila pred dvema leti. Hkrati pošiljam še tri pesmice in prosim za oceno. Če vam je katera všeč, jo lahko objavite v borčevskem glasilu. Zelo bi me presenetili. Veste, nobena od poslanih pesmic še ni bila nikjer objavljena in tudi v TV-15 prvič poskušam srečo. Napisala pa sem jih pred nekaj leti.«

Izmed pesmic, draga Alenka, sem izbrala pesmico o Primorski:

★

Tam, kjer plove brod slovenski,
kjer Slovenec zdaj živi,
kjer nedavno za svobodo,
tekla je slovenska kri.

Tam, kjer burja črte riše,
tam, kjer ribiči žive,
zdaj slovenska to je zemlja,
to so srečni zdaj ljudje.

Dvignite zastavo našo,
naj v vetru plapolja,
naj svobodno sonce sije
na vesela srca vsa.

★

Ugajala mi je, čeprav za ocenjevanje pesmic nisem posebna strokovnjakinja. Bi, draga Alenka, napisala za nas kaj v nevezani besedi? Prepričana sem, da ti bo pero steklo kot za šalo. In ker bi ne bilo lepo in tudi prav ne, da kar preskočim pesmico o kurirju Marku, napisano v počastitev začetka »Kurirčkove pošte 1978«, objavljamo zadnjo izmed sedmih kitic:

★

Takšen bil je kurir Marko,
zdaj postal je general
in uči vojake mlade,
da vsak brani naj svoj kraj.

★

Še besedo članom zgodovinskega krožka polhogradske osnovne šole, ki nosi ime Dolomitskega odreda:

»Kdaj se boste spet oglasili?«

Milena

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE

POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO

V spomin borcem Cankarjevega bataljona

Sedemnajstega marca smo imeli zimski pohod k Valvazorju. Prijavila sem se v planinskem krožku. Zjutraj ob osmi uri smo se zbrali pred osnovno šolo na Koroški Beli. Tu so nas najprej pregledali, kako smo oblečeni in obuti za pohod. Nekaj učencev so poslali domov, ker so bili neprimerno oblečeni.

Bilo je petnajst minut čez osem, ko smo krenili na pot. In dolga kolona je bila, saj je bilo samo iz naše šole stopetdeset udeležencev. Spredaj je hodil zastavonoša in slovenska zastava je plapolala v vetru in nam kazala pot ter nas vzpodbujala in vabila k cilju.

Ob deseti uri smo bili vsi zbrani pred domom in začela se je spominska slovesnost, na kateri je o boju na Stolu govoril predsednik borčevske organizacije Jože Ulčar. Dejal, predsednik borčevske organizacije Jože Ulčar. Dejal, da so ponosni na nas – na mladi rod Jesenic – ki se vsako leto pokloni padlim borcem Cankarjevega bataljona.

Sklenila sem, da bom še šla k Valvazorju, čez nekaj let pa tudi na Stol.

ELIZABETA GALE
Osnovna šola
»Prežihov Voranc«,
Jesenice

S ponosom sem nosila »Kurirčkovo pošto 1978«

Dne 4. aprila smo v Bohinjski Bistrici sprejeli Kurirčkovo pošto in jaz sem bila med tistimi, ki smo jo nosili; že zgodaj smo odšli na brojski most, kjer smo torbico sprejeli od pionirjev iz Srednje vasi, njim pa so jo že prejšnji dan predali pionirji s Koprivnika.

Torbico smo čez Dobrovo odnesli do hiše narodnega heroja Tomaža Godca. Vso pot smo tekli, zato smo bili ob predaji vsi zadihani. Ker smo tekli čez močvirje, sem v čevljev zajela vodo. Pomislila sem: »Ah, saj to ni nič, kaj je bilo šele med vojno!« in čeprav mi je v čevlju čofotalo, sem tekla naprej.

Izpred Godčeve hiše je druga skupina pionirjev nesla torbico najprej pred šolo in potem naprej, učencem na Bohinjski Beli.

Pred šolo smo pripravili kulturni program. Povabili smo tudi nekdanja borca; kurirja postaje G-4 Janeza Arha-Leskovca in Tončka Cesar-Ivico, ki sta nam pripovedovala, kako sta med vojno nosila pošto prek Save.

S ponosom sem nosila »Kurirčkovo pošto 1978« s čestitkami tovarišu Titu za njegov šestinosemdeseti rojstni dan.

MILJANA REJEC
Šola »dr. Janez Mencinger«,
Bohinjska Bistrica

Pri partizanski mamici

»Povedala vam bom, kako sem skrila znano borko Ateno Ulrih,« je rekla Butejeva mama

Pred kratkim smo mladinci osnovne šole, ki nosi ime bratov Letonje, obiskali partizanske mamice. Teh je na našem področju kar precej. S tremi sošolkami sem odšla k Butejevi mami. Za njen praznik smo ji izvezle prtiček. Sprejela nas je zelo prisrčno in povabila v hišo.

»Ali bi nam povedali kaj iz vojnih dni?« smo jo prosile.

»Zakaj pa ne! Povedala vam bom, kako sem skrila znano borko Ateno Ulrih,« je rekla Butejeva mama.

»Bilo je prav na dan treh kraljev. Mračilo se je, ko je potrkalo na vrata. S strahom sem šla odpret. Mislila sem, da so Nemci prišli pome in otroke. Očeta so namreč odpeljali že prej. Toda pred vrati je stala Atena vsa zasopla. Prosila me je, naj jo skrijem. Čeprav sem vedela, da s tem lahko spravim hišo v nesrečo, sem jo poslušala. Peljala sem jo k ovcam. To noč je prespala v jasliah. Proti jutru se je preselila v hlev, kjer sem nanjo nasula dva koša listja. Rekla mi je, naj jo ob morebitni nevarnosti opozorim. Toda, – že takoj, ko sem stopila iz hleva, sem zagledala skupino, ki je bila že pri hiši. Bilo je prepozno, da bi jo obvestila. Začeli so preiskovati kmetijo. Neki Nemec je Ateni celo stal na nogi. Ne vem, ali tega sploh ni opazil, ali pa je bil tako dober, da je ni izdal. Ta skupina je kmalu odšla, kajti kmetijo je pregledala le površno. Po njihovem odhodu je odšla tudi Atena. To je bila zanjo sreča, kajti kmalu za tem je prišla druga skupina Nemcev. Ti so našo domačijo prerešeta-li tako, da bi jo gotovo našli.«

Butejeva mama je povedala še nekaj vojnih dogodkov in iz njenega pripovedovanja smo lahko razbrali, da prav zares zasluži ime partizanske mamice.

DRAGICA TAJNIK
Osnovna šola »Bratje Letonja«

POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO POROČAMO

POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORIPOGOVORIPOGOVORI

Nič več strogo zaupno

Karel Forte
- Marko Selin

Dan se je komaj malo čez poldan prevesil pa je bilo v Trbovljah temno kot bi mesto s premogom narisal. Dež in sneg sta se zaganjala v tla, v kosti pa mraz. Še njemu, ki čuti in živi z mestom, se je pokisal obraz.

»Lahko si predstavljaj,« mi pravi, »kako je zgledal takšen dan v letih pred vojno; lačni otroci na pragih umazanih hiš, revščina pa garaško rudarsko življenje, gladovne stavke...! Pa nikar ne misli, da sem bil nesrečen otrok. Moja in sreča naše družine so bili dimniki. Oče je skrbel, da so peči vlekile in ljudje je delil upanje, od saj počrnel, da se jim bo nasmešnila sreča. Saj poznaš staro navado: vidi jo dimnikarja, se primejo za gumb in si želijo...!«

Oče je želel, da bi njegov edini sin postal gozdarski inženir. Premoga je iz dneva v dan manj, je govoril in kdo ve koliko časa bodo z njim še kurili peči. Toda dreves, dreves ne bo zmanjkalo. Drevo je kakor življenje, ki spreminja oblike pa se ne da izničiti.

»Daj no, srečne mladosti nisem imel, ker bi se dotikal gumbov na obleki ob pogledu na očeta – dimnikarja; naša in moja sreča je bilo njegovo delo. Lahko sem se vpisal v gimnazijo, lahko sem sprejemal kri tega sveta – znanje. V Trbovljah ni bilo gimnazije, v Ljubljani pa civilnega dijaškega doma ne. Tako sem prišel leta 1933 v Kočevje. Zakladnica gozdov je bila tam okrog in tudi danes ni drugače. Najprej sem se jih celo nekako bal, kasneje pa... Domov sem hodil le na počitnice. Oče je bil malo zasanjan v obdobje ranjke Avstrije. Obrtnik je pač moral tako živeti, da ljudem ni ježil las. Jaz pa sem mu pripovedoval, kako je v Kočevju vse bolj mogoče čutiti pritisk petokolonskih organizacij, ki jih je snovala strnjena nemška nacionalna manjšina.

Tik pred okupacijo sem končal sedmo gimnazijo in se zaposlil v kočevskem rudniku. Spet sreča – spoznal sem nekaj najboljših ljudi in naprednih aktivistov. Tako sem bil, ko so Italijani okupirali Kočevje, že povezan z naprednim gibanjem. Spominjam se, kako smo poskušali vplivati na okupa-

torjeve vojake, kako smo jih prepričevali, da je njihovo početje protičloveška poteza, da bodo morali prej ali slej zapustiti naše ozemlje.

Spet sem razmišljal o gozdovih, tudi v Ljubljani, kamor sem odšel junija leta 1941. V meni je telo, bi lahko ponovil pesnikove verze. Spoznal sem se z nekaterimi ilegalci in avgusta odšel na Dolenjsko, k sorodnikom. Da, bilo je po tistem, ko sem bil v Ljubljani sprejet v Skoj. Mokronog, gozdovi, gibanje. Organizirali smo odbore Osvobodilne fronte, lotili smo se organizacije narodne zaščite. Že marca smo poslali med partizane v Blatni klanec četo zaščitnikov. In v tistem mesecu me je tovariš Viktor Avbelj sprejel v partijo. Bilo je v dolini Lakenci.

Stari komunist Franc Majcen pa Jurancič, ki je učiteljeval na Tevčah in Nace Majcen... Mislim, da je bilo decembra, ko sem se prvič srečal z Nacetom in Živkom Bernotom. Dogovorili smo se o nadaljnjem delu na tem območju. Ti kraji in ljudje so bili v začetku okupacije pod precejšnjim vplivom Hitlerjeve demagogije. Bili so celo primeri, ko so kmetje hodili v Krško in tam prosili, da bi to, od Italijanov zasedeno ozemlje, prevzeli Nemci.

V maju 1942 sem vendarle prišel v gozdove, sicer ne kot gozdarski inženir, pač pa kot partizan Dolenjskega odreda. V drugem bataljonu sem postal obveščevalni oficir. Obveznostim s tem v zvezi se poslej nisem več izognil: Rog in posebna obveščevalna skupina, krepak ognjeni krst v roški ofenzivi, naloge v Zapadno dolenjskem odredu in v novomeškem okrožju VOS, vojaški tečaj, partijska šola... pravzaprav ves čas ena sama velika šola. Nove naloge v zvezi z VOS sem dobil na Štajerskem, na Pohorju in v Ozni, ko sem prišel v osvobodeno Savinjsko dolino. Marca 1945 sem prišel s posebno nalogo v Revirje, kjer sem tudi dočkal osvoboditev. Moje naloge po vojni so bile samo nadaljevanje, v sicer spremenjenih pogojih, obveznosti med NOB.

Ob peči v pisarni sem se ogrel in si osušil noge, popil kdo ve katero kavo te-

ga dne in sklenil začeti pogovor s Karlom Fortejem. NIČ VEČ STROGO ZAUPNO, je dal naslov svoji knjigi, ki jo je pred nedavnim izdala Partizanska knjiga v Ljubljani. V njej je opisana organizacija in razvoj ter seveda nastanek obveščevalnih služb v tretjem Rajhu. Karel Forte razčlenjuje zlom komunistične partije Nemčije, takrat druge najštevilnejše partije v svetu, ki so jo v nekaj letih likvidirali.

Nemška obveščevalna služba: dobro organizirane zveze, odlični tehnični aparat, centralna evidenca, številčnejša premoč in teror...; razbila je vsa napredna gibanja v Evropi z velikimi uspehi petih kolon. V Jugoslaviji ni uspela. Osvobodilnega gibanja ni mogla uničiti. Kako je bilo to mogoče?

Začela sva klepet, sproščen in zanimiv, zanimiv tako, da sem ga pozabil beležiti. Govorila sva o tem, da smo imeli mi med NOB na tisoče obveščevalcev, da je bil pravzaprav vsak pošten Jugoslovčan obveščevalec. Slovenija je bila v Jugoslaviji najbolj zasuta s centri nemške obveščevalne službe – od 872 centrov jih je bila tretina v naši republiki. Pri nas je bilo recimo...; pustimo. Prebrali bomo Fortejevo knjigo.

»... Povem ti, o tem delu zgodovine našega naroda ne bomo nikoli dovolj videli,« pravi Karel. »Narediti bi morali vse, da bi lahko ljudje prišli po najlažji poti in kar najceneje do tovrstnega branja. Presneto, nikoli ne bom razumel, zakaj pri vas, pri TV-15, zbirate nekakšen 'vbojagme', ki ga imenujete TISKOVNI SKLAD in na ta način umetno podaljšujete življenje borčevskega časnika. Nikoli ne bom razumel, zakaj imajo finančne težave pri knjižnici NOV in POS, zakaj ni sredstev za muzeje naše revolucije. Prav je, da prevajamo in predstavljamo kulturo sveta, čeprav bi recimo lahko pogrešali kakšno enciklopedijo o živalih, če bi z za to namenjenimi sredstvi rešili pomembnejše vprašanje. No, toda o tem me nisi spraševal. Pa reciva kakšno o vremenu. Še vedno vražje dežuje...!«

Silvo Teršek

Mladi vse močnejši

»Med nami je enotnost vse močnejša, pripravljenost večja in večja je tudi angažiranost v vseh tokovih družbenega razvoja in samoupravnega odločanja,« je rekel Azem Vlasi, predsednik zvezne konference ZSMJ. »Posebno pa želim poudariti, da na angažiranje zveze socialistične mladine in na krepitev idejne enotnosti med mladimi zelo spodbudno deluje neumorna aktivnost in angažiranje tovariša Tita. Njegove besede in njegova dejanja so mladini vedno dajale novega poleta in zanosa, upornosti in veliko željo, da se gre naprej.«

POLITIKA – 22. marca 1978

Še nikoli toliko hrane kot danes

Andrej Petelin, predsednik zadružne zveze Slovenije:

– V zadnjem času je najbolj vroča tema našega kmetijstva prav gotovo združevanje kmetov in njihova organiziranost. Nismo še odpravili vseh dilem, ki so tudi posledica presplošnega govorjenja o tem, zlonamernosti ali podcenjevanja vsega, kar se dogaja ali se bo v blaginjo kmeta pri razvijanju socialističnih odnosov na vasi.

Toda ali res vse novo, že doseženo, nič ne velja? Poglejmo naše uspehe doslej! Dejstvo je, da še nikoli nismo imeli toliko hrane kot danes, ko imamo manj proizvajalcev na vasi. Torej je močno zrasla produktivnost dela. Tu je tudi kreditiranje. V zasebno kmetijstvo letno vlagamo okoli 800 milijonov dinarjev. Kmetje imajo hranilni vlog že za milijardo dinarjev.

V Sloveniji imamo tudi že 13.000 programiranih kmetij, 3000 proizvodnih skupnosti. Zdej moramo naprej. Ne sicer z velikimi skoki, zato pa z večjo kakovostjo.

VEČER – 28. marca 1978

Stojimo preveč ob strani

Mitja Ribičič, predsednik republiške konference SZDL, je na zadnjem pogovoru s celjskimi kulturnimi delavci povedal tudi nekaj splošnih misli o naši kulturni politiki:

»Idejne bitke, kakršno bijemo na drugih področjih, v kulturi ni! Le-ta se bije več ali manj mimo naših političnih struktur, bije se po časopisju, kritiki, prepirih, pismih bralcev. Položaj je karakterističen po tem, da zavestne sile v naši družbi, od SZDL do zveze komunistov, stojijo ob strani in dopuščajo lokalizem, nacionalizem, klikarstvo, vse mogoče vplive zahodnih filozofij...«

VEČER – 21. marca 1978

V vsakodnevnih akcijah moramo biti: trdni, vztrajni in stvarni

Aleksander Grličkov:

– Seveda moramo biti v naših vsakodnevnih akcijah za učinkovito uredničenje naše politične usmeritve trdni, vztrajni in stvarni. Tudi v prihodnje bomo razpeti med tistim, kar si

želimo in med tistim, kar lahko dosežemo. To pa pomeni, da moramo vselej najti pravo mero med tistim, kar želimo ustvariti, in tistim, kar je mogoče. To pomeni, da se moramo otresti tako nestvarnega optimizma kot lažnega pesimizma. Vse te okoliščine moramo vselej imeti trezno v mislih, kajti vsi skupaj odločamo o naši usodi, o naši prihodnosti v vseh naših okoljih, v delovnih skupnostih, v organizacijah zveze komunistov, v družbenopolitičnih organizacijah. Samo na tej poti politične akcije nismo komunisti Jugoslavije nikoli v preteklosti in se ne bomo nikoli v prihodnosti izneverili niti sebi niti interesom delavskega razreda in naših narodov.

KOMUNIST – 3. april 1978

Kje najti opravičilo?

V devetih mesecih prejšnjega leta – novejših podatkov še ni – je bilo poškodovanih 180 tisoč delavcev. Od skupno izgubljenih 5.400.000 delovnih dni so za več kot 4 milijone dni krive poškodbe pri delu. Če upoštevamo to, kaj smo storili za življenje in zdravje delavcev na delovnem mestu, bo se moralo število nesreč in izgubljenih dni zmanjšati dosti bolj.

Če sedanje število invalidov dela, teh je 540 tisoč, lahko opravičujemo s težavnimi delovnimi razmerami v povojnem obdobju, potem je vprašanje, kje najti opravičilo zdaj, ko vse bolj uveljavljamo novo tehnologijo in ko sta izobrazbena raven in zavest delavcev znatno višji kot kdajkoli doslej?

DELAJSKA ENOTNOST – 25. marca 1978

O podružbljanju SLO in družbene samozaščite

V razpravi v komisiji za razvijanje političnega sistema socialistične demokracije je sodeloval tudi Janez Vipotnik; govoril je o razvoju družbene

Janez Vipotnik, predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije

samozaščite pri nas, predvsem z vidika izkušenj republiškega sveta za varstvo ustavne ureditve.

... Po Vipotnikovih besedah je tisto, kar je v politični praksi najtežje in kar terja izostren politični občutek, predvsem črta ločnica med tem, kje se začne resnična sovražna akcija nasprotnih sil, kje pa gre samo za prehodna omahovanja in težnje drugotnega pomena ter kje gre le za boj mnenj in za družbeno kritiko, ki mora biti svobodna. Toso vprašanja, o katerih se je treba pogovarjati in iskati rešitve v političnih organizacijah, organih samoupravljanja in organih prisile.

VEČER – 5. aprila 1978

VORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI POGOVORI